SAND

A
tudós
lány

10757/2

A TUDÓS LÁNY

REGÉNY

IRTA

GEORGE SAND

„SZINES REGÉNYTÁR" KIADÓVÁLLALAT
BUDAPEST VI, ARADI UCCA 8.

Lelg. 9.
698 g

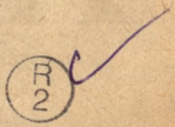

10.757/2

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyomt. Növedéknapló
1912 9 év. 90 sz.

R 1965

Glchus, Budapest.

I.

Nem túlozok, ha azt állítom, hogy sziklán nevelkedtem. Családi kastélyunkat jogosan hívták sziklavárnak, mert őseim elég furcsa módon egy ötszáz láb magas bazaltfal egyik mélyedésébe építették bele. Ennek a falnak az alapja a szemben emelkedő sziklával szűk völgyet fog közre, s a völgyben elterülő mezőn, amelyre fűzfák és diófák vetnek árnyékot, szelíd hegyi patak kanyarog és alkot kisebb vízeséseket. A sziklavárhoz vezető út a túloldali lejtőn vonul végig, amely majdnem közvetlen előttünk emelkedik elég meredeken a magasba és szűkíti az amúgy is komor, fenyveskoszorúzta láthatárt.

A Loire felső folyóvidékén emelkedő sziklavárnak, a De La Roche-kastélynak lakói tehát valósággal barlanglakó számba mehetnek. Magasan a sziklák közé ékelt kastély tetejéről karcsú harangtornyocskák nyúlnak az égnek. A kastély helyzetére legjellemzőbb a következő: Fenkölt lelkületű anyámnak egykor nem állott más sétahely a rendelkezésére, mint a szakadék szélén elterülő kicsiny fensík, ahonnan a meredek gyalogösvény vezetett le a hegyi patak part-

jához vagy az a göröngyös út, amely a meredek lejtőjű dombok felé kanyarog, átszeli a patakot s lassanként elvesz az erdőben. Ezért azután az jutott eszébe anyámnak, hogy fenn a sziklán, ahol fészkeltünk, kertet ültettet. A sziklacsúcs, mint a környéken lévő bazaltkúpok legtöbbje, nagyon síma; jó termőföld és elég sűrű cserjés borítja. Éppen ezért nem is olyan nehéz dolog, hogy sétautakat készíttetve a bokrok között, az egészet kis parkká alakítsuk át. Az említett sziklacsúcsot alig húsz lábnyi térköz választja el a kastély hátsó részétől, amely csak látszólag ékelődik a sziklák közé. A reneszansz-korabeli építőmesterek óvakodtak attól, hogy az épületeket háttal közvetlenül a fagytól, az időjárástól és a beszivárgásoktól folytonosan fenyegetett sziklához támasszák. Anyám nem sokat törte a fejét, hanem a legfelső emeleten, közvetlenül az orom alatt ajtót töretett, ahonnan azután hidat vontak a sziklacsúcsig.

A környékbeli szürke lávakövekből épített, kicsiny, de elég széles átmérőjű urasági lak a szakadék tulsó oldaláról nézve valami gyermekjátékhoz hasonlít. Jobbról is, balról is olyan közel van a sziklához, hogy térszűke miatt se udvara, se melléképületei nincsenek. A pincét és az éléskamrát az őskori kelta barlangokban helyezték el, míg az istállók meg a gazdasági épületek a szakadék szélén lépcsőzetesen elhelyezkedve, a külön házacskáknak egész sorát alkotják. A festői csoportozatot egy malom egészíti ki. Ebbe a valóságos zsákuccába egy, a sziklába vágott és

szederbokroktól szegélyezett úton juthatunk be. A sziklajárat egyik oldalsó kiugrásán keresztül jutunk fel a kastélyhoz. Húsz faragott kőlépcső vezet fel a szűette, tetőtől talpig művésziesen megvasalt kapuhoz. A bejárat felett ott ékeskedik a családi címer. Innen egy keskeny, óriási falaktól körülvett fensíkra kerülünk. Az ebédlőn és a szalonon kívül a földszinten csak még egyetlen egy helyiség van, ahol az anyám szokott tartózkodni. Az első emeleten a meglehetősen hűvös helyiségeknek egész sora szolgál anyámnak meg nekem lakásul és itt vannak a vendégszobák is. A másik két emelet meglehetősen használaton kívül van, csak egyes kis kamrákban lakik a cselédség: egy szolga, aki egyúttal kocsis is, meg a gazdaasszony, aki egyúttal anyám körül ellátja a komorna teendőit és a termetes Katalin szakácsnő, akinek én voltam a kedvence.

Anyagi viszonyaink nem engedték, hogy nagyobb számú cselédséget tartsunk. Amikor az embernek csak körülbelül tizenkétezer frank évi kamatjövedelemmel kellett megélégednie, akkor bizony kissé össze kellett húznia magát. Őseink, ha nem is voltak éppen gazdagok, azért elég jómódúak lehettek, ha fel tudták építeni ezt a kastélyt, amelynek a legkisebb javítása is félelmetes gondként szakadt a nyakunkba. Lassanként a család jövedelmi forrásai kimerültek. Erről éppen eleget olvashatunk a családi krónikában, de már a bútorzat is elárulja. XIII. Lajos király kora óta se ki nem javították, se ki nem cserélték. Éppen ezért valódi antik bútorok voltak,

ami azután a műértők szemében nagyon érdekessé tette a kastélyt.

Így például még sehol sem láttam olyan kályhát, amilyen a Sziklavárban volt: teljesen fából készült és rikító színekkel mázolták be; sem pedig olyan festményeket, amilyenek a falak faburkolatait és a földszint keskeny mennyezetgerendáit ékesítették. Nem tudtam megállapítani, hogy családunk őse, aki Richelieunek volt kortársa, látott-e Itáliában eredeti freskókat, de bizonyos az, hogy nagyon szerette a félig etruszk, mondhatnám pompeji színeket. A három teremnek csokoládé alapszínét világoskék, téglavörös és halványfehér hálószerű rajzolatok és díszítések élénkítették.

Az ebédlő oldalfalain berakott címereket helyezték el és a jelmondatok élénk fehér színben ütöttek el azoktól a barna négyszögektől, amelyeket mákvirágokból alkotott füzérek vettek körül.

Anyám szobájának az ágya olyan széles állványon nyugodott, amely a helyiségnek egyharmad részét elfoglalta és zöld, fehér és sárga hímzett posztóból készült ágytakaró borította. A toilettetükröt tartó faoszlopok faragott fából voltak és két hatalmas, fekete, szőrös alakot, emberarcú medvét ábrázoltak, amint egyik karjukat felemelik, hogy koszorút tartsanak a tükör fölé. Ennek a három helyiségnek a szekrényei, asztalai stílusuk után ítélve, még a Reneszansz előtti korból származtak. Most azonban már olyan nyomorult állapotban leledztek, hogy az

egerek nyugodtan sétálgattak a fiókokban és minden pillanatban ki-kibukkantak a filigrán fafaragások közül. Ezeket a régi bútordarabokat, amiket családunk őse, ámbár inkább az etruszk-stílust kedvelte, mégis meghagyott, már több, mint négyszáz esztendeje meg se mozdították a helyükről. A szúette lábú ágy lassanként összeroskadt és az ablak külső keretén a teremtőnek mindenféle csúszómászója adott egymásnak találkát.

II.

Az elmúlt időknek ezen romjai, ezen maradékai között éltem anyámmal. Kezdetben egyedül irányította a neveltetésemet és csak amikor már betöltöttem a tizedik életévemet, akkor hozatott mellém egy abbét.

Anyám még meglehetősen fiatal asszony volt, amikor elértem a kamaszkort. Tizenhat éves korában ment férjhez és nem sokkal volt több harminc évesnél, amikor elérkezett annak az ideje, hogy kiküldjön a nagyvilágba. Gyenge testalkata és fiatalon elvesztett férje miatti örökös gyásza az én szememben sokkal idősebbnek tüntették fel.

Ámbár mélabúja meglehetősen súlyosan ránehezedett vidám ifjúságomra, mégis imádtam szép mamámat. Még ma is őt tartom az asszonyok ideáljának, akinek lelkét igazi őszinte jámborság töltötte be, aki saját magával szemben szigorú, másokkal szemben pedig szelíd volt. Ajkait sohase hagyta el egyetlen csúnya szó vagy

nőietlen kifejezés és mások iránt érzett szeretete is mentes volt minden részrehajlástól. Mindig csak örök hálával gondolhatok rá, mert az egész élete nem volt más, mint értem hozott nagy áldozat. Nagy takarékossága s a nélkülözések, amelyeket magára szabott, semmi mást se céloztak, mint azt, hogy szerény jövedelmünk ellenére is annak idején, mint ifjú, kellő pénzzel ellátva nézhessek körül a nagyvilágban.

Huszonegyéves voltam, de még nem léptem át tartományunk határát. Ennek ellenére is kellőleg elsajátítottam a jó modort, a kellemes viselkedést, mert az a társaság, amelyben részint nálunk, részint pedig a szomszédos kastélyokban megfordultam, amilyen kicsiny, olyan válogatott volt és anyám az ő magányában is annyira megőrizte kiváló modorát, hogy nem is kívánhattam volna jobb mintaképet magamnak.

Éppen ezért, amikor nagykorúságom első telén felkerültem Párisba, cseppet se esett nehezemre, hogy hozzászokjam azoknak az előkelő köröknek a viselkedéséhez, amelyek, mint régi nemesi családom egyik tagját, készségesen fogadtak be maguk közé. Kezdetben lekötötte a figyelmemet a sok új, a sok szokatlan; az a meleg rokonszenv, ami számos szép leányszemből felém sugárzott, hízelgett a hiúságomnak. De azután sokkal gyorsabban, mint magam is gondoltam volna, megcsömörlöttem a lármás, semmittevő élettől. A végtelen háztenger közepette szorongást éreztem és már visszavágyódtam a hegyeim közé. Csak anyám kérelmére marad-

tam ott és tartottam ki a szezon végéig. Szegény jó anyám! Kedves levelében tisztán és világosan kivettem a sorok között, hogy bárcsak, mint boldog vőlegényt látna viszont... De szívem sebzetlen maradt, a szerelem csak olyan álomkép volt előttem, amelynek megvalósulása elérhetetlen messzeségben van... Azzal a szilárd elhatározással tértem vissza sziklafészkembe, hogy egyhamar nem igen távozom el onnan.

Azonban az otthoni egyhangú élet se volt nagyon az inyemre. Mert mit is csináltam egész nap? Megrendeltem az ebédet, kifizettem a szabószámlákat, válogattam a lószerszámjaim között, vadásztam, meglátogattam néhány szomszédunkat...

Olyan szomorú és egykedvű lettem, hogy az anyám nyugtalankodni kezdett miattam.

III.

— Fiam — mondta anyám egy napon, amikor ebéd után szótlanul ültünk egymással szemben — te unatkozol. Nem jó az embernek egyedül lenni; meg kell házasodnod.

— Lehet, hogy igazad van — feleltem — de ismerőseink kis körében még nem találtam egyetlen leányra se, aki tetszene nekem.

— Hát milyen fajta leányról álmodozol?

— Tökéletes lény legyen, se több, se kevesebb.

— De, mégis, milyennek képzeled el magadban az ideálodat?

— Magam se tudom. Párisban mindenfajta szépséget láttam, de egyikük se keltette fel bennem azt a kívánságot, hogy magammal hozzam haza élettársnak.

— Akkor hát hagyjuk a külsejét. Mindenki szép lehet annak a szemében, akinek tetszik és aki előtt szeretetreméltónak mutatkozik. De — igényt tartasz vagyonra is?

— Csak jómódú legyen. Megelégszem az olyan élettárssal, akinek ugyanannyija van, mint nekem.

— Ha azonban az illetőnek mégis lenne némi csinos hozománya? Az, hogy De La Roche grófhoz mehet feleségül, sokat nyom a latban akármelyik gazdag örökösnő szemében is.

— Kire gondolsz anyám?

— Senkire... de beszéltem már neked Miss Love-éről?

— Nem mondtál semmit se. Hát az kicsoda?

— Love Buttler leánya annak a — amint mondják — dúsgazdag angolnak, aki megvette Bellevue-t. Csak két gyermek van: egy leány meg egy fiú. A leány igen jó benyomást keltett bennem. Maga az angol is kiváló embernek látszik. Mialatt te Párisban voltál, itt jártak. Mi lenne, ha most viszonoznád a látogatást? Mindenesetre érdemes erről gondolkoznod.

Ezt meg is tettem és rájöttem, hogy anyámnak igaza lehet. Miért ne lehetne az a Miss Love valóban szép és szeretetreméltó? Mindenekelőtt látnom kellett és ezért már másnap útra keltem Bellevue felé.

Ez a Bellevue úgy élt az emlékezetemben, mint valami terjedelmes, meglehetősen elhanyagolt udvarház. Egy bővízű, zúgó hegyipataktól átszelt szakadék és a termékeny Limagne síkság között feküdt. A környéket felismertem, de a házat már nem. Azalatt a két esztendő alatt, amióta utoljára jártam arra, elegáns, modern kényelemmel berendezett kastély lett belőle. A parkot egy szomszédos cserjés bevonásával megnagyobbították. A dombok lejtőit pompás virágágyak borították. A hegyek elszórt vízerei mesterséges patakká egyesültek, amely a kert öntözésére szolgált. Mindent egyszerűen, de nagyon ízlésesen rendeztek el és minden arra a jelentékeny jólétre vallott, ami már majdnem határos a gazdagsággal. Tekintettel arra a szándékra, ami ide vezetett, először éreztem életemben a szegénységemet. Egyszerre szerénytelenségnek találtam azt a szándékomat, hogy címemet egy vagyonért eladjam. Elégedetlenül önmagammal, az udvar kerítésénél már vissza akartam fordulni, amikor egy tizenhat-tizenhét éves leány meg egy tíz-tizenkét éves fiúcska lovagolt szembe velem, mind a ketten nagyszerű kis ponnylovakon.

Egy úr követte őket, akit első zavaromban egyszerűen csak azért, mert utánuk jött, valami szolgafélének tartottam.

Mr. Butler volt személyesen, aki Love leányával meg Hope fiával éppen sétalovaglásra indult. Ez a találkozás, abban a pillanatban, amikor már éppen balra fordítottam a lovamat, hogy visszatérjek, teljesen kihozott a

sodromból. Abban a véleményben, hogy csak udvariasságból akarok kitérni előlük, most a fiatalok álltak félre, hogy útat engedjenek előttem. Így bámultunk egymásra. Ők csodálkoztak, én haboztam, amikor Mr. Butler odaért hozzánk.

Az lett volna a kötelességem, hogy megszólítsam, bemutatkozzam és valami mentséget mondjak. De én csak hallgattam. A kastély ura, mint jól nevelt ember, szintén hallgatott. Ezzel azonban csak még kínosabbá tette a helyzetemet. Zavart pillantást vetettem Miss Love-éra. Csak csendesen mosolygott a fátyla alatt és a testvérére nézett, aki lopva vihogott.

A bosszúság megoldotta a nyelvemet. Bemutatkoztam és kijelentettem, hogy mivel látom, milyen alkalmatlan időben történt a látogatásom, hát most inkább visszafordulok és majd máskor teszem a tiszteletemet. Mr. Butler szívélyesen bemutatta a két gyermekét, majd felszólított, hogy csatlakozzam hozzájuk a parkban teendő sétalovaglásra.

— Lova cseppet se felhevült — mondta. — És különben is csak lépésben lovagolok. Ilymódon nem kell szemrehányást tennie önmagának és nekem meg megszerzi azt az élvezetet, hogy cseveghetek önnel.

A gyermekek lassan ügettek előttünk és Miss Loveből semmi mást se láttam, mint elegáns, nyulánk termetét, amely kecsesen ingadozott a nyeregben. Arcának csak az alsó részét vehettem szemügyre. Kerek, hosszú fátyollal kö-

rülvett kalapja nem engedte, hogy a szemébe nézzek és megállapítsam annak a színét.

Apjuk hirtelen angol nyelven rájuk szólt, megengedte nekik, hogy kissé megereszthessék a kantárt. Love azonnal tovavágtatott a fivérével együtt és nemsokára eltűnt egy széles fasorban, amelynek kanyarulatait Mr. Butlerrel csak lassan követtük.

Butler, miután érdeklődött anyám hogylétéről, akit különben mindig a kellő tisztelettel emlegetett és miután szóba hozta a párisi tartózkodásomat, az országunkról, a termésről és az iparról kezdett csevegni. Kifejezései elárulták a legjobb körökbe tartozó férfit, a francia nyelvet is kifogástalanul beszélte, csak alig volt észrevehető az idegenszerű hangsúlyozás és az, hogy kissé lassan beszél. Hamarosan észrevettem, hogy ami a nézeteit illeti, cseppet se világfi. Az egyetlen dolog, amit valóban nagyrabecsült, a természet szépsége és a szabad és nyugodt falusi élet volt. Egyik mondata közben hirtelen bocsánatot kért, leszállott a lováról s leszakított valami látszólag jelentéktelen virágot, néhány pillanatig nézegette, majd a kalapja mellé tűzve, megint felült a lovára és ott folytatta a beszélgetést, ahol elhagyta.

— Botanikával is foglalkozik? — kérdeztem, mihelyt lehetséges volt megváltoztatni a beszélgetés tárgyát.

— Csak keveset — felelte szerényen. — És ön?

— Az a szerencsétlenségem, hogy semmivel

se foglalkozom. — S amikor láttam, mennyire csodálkozik nyílt őszinteségemen, nevetve hozzátettem:

— Hát olyan érdekes a botanika?

— Hát... igen — válaszolta — minden érdekes, amikor az ember kezdi megfigyelni és megérteni a dolgokat.

Valószínűleg ez volt a vesszőparipája, mert fejtegetései élénkebbek lettek és nemsokára megtudtam, hogy szenvedélyesen foglalkozik a természettudományokkal és értékes gyüjteményei vannak.

— Még ma látnia kell gyüjteményemet! — kiáltotta. — Az sokkal érdekesebb, mint az én előadásom, mert a természet érthetőbb nyelven beszél, mint én.

Amikor azután kijelentettem, hogy most elérkezett a búcsú pillanata, ellentmondott.

— Hogyan is beszélhet arról, hogy már most elhagyjon bennünket! Nem azért jött nyolc mérföldnyire látogatóba, hogy még csak ki se pihenhesse magát s el se fogadja azoknak az embereknek az ebédjét, akiket meg akart ismerni. Amikor édesanyját meglátogattam, szintén ott tartott bennünket ebédre.

Lehetetlen volt visszautasítanom ezt a szíves meghívást és azért néhány udvarias szóval megköszöntem.

— Így már rendben van! — mondta nagy örömmel — és most azután már vissza is térhetünk. De hol vannak a gyermekek?

— Nagyon messze — feleltem, mert Miss

Love meg testvére a távoli síkságon csak két fekete pontnak látszottak.

— Nyugodtan otthagyhatjuk őket. Szükségük van erre a kis mozgásra... De majd keresni fognak engem... Tudja, mit? Maga még fiatal és amint gondolom, elég jó lovas, egy pillanat alatt utolérhetné őket. Nem lenne szíves megmondani nekik, hogy még egy óra hosszat csavaroghatnak? Látja, máris úgy tekintem, mint valami régi ismerősömet.

IV.

Sietve engedelmeskedtem. Miałatt a tisztáson vágtattam, súlyos aggodalmak támadtak lelkemben a határozott szándékú látogatásom sikere felől. Semmit se használ, dörmögtem, ha azzal vigasztalom magam, hogy még idejében észretértem, hogy milyen lealázó dolog az, ha egy szegény, tanulatlan ifjú, mint szer elvetettem a sulykot, de most már nem lehetett változtatni rajta. Nem is godolhattam arra, hogy Mr. Butler ne tudná jövetelem igazi célját, mikor Miss Love olyan gúnyosan mosolygott. — Titokban talán mulat rajtam — mondtam magamban — és ezért most az a sorsom, hogy végig kell játszanom a nevetséges, kezdettől fogva félrevezetett kérő szerepét. Majd azzal hozom helyre a dolgot, hogy csak a következő esztendőben nézek el megint hozzájuk... De az olyan sokára lesz és én pedig hamarosan szeretném előtte kifejteni az álláspontomat!

Ilyen keserű gondolatok hatása alatt az üzenetet savanyú, egykedvű arccal adtam át. A fiatal angol leány hátravetette a fátyolát és éppen olyan keményen és hidegen nézett rám, mint én rá. Hátravetette a fejét és ezért jól láthattam az arcát. Amikor befejeztem mondanivalómat, keresett udvariassággal megköszönte. Közben nem kerülte el a figyelmemet, hogy csodálatosan szép fekete szeme és bársonyos, puha hangja van. De azt hiszem, teljes mértékben sikerült ellenszenvessé tennem magam előtte.

Hamarosan utolértem Mr. Butlert, aki kényelmesen lovagolt a kastély felé. Amikor leszállott a lováról, azt a virágot, amelyet az előbb a kalapja mellé tűzött, elővette rejtekéből és valami tanítófélének adta át, aki feketébe öltözve rettentő nagy fehér nyakkendővel, megígérte, hogy majd gondját viseli a virágnak. A kastély ura megelégedetten bólintott a fejével és megparancsolta a preparátorának — mert annak az embernek ez volt a foglalkozása a kastélyban — hogy tárja fel a múzeum kapuját.

Már két órája nézelődtem és bizony még a felét se láttam a növény-, ásvány- és állattani nyüjteménynek, amikor felhangzott az ebédre hívó csengetyűszó. Még nem is jártunk a könyvtárban és a laboratóriumban. Magának a csillagvizsgálónak a megtekintéséhez egy teljes napra lett volna szükség.

Nagyon lehangolt lettem, de nem azért, mert olyan sok valóban érdekes dolgot láttam, vagy azért, mert odafigyeltem Mr. Butler értelmes és

szakszerű magyarázatára, amelyet számos érdekfeszítő útikaland elmondásával is fűszerezett, hanem azért, mert nem tudtam megszabadulni a preparátor kellemetlen arcától, aki, amint azt képzeltem, megvető pillantásokat vetett rám. Junius Black különben meglehetősen csinos, még teljesen fiatal ember volt, de butának tarthatott és csak mosolygott gazdája igyekezetén, aki egy szamárnak mutogatja a kincseit. Olyan tekintettel nyitogatta fel a szekrényeket és mutogatta a drága példányokat, mintha az igazgyöngyeit szórná a disznók elé. Egyszóval nagyon nagyon ellenszenvesnek tünt fel a szememben. És azonkívül ezek a ritkaságok feltárták előttem vendéglátó gazdám valódi anyagi helyzetét. Az, akinek módjában áll, hogy ekkora értékeket minden kamatoztatás nélkül hevertessen a szekrényeiben, már nem is jómódú, hanem dúsgazdag ember. Most már egyenesen szemtelenségnek tartottam, ha olyan ember, mint én, meg meri kérni a leánya kezét.

Milyen szívesen odább álltam volna! De mialatt azon törtem a fejemet, hogy milyen ürügygyel tudnék elmaradni az ebédről, Mr. Butler már bizalmasan karonfogott és átvezetett az ebédlőbe. Itt maga és a leánya között, pont szemben azzal az ellenszenves Blackkal jelölte ki a helyemet. A kis Butler, korához cseppet se illő komoly arcú, csinos fiú, apja másik oldalán foglalt helyet és bizony zavaromban azt képzeltem, hogy néha-néha gúnyos pillantást váltott a nővérével.

Alig kezdtem megnyugodni, amikor feltárult az ajtó és belépett rajta Louandre, családunk jegyzője. Eszembe se jutott, hogy hiszen egyúttal a Butler-család ügyeit is intézhette. Elvakultságomban már azt képzeltem magamban, hogy a jegyző látogatása szoros összefüggésben van Bellevueben tett látogatásommal. Üdvözlését olyan hidegen fogadtam, hogy a derék ember az első pillanatban elhülten nézett rám. Szerencsére ez a viselkedésem nem is tűnt fel a többieknek. A háziúr szívélyesen kezet fogott vele és Love gyorsan még egy terítéket tétetett az asztalra. Senki se érdeklődött, hogy mi célból jött oda.

Amikor a csemegét felhordták, Mr. Butler ezt mondta Junius Blacknak:

— Kedves barátom, mint mindig, ma is szabad.

A megszólított felkelt a helyéről, mindegyikünknek udvariasan köszönt és eltávozott. Később megmagyarázták, hogy Black, aki olyan buzgalommal szolgálja a tudományt, nem szeret sokáig ott ülni az asztalnál és csak örül annak, ha felmentik ez alól, hogy minél hamarébb visszatérhessen tanulmányaihoz.

Végre mintha megszabadultam volna a mellemre nehezedő nyomás érzete alól. Mivel a társalgást Louandre vezette és ezáltal elterelte rólam a figyelmet, most már én is bátrabb lettem és szemügyre mertem venni a házikisasszonyt. Feltűnően csinos volt. Ámbár termete alul volt a közepes nagyságtól, mégis a magasalkatú nő benyomását keltette bennem. Főleg keskeny

arca, karcsú idomai és szépformájú nyaka keltették ezt a benyomást. Minden mozdulata leírhatatlan bájjal szövődött egybe. Egész lénye harmónikus hatást keltett, de arckifejezése nem illett különben lágy kedélyéhez. Főleg bátorságot és nyiltságot lehetett levolvasni az arcáról. Szeme tiszta, tekintete szilárd. Finoman ívelt orra egyenes vonalban csatlakozott az inkább széles, mint magas homlokához. Fekete, rövidre nyírt és fürtökbe csavarodó haja az értelmes gyermekarcnak valami férfias külsőt kölcsönzött. Rózsás ajkaihoz pompásan illett gyönyörű, hegyes gyöngysor foga. Hangja tiszta és erősebb, mint amit ettől a gyenge teremtéstől várni lehetett volna.

Az asztalnál kellő biztonsággal játszotta a háziasszonyi szerepet. Rövid parancsait olyan nyugalommal és udvariassággal osztogatta, mint aki tudja, hogy mit akar.

— Ez a kis teremtés — gondoltam magamban — egykor majd nagyon is érteni fogja a módját, hogyan irányítsa a saját akarata szerint férjét, gyermekeit és az egész háztartását. Mindig becsületes és igazságos lesz, de nem engedi, hogy neki parancsoljanak.

A nélkül, hogy egyetlen szót is szólottam volna hozzá, — kivéve, amikor átadtam neki az apja üzenetét — azt hittem, hogy éppen eléggé kiismertem. Amikor felkeltünk az asztaltól, Miss Love a fivérével együtt eltűnt és még akkor se láttam viszont, amikor elbúcsúztam tőlük.

V.

Mr. Butler kedvesen búcsúzott el tőlem és megígértette velem, hogy alkalomadtán megint felkeresem őket. Mivel a jegyző Brioudeban, La Roche és Bellevue közti út mentén lakott, együtt indultunk hazafelé.

Ebéd után, mialatt én egy kötet rézmetszetben lapozgattam, észrevettem, hogy az egyik ablakfülkében a házigazda meg a jegyző élénken, de halkan beszélgetett egymással és azt hiszem, közben egyszer-kétszer rám is néztek. E szerint rólam beszélhettek, ami engem őszintén szólva nagyon nyugtalanított. Meg is kérdeztem Louandret, aki kissé nyílt őszinteséggel felelt:

— Ej hát, igen is, önről is beszéltünk, gróf úr. Hiszen az ön anyja kért meg arra, hogy tanulmányozzam a terepet. És most ezt meg is tettem.

— Jóságos ég! — tört ki belőlem. Hiszen éppen ez volt az, amitől annyira remegtem.

— Hogyan? Az én jelenlétemben és mindjárt az első látogatásom alkalmával? Tehát csakazért jött oda, mert tudta, hogy én is ott vagyok?

— Nem. Fogalmam se volt róla, hogy ön is ott van. Mivel azonban csak ön miatt mentem oda, csak nagyon megörültem annak, hogy ön is ott van, ámbár nem volt szép öntől, hogy olyan fintorral fogadott. Hát nem akar megházasodni, kedves grófom?

— Mindenesetre az a szándékom. Azonban nem szeretem, amikor lehetetlen házasságot

ajánlanak nekem. Valószínűleg valaki most is kellemetlenül fog csalódni.

— Nem biztos: Butler szívesen fogadja önt, mint kérőt.

— Lehetséges lenne? Hát hozzám, az ágrólszakadt szegény verébhez csak úgy vaktában hozzáadná azt az aranyhalacskát?

— Bocsánatot kérek, gróf úr — ellenkezett a jegyző. — Most valóban csalódik. Amint látom, ön Butlert végtelenül gazdagnak tartja és ebben talán igaza is van. Ennek ellenére gyermekei valószínűleg csak az érintetlen anyai örökségüket kapják kézhez, miután apjuk a legjobb úton halad ahhoz, hogy a saját vagyonát kihajigálja az ablakon, azaz száraz növényekbe, kövekbe és kitömött madarakba fektesse, nem is számítva a szintén szép összegeket felemésztő tudományos kísérleteket. Az az anyai örökség, főleg, ha két részre osztjuk, nem is olyan jelentékeny összeget tesz ki. Körülbelül húszezer frank évjáradék esik mindegyik gyermekre és mivel önnek nagyon jó hangzású ősnemesi neve van és szintén van mit aprítania a tejbe, láthatja, hogy ez a házasság cseppet se megszégyenítő önre nézve. Mivel megvannak az esélyei, ne szalassza el az alkalmat, amikor ilyen szeretetreméltó és mégis elég jómódú leánykát kínálnak magának feleségül. Butler a bizalmába vont és én mint alkalmas vőt ajánlottam neki önt. Azonkívül már meg is kedvelte önt. — Az a fiatalember tetszik nekem, — bizonykodott előttem

őszinte hangon. — Hajlandó vagyok, mielőtt nyilatkozna, kétszer-háromszor fogadni, mert azt szeretném, ha megtanulná becsülni a leányomat, vagy ha még idejében észrevenné, hogy esetleg nem érez vonzalmat iránta. Továbbá azt szeretném, ha a leányom, aki még nem tud semmit se, önkéntelenül is összehasonlíthatná a többi társaságbeli fiatalemberrel. Eddig még egyetlen egy se volt az ízlése szerint való. Ezt teljesen őszintén megmondta nekem, mert különben is nagyon őszinte és cseppet se szokott kacérkodni. Tehát ezt elintéztük! Ha a fiatalok kölcsönösen megkedvelik egymást, akkor majd a továbbiakról is beszélhetünk és meghatározhatjuk az egyetlen, elengedhetetlen feltételemet.

— Ejnye! — fakadtam ki. — Hát feltételekhez is van kötve ez a házasság?

— Ez csak magától értetődik. Ilyen házasságnál ne lenne valami feltétel? Az apa nem akar megválni a leányától. Ez, úgy-e, gondolkodóba ejti önt? Gondolja meg azonban azt, hogy Butler elég gazdag és fiatal ahhoz, hogy akár húsz évig is kényelemben és bőségben élhessen. Ez alatt az idő alatt önnek, ámbár egy kényelmes háztartás minden előnyeit élvezné, semmit se kellene kiadnia, sőt a jövedelmeit is megtakaríthatná. Ez nagyon is kapóra jönne önnek. Olyan jó üzlet, amelyről csak azt mondhatom, hogy ragadja meg üstökön, mielőtt elszalasztaná. És most csókoltatom a grófnő ő nagyságának a kezét és alázattal búcsút veszek öntől.

Megérkeztünk a városba. Louandre elvágtatott és eltűnt az egyik mellékutcában. Nagyon nyomott hangulatban voltam. Az a hideg, szűkkeblű számítás, amivel a házasságot láttam körülvéve, fagyasztólag hatott a keblemben keletkező melegebb érzelmekre.

— Ejnye, — mondtam magamban — hát üzleti megállapodással kezdődne két szív viszonya! Mielőtt csak gondolnom is szabadna erre a fiatal leányra, tudnom kell, hogy mennyi a hozománya és azután is, amikor az esetleges viszontlátáskor hevesebben dobogna a szívem, meg kell védenem a szabadságomat, amit az apai gyengédség fenyeget. — Ó, ebben az egyben nem engedek egy tapodtat se. Nem, soha se tűrném, hogy Mr. Butlertől függjek és ne mutathassak ajtót annak a Junius Blacknak! ...

Majdnem sötét éjszaka volt már, amikor lekanyarodtam az országútról és fenyegető vihar keletkezett, amikor végre elértem La Roche vad szakadékait. Olyan koromsötét volt, hogy a lovam finom ösztöne nélkül bizony sohase jutottam volna fel ép bőrrel a kastélyba. De a lelkemben is sötét éjszaka borongott. Úgy éreztem, hogy multamnak és gyermekkori álmaimnak mindörökre Isten hozzádot kell mondanom ... Anyám nagyon megelégedettnek látszott! Mindenre csak boldogan mosolygott, amit elmeséltem neki. Azt mondta, hogy Louandre csak helyesen cselekedett és a kapott felvilágosítások teljesen megszüntethetik az én erkölcsi kételyeimet.

Ami pedig a Butlerrel való együttélést illeti, az se adhat semilyen okot se a nyugtalanságra.

— Az ilyen megállapodások — vélte az anyám, — kevés kivétellel, idők folyamán úgyis felbomlanak. Különben is az ilyen ígéret csak általánosságban kötelező. Hiszen ezer meg ezer, a felek akaratától független eset adódhat elő, ami azután a megállapodást kétessé vagy egyenesen lehetetlenné teszi. Te ezt a feltételt csak a huzamosabb franciaországi tartózkodás esetére fogadhatod el és ezen a módon nemcsak a méltóságodat, de a szabadságodat is megvédted.

Anyám szemmel láthatólag kívánta ezt a házasságot. Boldogságomra gondolva, lassan elaludtam. Mintha csak a sors meg akart volna büntetni azért a hazugságért, mikor azt gondoltam magamban, hogy az a fiatal leány nem tett rám mélyebb benyomást, egész éjszaka csak vele álmodtam. Láttam a lován ülni a kecses és csinos fehér gyapjú ruhájában. Az álmok istene letörölte fiatal arcáról azt a kesernyés kifejezést és szeme meleg, szerelmes pillantásokat lövelt felém.

Amikor felébredtem, olyan vágyakozás fogott el azután, hogy viszontlássam a kedves leánykát, hogy a napok is éveknek tűntek fel előttem. Anyám ugyanis azt mondta, hogy pár napig várnom kell, ha nem akarok vétení az illem ellen azzal, hogy megint elmegyek Butlerékhez látogatóba. A negyedik nap reggelén már nem tudtam tovább fékezni a türelmetlensége-

met, hanem olyan korán, mihelyt csak lehetett, útra keltem.

VI.

Kezdetben csak lépésben lovagoltam. Azonban amikor közel értem célomhoz, öntudatlanul is megsarkantyúztam lovamat és végül vadul vágtatva haladtam előre, míg fel nem tűnt előttem a Bellevue-kastély. Ekkor eszembe jutott Miss Love nyugodt, értelmes tekintete és az, hogy milyen félszegen viselkedtem az első találkozásunk alkalmával. Talán az apja, ígérete ellenére mégis csak beszélt neki szándékomról és talán a leány már ki is jelentette, hogy éppen úgy nem tetszem neki, mint az elődeim. Felhevülve és zavartan érkeztem meg és szentül meg voltam győződve, hogy bár udvariasan, de mégis csak el fognak utasítani. Hideg verejték ült ki a homlokomra. Csak most vettem észre, hogy milyen állapotban van a szegény lovam is. Tajtékzó habtól fedve, ha véletlenül megint találkoznék a családdal, feltétlenül elárulná az őrült szenvedélyemet. Ezért elhatároztam, hogy majd kerülök egyet és szép lassan tovább mentem a park kerítése mellett, hogy az ellenkező oldalon közelítsem meg a kastélyt. Így időt nyertem arra, hogy lovam kipihenje magát és én is összeszedhessem magam. A kerítést csak egy keskeny árok és fiatal cserjék alkották, ezek megjelölték ugyan a park határát, de nem vették el a kilátást. Egyik tölgy árnyékában megálltam, hogy

egy maréknyi fűvel letöröljem a lovamról az izzadságot. Hirtelen nevetés csapta meg a fülemet, olyan friss volt, mint valami forrás csobogása. Amikor felnéztem, talán tizenöt lépésnyire magam előtt láttam a fűben ülni Miss Lovet.

Vajjon min nevethetett? Egyedül volt. Csak nem engem látott meg? Nem, ez lehetetlen, hiszen háttal ült felém. Megfigyelhettem, de ő nem vehetett észre engem. A tölgy sűrű lombjai elfedték a lovamat, amely most nyugodtan kezdett legelészni. Letérdeltem az árok szélén és átnéztem a fiatal cserjék ágai között, amelyek engem is teljesen eltakartak.

Love egyszerű, de azért nagyon ízléses rózsaszínű ruhát viselt. Elegáns alakja elefántcsontszerű finomsággal ütött el a környező sötétzöld háttértől. Hajadonfővel volt. Fehér napernyője, egy nyitott könyv és egy nagy csokor mezei virág feküdt mellette. Nevetett és közben valamilyen láthatatlan valakihez beszélt, akit egyik szomszédos fa lombjainak mozgásából a fán sejtettem és aki nemsokára könnyedén leugrott hozzá. A kis Butler volt. Felmászott az egyik fenyőre, hogy szedjen abból a hosszú, hajszerű világoszöld mohából, amely télen ezeket a fákat szokta borítani. Angolul beszéltek egymással és ez nagyon bosszantott, mert csak pár szót értettem az egészből. Talán még a leány is növénytannal foglalkozott? Hideg futott végig a hátamon: íme, egy tudós nő! ... Közben szétszedték a mohát és úgy csevegtek egymással, mint két

mezei tücsök. Hope valami parókafélét csinált, amelyet azután nővére fejére tett. Ez felemelkedett, nagy léptekkel járt fel és alá, mint valami farkas, üvöltött, majd hangosan nevetve összevissza szaladgált, és végül kiterjesztett karokkal rohant az öccse felé, aki adta a megijedtet és ugyancsak nevetve elszaladt.

Miután ötször vagy hatszor megkerülték a fenyőfát, a fűben kezdtek hemperegni és színlelt dulakodást rendeztek. Ebben az ártatlan gyermeki játékban Love elragadtatóan szép volt. Szeme mint valami csillag ragyogott felém. Amikor lovam patájával véletlenül félrerúgott egy követ és ezzel akaratlanul is zajt csapott, Love felemelte a fejét, élénken mondott valamit az öccsének, mire az felém közeledett. Gyorsan félreugrottam és így sikerült a gyermek pillantása elől elmenekülnöm. Ha csak két lépéssel közelebb jött volna, biztosan felfedezi a lovamat. Szerencsére nővére, aki közben már megnyugodott, visszahívta és ezzel tovább folytatták bohó játékukat. Ezáltal időt nyertem és ismét nyeregbe ülve, eltűntem a sűrű bokrok között. Mármár azt reméltem, hogy észrevétlenül bejutok a parkba, amikor egyszer csak szembe találkoztam Junius Blackkel.

Sokkal jobb hangulatban lehettem, mint legutoljára, mert most már nem találtam olyan ellenszenvesnek. Udvariasan megszólított és mivel láttam, hogy mindenáron beszélgetni szeretne velem, leszálltam a nyeregből. Lovam,

amely nagyon ragaszkodott hozzám, úgy követett, mint valami kiskutya és én a tudós oldala mellett szépen lassan tovább mentem a hosszú fasorban a kastély felé.

Black a legkisebb meglepetést se mutatta, a miatt, hogy erről az oldalról jöttem, pedig tudnia kellett, hogy nem erre vezet a rendes út. Mégse kerültem a helyzetbe, hogy valami hazugsággal kelljen kivágnom magam, mert vagy teljesen közömbös lehetett a dologgal szemben, vagy pedig teljesen tisztában volt látogatásaim céljával. Ebben a nézetemben az is megerősített, hogy mindjárt az elején úgy beszélt a Butler-családról, mint akinek éppen kapóra jött, hogy a jövendő vő előtt kifejtheti a saját nézeteit. Ez ugyan nem igen volt az ínyemre, mivel azonban az én helyzetemben csak örülhettem annak, ha lehetőleg tisztán látom a helyzetet, engedtem, hogy minél többet beszéljen. Nagyon nehézkes modorú ember volt, kissé darabosan beszélt és közbe észre lehetett venni rajta a szórakozottságot. Éppen azokat a dolgokat, amik talán a legjobban érdekelhettek volna, csuk futólag érintette. Szerinte Mr. Butler a legjobb, leggyengédebb emberek közé tartozik. Miss Love példás nevelésben részesült. Hopenek is „szerencsés természete" van és kiváló tulajdonságokkal rendelkezik. Az ember igazán jól érezheti magát ennek a családnak a körében. Csak tiszteletreméltó egyéniségeket fogadnak Bellevueben, akiknek a számát én most kellemesen növeltem.

Lassanként a könyvmoly fecsegése unalmassá vált és már nagyon óhajtottam valamit, ami megszabadítana tőle.

Most egy útkanyarulathoz értünk és hirtelen azon a helyen találtam magam, ahol előbb a fiatalok hancuroztak. A füvet alaposan letaposták és a moha is szétszórva hevert az árok mentén. Egy maroknyit felvettem belőle és zsebre tettem, Black látható megelégedésére, aki ezt a cselekedetemet a növénytan iránti szeretetemnek tulajdonította.

— Fenyőmoh! — oktatott leereszkedő hangon, s szintén lehajolt, hogy felemelje azt a könyvet, amit Love felejtett a fa alatt.

Mivel nyitva volt, belepillantottam és láttam, hogy valami latin mű lehetett. Megint bolond gondolatom támadt.

— Miss Butler olvasta ezt a könyvet? — kérdeztem megfontolatlanul.

— Ez az én könyvem — felelte röviden. — Hopenek adtam kölcsön. Majd pedig, mintha lelkiismeretfurdalásokat érezne, hozzátette:

— Nem azért mondom ezt, mintha Miss Butlernek hiányos lenne a műveltsége. Ellenkezőleg: Igen sok ismeretet és ügyességet szerzett az életben. Kiválóan rajzol: hiszen ő készítette el apja legutolsó régészeti művének az ábráit is. Azt ugyanis még nem is mondtam, hogy Mr. Butler lángész, aki, hogy úgy mondjam, a tudományok ezermestere. Mindennap jobban és jobban bámulatba ejt tudásának sokoldalúságával.

És ezzel szemben be kell vallanom, hogy nekem igen sok dologról, őszintén szólva semmi sejtelmem sincsen.

— Most meg ön ejt engem ezzel bámulatbal — feleltem, némi gúnyt vegyítve szavamba, amit azonban ő nem vett észre.

*

Butler a dolgozószobájában volt, amikor megjelentem a szalónban. Love, akit már szintén a kastélyban találtam, értesítette az apját jövetelemről és addig is ő maradt velem. Hope elment Black kíséretében, aki órát akart adni tanítványának. Így tehát egyedül maradtam a fiatal leánnyal.

— Igazán tolakodás a részemről — mondtam, — hogy egy olyan házban zavarok, ahol ilyen komoly dolgokkal foglalkoznak és még se kérdem, hogy mikor nem vagyok alkalmatlan.

— Senkinek se alkalmatlan, mert mindig szívesen látjuk — felelte őszinte jóindulattal és beszéd közben a tükör elé állott, hogy rendbeszedje kúszált haját, amelyben itt-ott még fel lehetett fedezni néhány mohaszálat.

— Milyen nagy gyerek még! — gondoltam magamban, amikor láttam, hogy, mintha senki se lenne jelen, nyugodtan megigazítja fürtjeit. — Miért van az, hogy mégis valami olyan komolyság van benne, ami egyéb tulajdonságaival cseppet sincsen összhangzásban?

— Édesanyja jól érzi magát? — kérdezte

és valami csipkeverő készüléket vett elő, aminek az orsói olyan gyorsan forogtak a kezében, hogy szemmel nem is tudtam követni a mozdulatait.

— Meglehetősen jól van. Sajnos igazi egészségről nála már sohase lehet beszélni.

— Uram Isten! Igen, nagyon rossz színben van. De amint másoktól hallottam, a fia nagyon szereti és becézgeti. Csak egyetlen egyszer láttam az ön anyját. Nagyon kedves volt velem is meg fivéremmel szemben is. Megmutogatta az egész kastélyt, ami pedig igen érdekes látnivalókat rejt magában. Nagyon szerettem volna megkérni, hogy azokat az egyes apróságokat, amik apámat különösen érdeklik, lerajzolhassam, de ezt sajnos, nem mertem megtenni.

— Ha meg akarna megint tisztelni bennünket látogatásával, anyám csak nagyon fog örülni annak, ha látja, hogy ön nálunk kedvére elszórakozik.

— Nos, valamelyik nap meglepjük önöket és majd magammal viszem a rajzfüzetemet is.

— Ön úgy látszik kiváló rajzoló tehetség.

— Már mint én? Dehogy is! Csak csupa hasznos dologra tanítottak meg.

— Többek között csipkeverésre is? Amint látom, ebben is ügyeskedik.

— Mint valami igazi parasztasszony. Egyik szolgálónktól lestem el ezt a munkát és ezáltal a megye százharmincegyezredik munkásnőjévé lettem. Ezt a munkát is az apám kedvéért csinálom, aki nagy kedvelője mindenfajta régi holmi-

nak. Most egy VII. Károly korabeli csipkét készítek neki, aminek mintáját régi írások között leltük. Elég eredeti lesz, nemde?

— Nagyon szép. De látja, milyen tudatlan vagyok. Még csak nem is sejtettem, hogy ebben a megyében már ilyen régen dívik a csipkeverés.

Igen, ha abban a korban élt volna, akkor bizony lovának takaróját és nyakát csipkével díszíttette volna. Akkoriban az volt a divat és nagyon csinosnak találták. Én magam is azt találom, hogy lovainkat sohase tudjuk eléggé feldíszíteni. Nagyon szeretem a lovakat és az öné különösen tetszik nekem.

— Valószínűleg sokkal jobban, mint a gazdáját — gondoltam magamban és titkon nagyot sóhajtottam.

VII.

Butler még mindig nem jött, de azért a leánya nem csodálkozott ezen és nem is türelmetlenkedett. Biztosan elmélyedt valami feladat megfejtésébe s közben el is feledkezett róla, hogy itt várok rá. De, mivel akkor még nem tudtam, hogy ez a derék ember a tudomány kedvéért sokszor a legszentebb kötelességeiről is meg szokott feledkezni, azt gondoltam, szántszándékkal hagy egyedül Lovéval, hogy tisztába jöhessünk egymással.

Ezen felbátorodva, azon fáradoztam, hogy jóvá tegyem multkori ballépésemet és legalább is némileg hasonlítsak a többi társaságbeli fiatal-

emberhez. Nem is volt olyan nehéz megtörni a jeget, mert a fiatal leány ugyanolyan jóindulattal bánt velem, mint az apja. Akár lelkének mélyéből fakadt ez a jóindulat, akár pedig azért mutatta, mert észrevette azt a meleg érdeklődést, amivel iránta viseltettem — egy jó negyedóra mulva már úgy csevegtünk egymással, mintha régi ismerősök lennénk. Miután pár szót említettem a multból, rávettem arra, hogy ő is elkezdjen saját magáról beszélni.

— Én — mesélte — egyetlen egy gyászos esetet kivéve — amikor tizesztendős koromban elvesztettem az édesanyámat — mindig nagyon boldog voltam eddig az életemben. Nem is képzeli, hogy milyen jó az édesapám és milyen nyugodtan, szabadon élünk vele együtt. Hope, mint gyermek valóságos kincs. Csak azzal az eggyel bánt meg bennünket, hogy mindig nagyon sokat akar dolgozni. Mindig a sarkában kell lennem, hogy meglehetősen sokat szaladgáljon és játsszék, mert az orvosok azt mondták, hogyha nem vigyázunk rá, akkor hamarosan belehal a sok tanulásba.

— És ha őt elvesztené... akkor vigasztalhatatlan lenne?

— Nem is tudom, hogy mit éreznék akkor. Elvesztettem az anyámat, de mégis túléltem a halálát, hiszen itt maradt még két olyan lény mellettem, akiknek szüksége van rám. Ha drága Hopemat elveszteném, magmaradna az édesapám... Ha azonban ő is meghalna, akkor azt

niszem, már semmi se lenne többé ezen a világon.

— És pedig, mert ez a természet rendje, sajnos erre a szomorú valóságra is készen kell állnia valamikor. De odáig majd még eljön valaki...

— Ó! Olyan jövendőbeli érzelmekről, amiket még csak nem is ismerek, fogalmam se lehet és éppen ezért nem is támaszkodhatom ezekre. — Ezt nagyon természetesen és minden szándékosság nélkül jelentette ki. Ezzel tehát se találva nem éreztem magam, se a bátorságomat nem vesztettem el, sőt szavainak egyszerűsége és jóindulatú volta, tartása és szellemének a megnyilatkozásai bizonyos bizalmat öntöttek a lelkembe. Az volt a meggyőződésem, hogy egy igazi értelmes és belátással rendelkező teremtéssel állok szemben.

Egy óra mulva végre megjelent az apa és udvariasan ottmarasztalt ebédre. Jövendőbeli apósom a világ lelkellemesebb társalgója volt, elragadó egyszerűség párosult benne a magas műveltséggel, mindig tekintettel volt az embertársaira, mindig a legtisztább és legnemesebb indulatok hevítették lelkét. Ezek a szép tulajdonságok azonban éppen azáltal, hogy kissé túlzásba vitte őket, hibáivá váltak. Türelme, elnézése bizonyos hanyagsághoz vezetett és pedig olyan dolgokban is, amik azután egyenesen a házi boldogságot veszélyeztették. Semmi se okozott neki nagy gondot. Nem akart vagy talán nem is tu-

dott előrelátó lenni és mivel teljesen elmerült a tudományos munkálatokba, teljesen szabad folyásnak engedte maga körül a dolgokat. Nemsokára tapasztaltam, hogy Butler cseppet se akarta befolyásolni leánya érzelmeit és feltétlenül rábízta, hogy saját maga válassza ki a jövendőbelijét. Ez nagyon megnyugtatott. Ez az akaratnélküli ember nem fog sohase arra gondolni, hogy az életemet a saját életéhez láncolja, tehát én se kerülök abba a helyzetbe, hogy a szabadságomat kelljen vele szemben megvédenem. Különben egy pillanatig se kételkedtem benne, hogy Love nem osztaná a nézetemet, ha egyszer majd sikerült megnyernem a szerelmét.

És ez volt az a cél, ami felé ezentúl minden kívánságom és gondolatom irányult. Szerettem és bensőséges érzelmemet érezve, viszontszerelmet reméltem. Ez azután bátorságot öntött belém ahhoz, hogy negyedik látogatásom alkalmával Butlertől formálisan megkérjem a leánya kezét.

— Én szívesen látom önt, mint vőmet — felelte a derék ember, — azonban még nem tudom, hogy leányom mit szól a dologhoz. Ha azt kérdezem tőle, hogy hogyan tetszik ön neki, akkor azt feleli, hogy még csak nagyon rövid ideje ismeri s így nem mer ítéletet mondani. Jöjjön el még egynéhányszor, szívesen megengedem, hogy saját maga legyen a szószóló a leányomnál. De most még ne sürgesse. Love előbb meg akarja fontolni a dolgot, mielőtt válaszolna. Ma egye-

sőre csak azt mondhatom önnek, hogy nem ellenszenves a leányom előtt.

Ezek után siettem Lovet felkeresni, de se a szalónban, se a parkban nem találtam. Végre a fivére társaságában ráakadtam a könyvtárban. Kissé heves belépésem, valamint izgatott külsőm meglepték őt. Élénken felemelkedett, láthatólag nyugtalanság fogta el, félretolta a környező könyveket meg füzeteket és megkért, hogy kísérjem az apjához. Amikor azonban meghallotta, hogy éppen attól jövök és hogy éppen az küldött hozzá, egyszerre tisztában volt mindennel. Nagyon elsápadt és jelt adott Hopenak, aki most visszavonult, de előbb még hideg és bizalmatlan pillantást vetett rám, ami egyenesen megremegtetett. Ez a koraérett gyermek olyan energikus volt, akárcsak én.

Love meglehetősen hűvösen fogadta a vallomásomat.

— Semmi másra nem kérem most — fejeztem be mondanivalómat, — minthogy csak addig legyen türelemmel, míg jobban tisztába nem jön az érzelmeivel és meg nem tud ajándékozni a bizalmával.

— Ezek szerint tehát már elnyertem a bizalmát és valami különösebb érzelmet keltettem önben? — kérdezte mérsékelt hangon. — És mégis csak éppen azóta ismer engem, mint én önt.

— Már pedig úgy történt — mondtam ugyanolyan hangon mint ő, — hogy a rövid idő

ellenére is bizonyos érzelmek és szilárd bizalom keletkezett bennem ön iránt, ami arra késztetett, hogy megkérjem a kezét. — Ha még most kételkedik az őszinteségemben, az csak azzal magyarázható, hogy olyan önző indokokat feltételez, amik engemet sértenek és amivel...

Felkeltem a helyemről, hogy távozzak. Ő azonban visszatartott.

— Csak ne oly gyorsan — mondta most már valamivel több melegséggel. — Nem kell mindjárt arra gondolni, hogy Isten tudja, mi juthatott az eszembe, amikor egyszerre csak megkérte a kezemet. Bocsásson meg! Ma magam se vagyok a régi, mert, lássa uram, nagy gondom van!

Most már teljesen elhagyta az önuralma. Könnyekbe tört ki és a zokogástól megcsuklott a hangja, amikor folytatta:

— Apám már hosszabb idő óta betegeskedik. Néhány nappal ezelőtt rosszabbodott az állapota, orvost is kellett hívnunk. Ez a vizsgálat után a következőket mondotta: „Vigyázzanak rá, hogy kímélje magát. A mája komolyan meg van támadva, élet vagy halál kérdéséről van szó!" De nagyon jól tudom, hogy valóságos csodát kívánunk, ha azt akarjuk, hogy kímélje magát és ezért tehát el kell készülnöm rá, hogy hamarosan elvesztem az apámat. Most még ennek a szörnyű valóságnak a hatása alatt állok és ugyanakkor ön valami olyasfélét emleget, amit az emberek boldogságnak hívnak... És az-

után!... Várjon csak — tette hozzá, kényszerítve, hogy visszatartsam az ajkamra tolult választ. — A házasságomnak egy feltétele is van: Ezt még haldokló anyámnak fogadtam meg. Nem szabad apámat és öcsémet elhagynom. Ez az, amit még meg kellett mondanom, mielőtt engedtem volna, hogy tovább beszéljen.

Az a nyiltság, amivel mindezt elmondta nekem, mélységes hatást gyakorolt rám. Megszorítottam kezét és megígértem, hogy annak a feltételnek alávetem magam.

VIII.

Ezzel az ígérettel azután nagyon sokat lendítettem a sorsomon.

— Nyiltan megmondhatom magának — mondta, — hogy ma reggel már elhatároztam, hogy férjhez megyek. Csak most éreztem ennek a lépésnek szükségszerűségét. Az a gondolat, hogy az apámat elveszíthetem és ilyen fiatalon egyetlen támasza kell, hogy legyek az öcsémnek, aggodalmat keltett a lelkemben. Azt hiszem, hogy mind a kettőnknek szüksége van egy erős kézre, amelyre nyugodtan rábízhatjuk magunkat. Még nem tudom, de még nem is tudhatom ma, hogy vajjon ön-e az, akit keresek. Engedje meg, hogy közelebbről megismerjem. Jöjjön, ahányszor csak akar, mivel ezt az apám is megengedte önnek.

— Az a legforróbb óhajom, hogy ne csak megismerjen, hanem meg is szeressen.

Csak barátságosan rám mosolygott és azután elhagyott, hogy apja után nézzen.

Az aggodalmas ápolás ellenére Butler mégis betegágyba dőlt. Ez a körülmény sokkal közelebb hozott Lovehoz. Állandóan a beteg mellett tartózkodtam és se éjjel, se nappal nem hagytam el őt. Se Love, se én nem is gondoltunk arra, hogy az állandó jelenlétem esetleg kompromittálhatja a fiatal leányt. Egyszerűen nem mertem és nem is akartam halálos aggodalmában egyedül hagyni és ő is csak természetesnek találta, hogy megosztom vele a betegápolás nehéz munkáját.

Egy éjszaka, amikor Butler nyugodtan szunnyadt, a szomszédos szobában a támlás széken jómagam is elbóbiskoltam. Amikor felriadtam, Lovet pillantottam meg magam előtt.

— Jó hírt hozok — suttogta.

Örömmel telve felugrottam és megszorítottam a kezét. Karját a karomba öltve és a szalón felé vonva, így folytatta:

— Apám élete meg van mentve, az orvos azt reméli, hogy néhány hét mulva teljesen felgyógyul. De majd mindjárt maga a doktor mondja el magának mindezt.

Azonban, amikor beléptünk a szalonba, az orvos már eltávozott onnan. A tükörben megpillantottam Love ragyogó arcát és felém hajló derekát, mintha még mindig aggódna és szükségét érezné annak, hogy a vállamra támaszkodjék. Önfeledten magamhoz szorítottam és haját csók-

ráporral borítottam el. Szenvedélyem akaratlanul lobbant lángra. Hirtelen félelem fogott el, hogy heveskedésemmel talán megsértettem Lovét és megszégyenülten nyitottam szét karom, hogy elengedjem a leánykát. De a gyermeki szeretet ebben a pillanatban minden már érzést elnyomott a lelkében. Könnyes szemmel nézett rám és így szólott: — Ejnye, csak most látom, mennyire szeret engem, hogy ennyire tud örülni annak, hogy a jó Isten visszaadta apám életét.

— És most remélhetem, hogy viszontszeret engem? — tört ki belőlem, miközben térdre borultam előtte.

— Úgy szeretem, mint a testvéremet — válaszolta és karját angyali ártatlansággal nyakam köré fonva, csókot nyomott az arcomra. Olyan boldogság fogott el, hogy nem is ügyeltem szavaira és már-már megpecsételtnek tartottam boldogságomat.

Ebben a pillanatban belépett Hope. A nővére hozzá szaladt.

— Apa túl van minden veszélyen — kiáltotta örvendezve — öleld meg a barátunkat, aki annyira a segítségünkre volt abban, hogy sikerült megmentenünk.

A gyermek ahelyett, hogy megölelt volna, angolosan csak kezet szorított velem. Az arcáról igazi öröm sugárzott. Azonban még naplemente előtt, ismét felvette szokásos fagyos, rideg modorát. Azzal vígasztaltam magam, hogy ez csak a szokásos viselkedése, amelyből csak apja

meg nővére jelenlétében vetközödik ki és végül majd nekem is sikerülni fog megnyernem bizalmát.

Az éjszaka még ott akartam maradni Butler mellett, azután két három napra haza akartam menni anyámhoz.

La Roche-ban összeült a családi tanács. Csodálkoztak állandó távollétemen és ezen még az sem segített, amikor anyám kijelentette, hogy Butler beteg és ez ad jogot nekem arra, hogy állandóan Bellevueben legyek.

— Mind a két fiatalról úgy beszélnek, mint akik jegyben járnak egymással. Mi dolog, hogy erről a küszöbön álló házasságról csak a szóbeszéd útján kell értesülnünk? Attól félünk, hogy valami rossz tréfa rejlik az egész mögött, különben miért hagynának bennünket ilyen bizonytalanságban? Hát olyan származású egyáltalában az a leány, hogy jogot formálhat a La Roche névre? Tényleg olyan dúsgazdag ember az apja, mint a milyennek mondják?

Jóakaratú nagynénjeim eme kissé tolakodó kérdéseitől kellemetlenül érintve, érthető, ha jó anyám türelmetlenül várta visszatérésemet és nagyon megörült, amikor végre hazajöttem.

— Itt van ő maga! — mondta — most kérdezzétek ki őt.

Miután tudtukra adtam a Butler egészségi állapotának kedvező fordulatát, megfeleltem valamennyi, a leányt illető kérdésre és azzal fejeztem be mondanivalómat, hogy szeretem Miss

Lovet és mivel különben is már mindenütt beszélnek rólunk, senki másra nem hallgatok, csak a szívemre és a becsületemre.

Ámbár magvas feleletem éppenséggel nem elégítette ki nénjeimet, azért még sem tudtak többet szólni.

Mikor azután egyedül maradtam az anyámmal, elmeséltem neki mindent, ami köztem meg Love között történt. Cseppet se osztotta bizakodó hangulatomat.

— Nagyon fáj — mondta — hogy nyilvánosságra hoztad ezt a házasságot, mert nem igen hiszek abban, hogy ez létre is jöjjön. Az a körülmény, hogy az apa nem akar megválni a leányától, igazat ad nekem. Azonkívül attól félek, hogy nem teljesíthető feltételeket szab majd a leány, aki se nem akarja, se nem tudja majd elhagyni az apját. Kikötötted legalább azt, hogy nem vagy köteles elhagyni velük Franciaországot?

Kénytelen voltam bevallani, hogy erre nem is gondoltam. Megsértődve amiatt, hogy nem vettem figyelembe a tanácsát, anyám lecsukta a szempilláit és nemsokára visszavonult a szobájába.

IX.

Egész éjszaka álmatlanul hemperegtem az ágyamban. Aggodalom és szorongás fogott el, és mindenesetre némi lelkiismeretfurdalást éreztem a miatt, hogy Lovet akaratlanul is kényes helyzetbe hoztam. Hiába tettem nagy kerülőt,

akárhányszor csak Bellevuebe mentem, hiába voltam adakozó a szolgaszemélyzettel szemben. Még a leglehetetlenebb utakon is ismerősökkel találkoztam, a személyzet fecsegett és néhány jó barát már-már arra is kész volt, hogy Butlert figyelmeztetik eljárásunk helytelen voltára.

Mivel azonban a beteg egészségi állapota még nem engedte meg, hogy ilyesmivel kellemetlenkedhessenek neki, közben Louandrera támadtak. Elutasított vetélytársaim, akik szívesen versenyeztek volna velem, valamint azok a naplopók, akiknek semmi más dolguk nem akadt, mint állandóan pletykálkodni, a szegény jegyzőt mindenféle kérdéssel és megjegyzéssel zaklatták. Ezen emberek között még azok voltak a legjobb akaratúak, akik mosolyogva kijelentették, hogy nem is volt olyan ostobaság, amikor beálltam betegápolónak, hogy ezzel a helyzet, vagyis jobban mondva a házi kisasszony becsületének és hozományának urává legyek. Louandre nem kürtöltethette ki az utcákon, amit nekem mondott Butlerék vagyoni viszonyairól, Lovet mindenki gazdag örökösnőnek, engem pedig ügyes hozományvadásznak tekintett.

Ilyen volt a helyzet, amikor lázas türelmetlenségem kétnapos távollét után megint visszakergetett Bellevuebe. Louandret találtam a szalonban, aki éppen hazafelé indult.

— Kissé gyorsan jött ide vissza, gróf úr — szólalt meg a kiváló férfiú. — A beteg már nem forog életveszélyben és ez mindenesetre önnek is az érdeme. A leánya s ő maga is elismerik ezt és

csak hálásak ön iránt. Ez azonban mind a hármukat kiszolgáltatta a társadalom csípős nyelvének. Ha létrejön ez a házasság, akkor még minden rendben van. Ennek azonban most már hamarosan komolyra kell fordulnia. Az ön rokonai már mindenfelé azt hiresztelik, hogy az ön állítása szerint ez a dolog már most végleges. Magam is abban a szent meggyőződésben jöttem ide, hogy Butler is szóba fogja hozni előttem a dolgot. ámbár nagyon kedvesen nyilatkozott önről, egy szóval se említette a tervezett házasságot, ami felett igazán csodálkozom. Még olyan gyenge, hogy nem mertem erre vonatkozólag megkérdezni: De remélem, hogy bírja a szavát, mielőtt olyan otthoniasan betelepszik ide?

— Amint már mondtam, birom a beleegyezését.

— Az apáét elhiszem, de vajjon a leány is beleegyezett már a házasságba?

Ez a kérdés ezer meg ezer kételyt támasztott bennem. Valóban, Love eddig még egyetlen szóval se árulta el, hogy valamivel melegebb érzelmekkel viseltetne az irányomban. Igaz, hogy kaptam tőle egy csókot. Vajjon ez a csók nem az ártatlan gyermek hálájának megnyilvánulása volt-e Lovenál? — Úgy szeretem önt, mint a testvéremet — mondta. Ez is csak most jutott az eszembe... Zavartan lehorgasztottam a fejemet és hallgattam.

— Teremtette! — fakadt ki Louandre — hiszen akkor még annyira se ment a dolog, mint

hittem és attól félek kedves grófom, hogy a szíve előbbre járt az eszénél.

— De miért hinné ezt? Beszéljen világosabban!

— Már elég világosan beszéltem, amikor kijelentettem, hogy az apa még mindig nem nyilatkozott. És azonkívül még egy körülményt is figyelembe kell vennünk — tette hozzá, figyelmemet arra a helyre irányítva, ahol a kis Hope hátra kulcsolt kézzel, lehorgasztott fővel fel és alá járkált. — Nézze meg jól ennek a gyermeknek búskomor, elmélázó tartását! Az előbb még úgy csevegett és nevetgélt velem, mint akármelyik más korabeli gyermek. Amikor azonban önt megpillantotta — éppen a kerítéshez közeledett ön. Bosszús mozdulattal felkapta a sapkáját és így szólott: — Bocsánatot kérek! Ott jön valaki, akinek a látogatásához semmi közöm sincsen. És azután sarkon fordult és eltávozott.

— Ez a gyermek ki nem állhat engem, de én igazán nem is sejtem, hogy mi lehet ennek az oka! Talán valaki elhitette vele, hogy a látogatásaim nem válnak javára a nővérének, vagy, hogy nekem csak a vagyonukra fáj a fogam. Ó, kedves Louandre úr, én ezt mind előre láttam, amint azt önnek meg is mondtam! Mit adnék ma azért, ha nem szeretném úgy Lovet, mint ahogyan szeretem!

— Tehát úgy vagyunk? Az ördögbe is! Ez még rosszabb, mint amitől én féltem. Nos — tette hozzá megnyugtató hangon, — mivel én

voltam az, aki önt kiengedtem erre a háborgó tengerre, ámbár oktalan viselkedéséért nem tartoznék semmi felelőséggel, mégis majd azon leszek, hogy hajótörés nélkül a kikötőbe vezessem csónakját. Maradok. Majd beszélek Butlerrel, Loveval, sőt, ha kell, azzal a kis kölyökkel is és talán sikerül kedvező eredményt elérnem. Menjen, üdvözölje a beteget és iparkodjék egy pillanatra eltávolítani mellőle Lovet, hogy zavartalanul beszélhessek az apjával.

Felmentem Butlerhez. Útközben senkivel se találkoztam. Mióta a kastély kis úrnőjét másnemű kötelességek vették igénybe, a házirendet kissé elhanyagolták. A háziúr előszobájában két szolga mélyen aludt. A meleg időjárás ellenére mindenütt puha szőnyegek voltak, hogy a lábadozó enyhe álmát még a léptek nesze se zavarja. A zárt függönyökön keresztül kékes fény hullott Love fekete hajára és az apja sápadt arcára. Közvetlen az ágy közelében ült és félhangosan olvasott valamit. Mind a ketten nagyon elmerültek és észre se vették belépésemet.

Bevallom, valami kíváncsiságféle fogott el: szerettem volna tudni, hogy mit olvas Love. Ez a nyugtalanságom már régebbi, határozatlan aggodalmamból fakadt. Néhány pillanatra volt szükségem, míg meg tudtam állapítani, hogy milyen nyelven olvas fel apjának, mert kissé angolos volt a kiejtése. De két mondat után már határozottan tudtam: olyan folyékonyan olvasott görögül, mintha az anyanyelvén olvasna.

Egy tizenhatéves leány és az ógörög nyelv! — Istenem! — gondoltam magamban — ez az önző apa nem a leánya boldogságának megfelelően, hanem a saját szükséglete szerint nevelte a leányát. Őszinte részvét fogott el a leány iránt. A szegény gyermek olyan szerény, hogy véka alá rejti tudását. Értelmes, sőt nagyon is okos teremtés volt és ezért mindent elsajátított, aminek a megtanulását kívánta tőle az apja. A görög biztosan unalmas lehet előtte, hiszen nem is értheti... — Most Butler így szólott a leányához:

— Elég, pihenjél egy keveset!

Erre a leány ezt felelte:

— Nem vagyok fáradt, de majd halkabban olvasok. Ne is figyelj ide. Iparkodj elaludni.

Ez a pillanat cseppet se volt alkalmas arra, hogy a beteg előtt mutatkozzam. Amilyen halkan jöttem, ugyanolyan óvatosan távoztam. Immár meggyőződtem arról, hogy Love azt a nehéz görög nyelvet nemcsak olvassa, hanem teljesen érti is. — Mi rossz van utóvégre ebben? — kérdeztem magamban, — de hát miért titkolja előttem?

Zajtalanul mentem vissza a könyvtárba Louandrehoz. A derék jegyző, akinek kissé hosszú volt a várakozás, egy nagy asztal előtt ült és a szétszórt füzetekben lapozgatott, amelyek ama nap óta, amikor Mr. Butler hirtelen rosszul lett, szanaszét hevertek. Louandre felém mosolygott.

— Nem követek el semmi indiszkréciót —

mondta, rámutatva a füzetekre és a jegyzetekre. — Latin tudományomat félig-meddig, a görögöt pedig teljesen elfelejtettem. De mégis érdekelt az a körülmény, hogy mindenfelé csak Butler kisasszony kezeírásával találkoztam.

— Hát ismeri az írását?

— Persze. Hiszen az apjának a titkára, mert annak az írása csak csupa szarkaláb. Így felfedeztem, amit különben már régen sejtettem, hogy érti a latin és a görög nyelveket és a matematikában s a többi Isten tudja milyen tudományban éppen olyan jártas, mint a derék Black. Kedves gróf úr, ha az Isten is úgy akarja, olyan felesége lesz, aki felett Molière nem merne gúnyolódni. Mert ez ugyanolyan gondot fordít tudománya eltitkolására, mint amennyit azok a Tudós nők fordítottak arra, hogy a saját tudományukat fitogtathassák. Tiszta szívemből gratulálnék önnek ehhez, de... mert ezen a világon mindenben van egy de... kénytelen vagyok kijelenteni, hogy ilyen apának szüksége van az ilyen leányára, annyira nem nélkülözheti, hogy sohase válhat meg tőle. De azért remélem, hogy ön szilárdan elhatározta magában, hogy sohase iparkodik elválasztani egymástól apát meg leányát.

— Igen — feleltem, — mert azzal már magam is régen tisztában vagyok, hogy az apa egészsége, munkája és boldogsága azon a napon megszűnik, amikor el kell válnia leányától. Ha erre feltétlen szükség van, rövid időre Franciaországot is elhagyom a kedvükért és akár a vi-

lág végére is követem Lovet. Anyám, igaz, nagyon fog szenvedni e miatt, de talán még jobban fájna a lelke, ha a szemeláttára szomorkodnám. A kocka most már el van vetve. Nem kívánhatom a sorstól, hogy én legyek az az egyetlen halandó, akinek osztatlan boldogságában lenne része. Segítsen, hogy elnyerhessem a nagylelkű leányka szívét és kezét. Most már ő álmaim királynője — és ezért azzal se törődöm, hogy tudós vagy tudatlan, erős vagy gyenge, a szövőszék mellett dolgozik-e, vagy pedig valami geomatriai feladat megoldásán. Csak semmi ellentmondás, kedves barátom, tegye meg, amit kértem magától... vagy nem, ne tegyen semmit se! Engedjen időt a leánynak arra, hogy kellőleg megértse, mennyire szeretem őt és hogy feltétlenül számíthat rám. Hagyja, hadd beszéljenek csak azok az irígyek, engedje, hogy saját magam kormányozzam kisded sajkámat az élet viharos tengerén. Most azonban menjen! Ha sietek, elronthatok vele mindent, mert sürgetésem esetleg rossz benyomást kelthet abban a gyöngéd női lélekben.

— Bocsásson meg — válaszolt Louandre, — nekem nem annyira ennek a házasságnak a létrejötte a fontos, mint inkább az, hogy megfeleljek annak a bizalomnak, amivel Mr. Butler meg az ön édesanyja megtiszteltek, amikor szívemre kötötték gyermekeiknek, tehát azoknak a sorsát, akik legkedvesebbek előttük az egész világon. Éppen azért azt kívánom, hogy most velem együtt ön is jöjjön el innen, mert a gyakori itt-

léte nemcsak önt és Miss Butlert kompromittálja, hanem mind a kettőjüknek a szüleit is.

— Akkor hát menjünk — válaszoltam. — Majd írok Lovenek, hogy csak akkor keresem fel őket újra, ha erre ő maga hatalmaz fel.

X.

Azonban minden másképpen történt, mint gondoltuk. Butler elszunnyadt. Tudtára adták Lovének, hogy ott vagyok, mire a betegápolásban az öccse által felváltva, felkeresett bennünket. Köszöntötte a jegyzőt, akitől egy félórája már elbúcsúzott. Azután kedves, szeretetreméltó mosollyal felém nyujtotta a kezét.

Kettőnk közé ült és az ő sajátságosan bájos modorában csevegni kezdett velünk. Louandre, aki még sohase látta ilyen bizalmaskodónak, ebből velem együtt azt következtette, hogy a leányka szerelmes belém. Bátran a cél felé törekedve, megpendítette az én ügyemet is. Nagyon melegen és értelmesen beszélt. Love majdnem áhítattal leste a szavait. Közbe-közbe beleegyezőleg bólintott, de nem szakította félbe a jegyzőt, miért is kedvező döntést reméltem.

Néhány pillanatnyi hallgatás után ezt felelte:

— Ámbár tulajdonképen az éveimet tekintve, még csak gyermek vagyok, de apám annyira megbízik bennem, hogy rám bízta azt is, hogy önmagam válasszam ki jövendőbelimet. Alkalmam nyílott arra, hogy megismerjem La Roche úr jó szívét és nemes gondolkozását. Azon-

kívül neki is és apámnak is egyformán felszik a tervezett házasság. Ezért tehát elfogadom őt férjemnek, de csak azzal a feltétellel, hogy egy félévig még várnia kell. Csak ennek eltelte után vagyok hajlandó férjhezmenni hozzá.

— Egy félév, ez nagyon hosszú időt — mondotta Louandre. — Nem is tudja, kedves gyermekem, hogy mennyi irígy, mérges féreg jár boldogságuk éretlen gyümölcse körül. A megkötött házasság azonban olyan érett gyümölcs, amit idejében szakítottak le a fájáról. Mondjunk három hónapot, vagy még kevesebbet...

— Jó — felelte a leányka, — akkor még csak ezt mondom: apámnak szüksége van rám, hogy azt a munkát, amin az utóbbi időkben olyan szenvedélyesen dolgozott, befejezhesse. A titkárja vagyok, senki se tud engem helyettesíteni...

— Mert ön éppen olyan tudós, mint ő! Azt már tudjuk — vágott közbe Louandre.

— Ki mondja ezt? — kérdezte Love és nyugtalan pillantást vetett a szétdobált füzetekre. — Nem tudok semmi mást, mint hogy leírom azt, amit az apám diktál nekem. De már annyira hozzám szokott, hogy hosszú időbe kerülne, míg megint meg tudná értetni magát másvalakivel.

— Hát nem elég jó erre az a kiváló Junius?

— A kiváló Junius — válaszolta Love, s kacagásba tört ki, — nagyon is sokat tud és min-

den egyes alkalommal szeretné apámra erőszakolni a saját nézeteit... Apám, aki olyan szerény és gyengéd lelkületű ember, enged mindenben, de azután később megbánja, mert Blacknek mindig kicsinyes eszméi vannak és akkor azután az egész munkát újra kell kezdeni. Különben is ez a folytonos huzavona már megviseli apám idegeit. Neki csak az én szenvedőleges figyelmességem való. Engedjék meg tehát, uraim, hogy addig, amíg el nem készül a nagy mű, teljesen az apámé lehessek. Ha az apám jól érezné magát, akkor néhány hét alatt készen lennénk, de a jelenlegi viszonyok közepette még azt se lehet tudni, hogy mikor foghat bele megint a munkába. Nem az a kívánatos-e hát, hogy minél jobban kipihenje magát? Minden erőmmel azon vagyok, hogy a lábbadozót ameddig csak lehet, pihenésre szorítsam s biztos vagyok benne, — folytatta felém fordulva, — hogy ezt a tervemet ön is csak helyeselheti.

Nem is gondoltam arra, hogy ellenkezzem Lovéval. Megköszöntem a bizalmát és elhatároztuk, hogy majd csak akkor házasodunk össze, amikor a munka nyomdába kerül.

Most bementem Butlerhez, aki közben felébredt, hogy üdvözöljem. Széttárta gyenge két karját és a szívére szorított.

— Maga volt az őrangyalom — mondta. — Ott állott szegény, megtört gyermekeim mellett és vigasztalta őket. Apai szívem csak örökké hálás lehet ezért az önfeláldozásért.

Nagyon meghatottak Butler szavai és boldognak éreztem magam, de azután annál jobban lesujtott az, amikor láttam, hogy Hope, akinek pedig szerettem volna a szemébe nézni, dacosan hátat fordított és elhagyta a szobát. Lovet is meglepte az a dolog, követte az öccsét s e szavakkal tévozott:

— Maradjon csak itt, majd mindjárt visszajövök.

Nemsokára visszatért, de nagyon sápadt volt és amikor egyedül maradtunk, kijelentette:

— Nem tudom, mi van azzal a gyermekkel. Duzzog és nem is akar felelni a kérdéseimre. Ilyennek még sohase láttam. Nagyon félek, hogy beteg, ámbár előttem ezt tagadja.

— Nem beszélt rólam?

— Nem! Mi történt maguk között?

— Semmi se történt köztünk, de úgy érzem, hogy nem nagyon kedvel engem. Az ön dolga, hogy kivegye belőle, mivel bánthattam meg, hogy ezt a jövőben elkerüljem. Tudom, mennyire szereti az öccsét és éppen ezért én is szeretném, ha be tudnék férkőzni az öccse szívébe. Ez feltétlenül szükséges, úgy-e?

— Bizonyára! Jöjjön el a napokban, addig majd mindent megtudok tőle és majd közlöm önnel.

A jegyző kíséretében távoztam.

— Én nem lennék oly nyugodt az ön helyében — ismételte az öreg többször is, mialatt

az oldalam mellett haladt előre. Éjnyi! Hiszen engem is nyugtalanított az eset!

Másnap a következő levelet kaptam:

— Ne jöjjön se holnap, se holnapután. Előbb jó mederbe kell terelnem ennek a kedves, drága gyermeknek a gondolkodását. Képzelje csak. Hopenek semmi kifogása sincsen az ön személye ellen. Tiszteli és talán szeretné is, ha nem lenne az a szándéka, hogy engem nőül vegyen. Ettől nem tágít és eddig minden rábeszélésem hiábavaló volt. Magába mélyedt, sápadt, nem eszik, nem alszik. Nem akar engem elveszíteni és ezért nem akar beleegyezni abba, hogy férjhez menjek. De azért ne aggódjék e miatt. Hiszen még olyan fiatal, különben nagyon jó és értelmes gyermek! Várjunk pár napig. Rövid ellentállás után eddig még mindenben engedelmeskedett nekem. Tíz- vagy tizenkétéves korában még senkinek sincsen szilárd, megdönthetetlen akarata. Apa ma felkelt az ágyból. Azonnal neki akart látni a munkának... én azonban tőlem telhetőleg elleneztem a kívánságát. Adja át kedves édesanyjának tiszteletteljes üdvözletemet. Nagyon sajnálom, hogy akaratlanul is ilyen gondokat okoztam önnek.

Love Butler.

Rémes napot éltem át. Sötét sejtelmek kínoztak. Már-már azt hittem, hogy sohase látom többé Lovet, hogy kettőnk között vége mindennek.

De azután lassanként megnyugodtam. Hi-

szen levele olyan kedves, olyan bizalomgerjesztő volt. Megmutattam az anyámnak, ki szintén bátorított.

— Nagyon igazságos, méltányos teremtés — mondta. — Csak nem engedi, hogy egy gyermek szeszélye tönkretegye a boldogságát. Tedd meg, amit kíván tőled: ne menj el se holnap, se holnapután hozzájuk. Harmadnap majd együtt megyek át veled. Butler betegsége mintegy kötelességemmé teszi, hogy meglátogassam.

Anyámnak ezt a szándékát az események azonban megváltoztatták. Amikor már éppen útnak akartunk indulni Bellevue felé, megérkezett Butler orvosa és az utóbbi megbízásából tudomásunkra hozta, hogy Hope ideglázt kapott.

Egyúttal bizalmasan közölte velünk a megbetegedés okát is. A gyermek ugyanis, amikor látta, hogy nővére komolyan szeretne férjhezmenni, kétségbeesett. Apja, meg nővére azt remélték, hogy bolondos, gyermekes önzését majd csak sikerül legyőzniök, de mindenkelőtt a kis beteget talpra kell állítani. És éppen ezért legalább látszólag kénytelenek engedni rögeszméjének. Ezek szerint tehát arra kérnek, hogy legalább két hétig ne menjek át Bellevuebe.

— Most már minden elveszett! — mondtam anyámnak, amikor a hióbhír hozója eltávozott. — Hope meghalna, ha nem engednének az akaratának és mivel a nővére valósággal imádja az öccsét, fel fogja a saját boldogságát áldozni az öccse kedvéért.

Anyám, aki mindezideig azon volt, hogy bátorságot öntsön belém, most csüggedten horgasztotta le a fejét.

XI.

Kétségbeesett türelmetlenséggel számoltam a napokat és az éjszakákat. Elmentem vadászni és nem is figyeltem a szemem előtt elsuhanó vadakra. Elmentem kirándulni a környékre, de sohase értem el kirándulásaim célját. Iparkodtam valami munkát találni, de semilyen munkát se fejeztem be. Menekültem barátaim és ismerőseim elől. Hiszen mindegyik tudta a valót. Love nem is titkolta a viszonyunkat. Bátran szemébe mondta mindazoknak, kik látszólag apja és öccse után érdeklődtek nála, de valójában rólem szerettek volna hallani valamit, hogy igent mondott nekem, de még nem tudja, hogy mikor tudja ígéretét beváltani. És mindenkinek elmondta, hogy Hope milyen bizarr, beteges ellenszenvvel viseltetik eme terv iránt. Nagy hálával beszélt rólam, olyan érdeklődést és elfogulatlanságot mutatott velem szemben, hogy ezzel egyszeribe letörte a gúny és a gonoszság nyílvesszőinek a hegyét. Igaza volt: legjobb az egyenes út.

Mindezt Louandre meg az angol Rogers orvos által tudtam meg. Butler hozatta Párizsból az orvost és aki nagyon megkedvelt engem. Időről időre írt nekem, megnyugtatott a menyasszonyom érzelmeinek állandóságáról. Ellenben Louandre éppen ellenkezőleg cselekedett: folyton

arról beszélt, hogy a fiú betegsége csak kicsiség ellenben a nővérnek az öccsével szemben való gyengesége már sokkal komolyabb. A végén már magam se tudtam, hogy mit is gondoljak. Love egy sort se írt többet nekem és Louandre a következőképen foglalta össze a helyzetet: abban nem is lehet kételkedni, hogy Love tiszta szívből szeret engem. Azonban annál inkább kérdéses az, vajjon szerelme elég erős-e ahhoz is, hogy elhárítsa maga elől azokat az akadályokat, amelyek házasságunk egén tornyosulnak. Ezért azt ajánlotta, hogy ne szeressem olyan nagyon azt a leányt, hanem kissé mérsékeljem érzélmeimet.

— Hát — mondtam keserűségemben, — talán igaza is van! Annyira szereti a családját, hogy szívében nem egykönnyen akad hely idegen számára. Én azonban nem tehetek róla, amikor mégis imádom!

A halálos unalomban eltelt két hét vége felé egy pártatlan embertől hallottam, hogy a kis Butlert családjának tagjaival együtt sétálni látták. Most már semmiféle tanács vagy megfontolás se tartott vissza attól, hogy felkeressem a Bellevue-belieket.

— Talán tévedtek — mondtam magamban. — Hiszen, ha Hope megint egészséges lenne, akkor erről már nekem is tudnom kellene. Ha ágyban fekvő beteg, valamelyik távolabb eső szobában csak válthatok azért pár szót Loveval. Legrosszabb esetben legalább messziről láthatom a menyasszonyomat.

Már utam felét megtettem, amikor eszembe jutott Black. Kezdettől fogva gyanakodtam, hogy ez az ember az ellenségem. Azt képzeltem, hogy csakis ő lehetett az, aki Hopet ellenem ingerelte. Mindesetre óvakodnom kell attól, hogy észrevegyen. Ezért legjobb lesz, okoskodtam, ha csak este megyek Bellevuebe, mert ebben az időtájban Junius Black, tudomásom szerint, mindig a dolgozószobájában tartózkodik. Elhatároztam, hogy Bouffaleureben maradok estig. Miután lovamat az egyik parasztnak gondjaira bíztam, hogy addig is eltöltsem valamivel az időt, gyalog elindultam a Bar tűzhányó kráteréhez, mert ezt eddig még sohasem láttam. Ez a kialudt vulkán egy tág, nagyon kopár síkságon magaslott az égnek. A lemetszett csonka kúp tetejéről pompás kilátás nyílik egészen a Cevennekig. A hegynek a csúcsát és lejtőjét sűrű kiterjedt bokros erdő fedi. A kráter valami nagy, kerek ivóserleghez hasonlít. Turfás fű borítja s néhány szomorúfűz búslakodik magában rajta. Valaha régen tó volt ezen a helyen, de ez már állítólag a rómaiak idejében kiszáradt. Az egykori tómedence közepén leheveredtem a fűbe. A fűzfák alig akadályozták a kilátást, tekintetem szabadon átfuthatta azoknak a bokroknak a sorát, amelyek a medence szélét olyan szabályosan vették körül, mintha emberi kéz ültette volna őket. Az egész hely nagyon szomorú hatással volt rám. Mély búbánat fogott el, tenyerembe hajtottam fejemet és szabad folyást engedtem könnyeimnek.

Egyszerre csak mintha a nevemet hallottam volna... Love hangja e komor elhagyatott helyen, ahova olyan fáradságos út vezet; ahol azt hittem, hogy keserű fájdalmamat legfeljebb az ég madarai lesik meg... A dolog olyan valószínűtlen volt, hogy kezdetben nem is akartam hinni a fülemnek. Pedig mégis forrón szeretett leánykám hangja volt. Mintha valami szilfid közeledne felém a puha, rugalmas füvön. Arca kipirult az út fáradalmai következtében, de még jobban az aggodalom miatt, amely elfogta, amikor meglátott kétségbeesett helyzetemben. Amikor azonban előttem állott s kezet fogott velem, ismét elsápadt és láttam rajta, hogy sokat virraszthatott és sokat szenvedhetett.

— Itt ne is beszéljen hozzám — felelte aggodalmaskodó kérdéseimre. — Jöjjön be velem az erdőbe. Nem kell senkinek se tudnia, hogy mi beszéltünk egymással. Apám és öcsém lent vannak a hegy lábánál. Egyiküknek sincsen még annyi ereje, hogy felmászhattak volna ide. Észrevettem magát, mikor keresztül ment a tisztáson. Magam se tudom, hogyan ismerhettem fel olyan messziről. Senkinek se szóltam a dologról. Mivel az apám felszólított, hogy legalább Blackkel én menjek fel a kráterhez, örömmel engedelmeskedtem. Csak azon igyekeztem, hogy kísérőmtől megszabaduljak és ez sikerült is. Nyílegyenesen tartottam felfelé, ő azonban sokkal asztmásabb, semhogy követhette volna a példámat. Visszakiáltottam neki, hogy csak marad-

jon a rendes úton, amely, azt hiszem, ott jobbra éri el a kráter szélét. Ezért megyünk most mi ellenkező irányba. Apám két órai időt engedélyezett a hegy megmászására. Az egyenes úton egy félórai előnyt szereztem és lemenet, mivel majd ugyanezt az utat fogom követni, megint nyerek egy negyedórát. Black pedig menjen a maga útján, nem is törődöm vele.

Így csevegve magával vont az erdőbe. Mihelyt elértük a kráternek erdőkoszorúzta szegélyét, megkezdődött a lejtő és a fák között kitekinthettünk a végtelen síkságra. Love mellettem foglalt helyet a mohán. Megpillantottuk Butlert és Hopet, akik csak két kis fekete pontnak látszottak, amint ott ültek egy kis patak partján. A kocsi és a szolgák valamivel hátrább az árnyékban hűsöltek.

Miután Love meggyőződött arról, hogy még abban az esetben is jól rejtőztünk el, ha esetleg Junius Blacknek eszébe jutna átkerülni erre az oldalra és látta, hogy sehol a környéken rajtunk kívül senki sincsen, elvesztette az eddigi önuralmát.

— Istenem! — fakadt ki. — Mennyire szenved ön! Mi lesz belőlem, ha ennyire szeret engem és ha ennyire elveszti a bátorságát?

— Ha annyira szeretem? Hát talán azt hitte, hogy csak kissé és nyugodt kedéllyel szeretem?

— Nem, ezt egy pillanatig se hittem! Mert akkor én se szeretném önt! De mindaddig, míg fel nem bontható kötelék nem kapcsol össze bennünket, nem áldozhatjuk fel érzelmeinknek

azt a kötelességet, amivel családunknak tartozunk. Úgy-e, maga se sokáig habozna, ha arról lenne szó, hogy az anyja vagy a szerelme között kellene választani?

— Azt hiszem, tüstént szavamat adnám magának, hogy anyámat elhagyom és magát követem, ahová akarja.

— Valóban — felelte Love egészen elsápadva, — ön sokkal többet ígér nekem, mint amennyit én kívántam magától, mert én arra számítok, hogy Franciaországban maradhatok. De sokkal józanabbnak hittem önt és azt gondoltam, hogy amikor arra kerülne a sor, mégis csak visszariadna ekkora áldozattól.

— Téved, mert minden körülmények között megtartanám az adott szavamat.

— Nos, hát talán nem is helyes, ha annyira szeret engem. Azután nincsen is az én helyzetemben. Édesanyja, kívánatosnak találta ezt a házasságot — ezt ön mondta nekem, — az, hogy fiát boldognak tudja, felülmúl nála minden egyebet. Hiszen a nagylelkű emberek vigasztalást találnak abban, ha tudják, hogy saját magukról is csak azért feledkeztek meg, akit szeretnek. Nálunk azonban kissé más a helyzet. Apám nem is tudna élni nélkülem, az öcsém pedig...

— Ne is beszéljen az öccséről! Apja sohase fog tőlem olyasmit kívánni, amit előre meg ne ígérhetnék neki. De az a gyerek, az a borzasztó gyerek! Ott játszik a kutyájával, szinte hallom, hogyan kacag. Már megint egészséges, boldog...

Ez is a maga műve, Miss Love és a balzsam, amit az ő sebére csepegtetett, nekem halálom lesz.

Love nagyot sóhajtott.

— Meg kellett tennem! — mondta. — Csak ezzel a hazugsággal sikerült megmentenem az öcsém életét. Azt kellett mondanom, hogy hajlandó vagyok lemondani önről és sohase megyek férjhez... Ezt kellett tennem! Hát nem említette meg Rogers maguknak is, hogy a gyerek betegsége a féltékenységében gyökeredzik? Hogy az a baj azonban nagyon veszedelmes, mert még beleőrülhet? Ó, semmivel se tudom vigasztalni magamat! Nem lenne segítségemre, hogy elviseljem ezt a nehéz keresztet?

— Hogyan? — fakadtam ki erre, — talán saját magam ássam meg a saját síromat? Ha az ön nyugalmának az én halálom lenne az ára, akkor szívesen meghalok önért, de az, hogy éljek és ne is láthassam, az felülmúlja az erőmet.

— Hiszen nem kívánom, hogy teljesen elmaradjon tőlünk — válaszolta. — Csupán néhány hónapig tartó elválásról van szó, talán csak néhány hétig tart az egész. Engedje, hogy idővel kigyógyítsam öcsémet a rögeszméjéből.

— Vigyázzon! — figyelmeztettem komolyan. — Ennek a gyereknek a zsarnokoskodása még a saját és az apja boldogságába kerülhet!

E szavaimnak meg is volt a kellő hatása.

— Amit ön állít, az igaz — válaszolta a leány. — De hát, Istenem, mit tegyek? Olyan

borzalmas a helyzetem, ha meggondolom, hogy annak a szerencsétlen gyereknek az esze vagy az élete forog kockán!... Annak a gyereknek az élete, aki boldogult drága anyámnak a kedvence, szemefénye volt. Amikor érezte, hogy közeledik a halála, így szólott hozzám: „Gyermekem, légy mindig hű támasza apádnak és öcsédnek. Apád nagyon szereti a tudományt, amit te is szeress az ő kedvéért és tanulj annyit, hogy kedvében járhass és a hasznára lehess. Erős vagy és jó emlékezőtehetséged van. Hope talán még tehetségesebb, de sokkal gyengébb náladnál. Gondoskodj arról, hogy apád meg ne feledkezzék erről! Tartsd szemmel a gyermeket és ha azt látod, hogy nagyon sokat tanul és ábrándozik, fogd kézen, vezesd ki a szabadba, térítsd magához és kényszerítsed arra, hogy játsszék. E mellett semmiesetre se hanyagold el a saját tanulmányaidat. Így bizony az életben nem lesz más örömöd, mint az, hogy teljesítheted a rádszabott kötelességeket. Nagyon nehéz feladat elé állítlak szegény kicsiny Lovem. De a szeretet előtt nincsen lehetetlen és jól tudom, hogyha arra kerül a sor, csodákat tudsz művelni." És ezért áldoztam fel azután az életemet apámnak és öcsémnek. Ó, barátom, szánhat engem! Segítsen, hogy azt a fogadalmat, amit egy haldoklónak tettem, teljesíthessem! Legyen bátor, hogy én is felül tudjak maradni ebben a nehéz küzdelemben!

Így beszélve, Love egy olyan lény ártatlanságával vetette magát a karjaim közé, akinek

nem árthat a földi szenvedély. Gyengéden tekintettem arra a leányra, aki bizalmasan simult a keblemre és egyúttal olyan tiszteletet éreztem iránta, mintha valóságos szent lenne. Gyengéden megcsókoltam a haját, de hátrasimítani már nem mertem, hogy csókot leheljek a homlokára.

Love gyengédsége diadalmaskodott rajtam. Mégegyszer megígértem neki, hogy nyugodtan megvárom, míg Hope teljesen meggyógyul. Love saját jószántából megígérte, hogy majd ír nekem és mindig tudósít a történtekről.

Még mindig a karomban tartottam, amikor közvetlen közelünkben megzörrentek a bokrok. Gyorsan felemelkedtem és Love követte a példámat. Junius Black nagyon közel ment el mellettünk, de nem vett észre bennünket.

— Legyen nyugodt — mondta Love, — ő most csak egyre gondol: arra, hogy lehetőleg sok lávakőzetet szedjen a gyüjtemény számára.

Most rápillantott az órájára. Már csak egy negyedórája volt arra, hogy lemenjen a hegyről és nem akarta hozzátartozóit megvárakoztatni. Megtiltotta, hogy kövessem és gyorsan eltűnt a hegyoldalban. Mint valami menekülő szarvas, úgy szaladt a bokrok között. Nemsokára eltakarták szemem elől az irígy fák és így egyedül maradtam a szerelmemmel és fájdalmammal.

Hazafelé kissé emelkedettebb hangulatban mentem. Reménységet merítettem a Love megígért értesítéseiből. Már másnap kaptam tőle egy levelet, de az bizony a halálos ítéletemet tartalmazta:

— Istenem, milyen szerencsétlenek is vagyunk! — írta. — Abban a pillanatban, amikor Black elment mellettünk, ön felemelkedett és én követtem a példáját. Egy pillanatig megfeledkeztem arról, hogy lentről esetleg észrevehetnek minket. Hope meg is látott bennünket és felismerte önt. Mintha a villám sujtotta volna, öntudatlanul hanyatlott papa karjai közé. Heves lázroham után most már kissé megnyugodott, de mi volt ennek az ára! Szegény barátom, meg kellett esküdnöm arra, hogy maga soha többet nem jön hozzánk és én sohase hagyom el az öcsémet. Képzelem, hogy milyen fájdalmat okoz ez magának, de én is nagyon szenvedek ennek a csapásnak a súlya alatt! Legyen bátor, hiszen megígértem, én még mindig nem adtam fel minden reményt. Nem is kételkedem benne, hogy testvérkém, mihelyt visszanyeri az egészségét, megint rátalál a saját jó szívére, tiszta értelmére és engedékenyebb lesz. Akkor majd felold esztelen esküm alól. Bízzunk a jó Istenben. Szánjon egy keveset és ne essék kétségbe. Ne haragudjék a maga

Lovéjára.

XII.

Lassan multak a napok és a hetek. Csak Love levelei tartották bennem a lelket. Ezek a levelek meglehetősen egyformák voltak: jóság, őszinteség és kötelességérzet sugárzott minden korukból. Családja tudta nélkül én is írtam neki és átadtam leveleimet Louandrenak, aki, habár

nagynehezen, de mégis Love kezére játszotta azokat. Később azonban bevallotta, hogy jogos kételyei alapján egyetlen egyet se adott át, hanem egy szép napon valamennyit visszahozta és így szólott hozzám:

— Ha látszólag nem lettem volna a maga postása, akkor talán más valakit kért volna meg erre, aki talán elég buta lett volna és a leveleket valóban eljuttatja a címzetthez. Szegény Lovénak pedig a maga szenvedélyes kitörései nélkül is éppen elég bánata van.

Most már tudtam, miért nem kaptam egyetlen egy kérdésemre se választ és miért tartalmazzák Love egyhangú levelei mindig a változatlan helyzet leírását. Később ezek a levelei is rövidebbek és ritkábbak lettek. Tudtam, hogy Hope már felépült, sőt már sételovaglásokra is jár, de még mindig aggasztó az állapota.

Éjszakánként sokszor behatoltam a bellevuei parkba és körüljártam a kastélyukat. De egyetlen egyszer se volt abban a kivánó szerencsében részem, amelytől pedig a regények hemzsegnek.

Egy szép reggel megtudtam, hogy az orvosok, akiknek feltünt Hope állandó sápkórja, azt javasolták, hogy talán egyidőre mennének vele vissza a hazájába. A kis gyerek olyan nagy örömmel fogadta ezt a tervet, hogy addig nem nyugodott, míg össze nem csomagoltak és fel nem ültek a kocsikra. Abban a pillanatban, ami-

kor anyám ezt a hírt a tudtomra adta, a Butler-család már Londonban lehetett.

Engem súlyos öntudatlanság lepett meg és pár napig mintegy megsemmisülve éreztem magam. De rugalmas szervezetem és ifjúságom életereje végtére is diadalmaskodtak és tovább tengettem eddigi szomorú életemet, céltalanul jártam ide-oda és éreztem, hogy valami megnevezhetetlen láz emészti a belsőmet. Anyám látta, hogyan gyötrődöm és önuralma ellenére nagyon aggódott értem. Rá akart venni arra, hogy szórakozzam és menjek el látogatóba ismerőseinkhez. De én bizony ki se akartam mozdulni többé a La Roche szakadékaiból. Önzően és hiába reménykedtem abban, hogy egyszer csak kapok valami levelet. Hiába, nem írt többet. Egy napon Louandre, aki az utóbbi események óta a legbizalmasabb barátaink egyike lett, kérdőre vont.

— Nem vagyok megelégedve önnel — mondta. — Így csak a saját egészségét ássa alá. És szegény anyja is borzasztóan szenved az ön állapotja miatt. Mi lesz önökből? Ha nem akar az anyja rossz fia lenni, akkor beláthatja, hogy ez így nem mehet tovább. Most majd talán már a huszadszor megint azt fogja mondani, hogy be akarja várni, mit hoz a jövő és hogy még mindig nem vesztette el teljesen a reményt. Nos hát! Mivel ez a reménysugár a helyett, hogy a felszínen tartaná önt, éppen ellenkezőleg megbénítja, a saját felelősségemre közlöm önnel az igazat.

Miss Butler és ön között vége mindennek. Az ön anyja írt nekik, hogy nyilatkozzanak és ne tartsák továbbra is magukat kétségben, mert ez csak árt az ön egészségének, jellemének és méltóságának.

Már olyan szerencsétlen voltam, hogy ezt az utolsó csapást szinte nem is éreztem. Kézhez véve Butler feleletét, megkíséreltem, hogy elolvassam. De csak itt-ott tudtam kivenni egy-egy szót a leveléből. Sohase szenvedtem annyit, mint azon idő alatt, amíg iparkodtam kibetűzni azt a förtelmes írást. A saját ítéletemet tartottam a kezemben, de az egész olyan megfejthetetlen rejtély volt, amelynek okait ma se tudom felfogni. Visszaadtam a jegyzőnek a levelet és így szólottam.

— Nem tudom elvolvasni. Mi van benne? Végérvényesen kimondták a boldogságom felett az ítéletet, úgy-e?

— Nem is csodálkozom rajta — felelt, — hogy ön nem tud eligazodni ebben az irkafirkában. Nekem is három egész napi fáradságomba került, de most legalább már majdnem kívülről tudom, szóról szóra így hangzik:

— Grófnő asszony! Sietek felelni arra az okos, belátással telt levélre, amivel bennünket megtisztelt. Fiam egészsége napról napra javul, de ahányszor csak a legkisebb kísérletet is teszem, hogy Love házasságára vonatkozólag jobb belátásra bírjam, mindig kiújulnak a lázrohamok. Ámbár a szegény gyermek esküdözik, hogy

mindenbe belenyugszik, de fizikai ereje nem tud megküzdeni azzal a félelemmel, hogy elveszti nővérét, aki mintegy a második anyja neki. Ezért tehát majdnem ugyanaz a helyzet, mint amikor elhagytuk Franciaországot és csak a jó Isten tudja, hogy meddig tart ez az állapot.

— Ezért tehát, ámbár nagyon lesujt úgy az ön, mint kedves fiának fájdalma, ha a bizalomnak azt az őszinte megnyilvánulását, amivel velünk szemben viseltetnek, ki akarom érdemelni, kénytelen vagyok úgy a saját, mint leányom nevében kedves fiát felmenteni az adott szó kötelessége alól.

Most még egy teljes oldal következett, telve mindenféle sajnálkozással, nagyrabecsülésének megnyilvánulásával és a nekem szánt jó tanácsokkal. De ezekre már nem is figyeltem. Teljesen eltompultam és úgy néztem a velem szemben lévő falfestményekre, mintha akkor láttam volna először.

Nem is tettem semmi ellenvetést és csak csendesen megkérdeztem, hogy anyámnak mi a véleménye. Újabb házassági terveket leszámítva, mindenben hajlandó voltam teljesíteni a kívánságát.

— Édesanyja — felelte a jegyző — belátja, hogy önnek valóban semmi kedve se lehet a legközelebbi időben arra, hogy valami házasságra gondoljon. Nem is akar mást, minthogy ön kissé szórakozzék. Kezdjen valamihez, mindegy, hogy mihez, ami kissé eltereli a történtekről a gondo-

latait. Talán nincsen elegendő készpénze? Majd kerítünk valahonnan. Nem akarna visszatérni Párizsba?

— Nem, nem — ellenkeztem hevesen. — Párizs túlságosan közel van Londonhoz. Még kísértésbe kerülnék, hogy átruccanjak az angol fővárosba. Majd inkább csak itt maradok és megpróbálom, hogy rátaláljak megint önmagamra, Majd iparkodom, hogy helyrehozzam az egészségemet és mi kell még, ha megint egészséges leszek?

Valóban nemsokára megint rendbe jöttem. De gondolataimat csak nem tudtam elterelni, s bizony voltak olyan pillanataim, amikor attól féltem, hogy meg kell őrülnöm.

A tél még a mi különben is rideg klímánkhoz viszonyítva is nagyon hideg volt. Messze elkóboroltam a hófedte síkságon. Egyik nap leírhatatlan fáradtsággal megmásztam a Bar kráterét, hogy felkeressem azt a helyet, ahol valamikor karomban tartottam Lovet. Az éles északi szél keresztüljárt s azt hittem, hogy jéggé fagynak bennem a gondolatok.

Végre rájöttem, hogy szenvedélyem valóságos rögeszmémmé vált és hogy nincsen elegendő lelkierőm ahhoz, hogy meg tudjak szabadulni tőle. Lelkiismeretem megnyugtatott, hogy mindent, ami lehetséges volt, elkövettem és ebben a nézetemben anyám is csak megerősített. Mind a ketten tévedtünk, ő is, meg én is az eddig alkalmazott helytelen gyógymódban. Dolgoznom kel-

lett volna. De szegény anyám éppenúgy nem tudta, mint én, hogy milyen jótékony hatással van a komoly szellemi foglalkozás a szívre és a kedélyre. Tanulmányaimat száraznak találtam. Ámbár tovább folytattam őket, hogy naponta legalább pár órára, ha ilyen erőszakosan is, de mégis csak kitépjem magamat a bánatom kötelékeiből. Mivel azonban nem leltem bennük semmi kedvemet, csak kifárasztottak, de semmiféle megkönnyebbülést vagy felfrissülést nem okoztak.

Meg kell jegyeznem, hogy kedvetlenségem ellenére mégis élt a lelkemben némi halvány reménysugár, de amikor Louandretól megtudtam, hogy Bellevuet eladják és Butler úr drága gyüjteményeit Angliába szállítják, olyan lesujtó érzés fogott el, amilyent sohase éreztem. Ekkor elhatároztam, hogy megváltoztatom az életmódomat. Anyám is melegen pártolta ezt a tervemet, s habár nagy nehézségek árán, de mégis előteremtette azt az összeget, amely egy hosszabb útra kellett. Az előkészületek közben szegény azonban súlyosan megbetegedett. Ez minden tervemet felforgatta. Szeretetteljes odaadással ápoltam. Amikor láttam, hogy szegény anyám menynyire szenved, csak akkor tudtam igazán, hogy mennyire szeretem őt és az a keserűség, ami Love ellen betöltötte lelkemet, egyszerre elröppent belőle.

Anyámnak apám után én voltam a legdrágább a földön, ezt tisztán éreztem. Utoló pilla-

natában is a feletti örömét, hogy viszontláthatja az urát a feletti keserűséggel vegyítette, hogy engemet el kell hagynia. Háromhónapos szenvedés után karomban lehelte ki a lelkét és én árván maradtam a földön.

Most már senkire se kellett tekintettel lennem. Minden búcsú nélkül, hirtelen elutaztam és csak Marseilleből írtam Louandrenak, hogy minden árért adja ki bérbe a birtokomat. Eltökélt szándékom az volt, hogy sohase térek többé vissza oda, ahol annyit szenvedtem.

XIII.

Öt esztendőn keresztül utaztam a nagyvilágban és elmondhatom, hogy aligha van a világnak olyan része, ahol nem jártam volna. Nem annyira azért csavarogtam mindenfelé, hogy tanuljak, hanem inkább feledni szerettem volna. De azért akaratom ellenére mégis csak ragadt rám valami, míg feledni? Az nem sikerült.

Huszonhét esztendős voltam és időnként még mindig fel-felfakadt az a régi sebe szívemnek. Jellemző, hogy fájdalmaim annál nagyobbak lettek, mennél jobban mult az idő.

Nem lett belőlem se gonosz, se igazságtalan, se kegyetlen ember. Megjött a nyugodt álmom, megjött az étvágyam. A nélkülözések és az átélt számos kaland némi egykedvű külsővel és rokonszenves modorral ruházhattak fel. Boldognak természetesen nem mondhattam magam, de legalább már tudtam, miben rejlik az igazi bol-

dogság és szívemre tett kézzel nyugodtan kijelenthettem, hogy nem én voltam az oka, ha nem találtam meg.

Meguntam végre a vándoréletet is és úgy okoskodtam magamban, hogy a nélkül, hogy Lovet elfelejteném — mert erre, éreztem, sohasem lettem volna képes — mégis tűrhető férj válhat még belőlem. Lelki szemeimmel láttam már önmagamat, mint boldog családapát, akit körülvesznek a gyerekei, akiket kitűnő barátok társaságában nevelek majd fel és az Auvergneben lévő sziklaváram, mint valami hatalmas világítótorony, folytonosan haza hívogatott. Feladatomat teljesítettem, vértanuságomat férfiasan tűrtem és habár a sors megfosztott attól, hogy szerencsecsillagzat alatt élhessek, mégis csak jogom volt arra, hogy visszatérjek arra a helyre, ahol valamikor a bölcsőmet ringatta az anyám és ahol majd csendben sirathatom elveszett boldogságomat.

Tavasz volt, amikor visszatértem Franciaországba. A haza levegőjében való hit valóban nem puszta babona. Ámbár a trópusok alatt meglehetősen hozzászoktam a meleg éghajlathoz, most mégis teli tüdővel, élvezettel szítam magamba annak a fennsíknak nedves levegőjét, amelyen hegyeink emelkednek.

Huzamosabb idő óta hírt se hallottam hazámról és én is már olyan régen írtam haza, hogy nyugodtan halálhíremet költhették. Szomorú szórakozás volt, valami elhalt szelleméhez hasonlóan bukkanjak fel azok között, akik egy ki-

esit talán mégis csak szerettek. Mindenekelőtt azonban anyám sírját akartam felkeresni, szerettem volna viszontlátni az ő bizarr házát, azokat a szobákat, amelyekben életének a felét töltötte és ahol komoly arccal, kezében a kötéssel fogadta a látogatókat. Fel akartam keresni a sziklacsúcson lévő kertet, amelyet az én kedvemért ültettetett, viszont akartam látni azokat a barlangokat, amelyekben annyi órát töltöttem, le akartam feküdni azok mellé a vízesések mellé, amelyeknek szelíd zúgása annyiszor ringatott álomba.

Egy szép, májusvégi reggelen gyalog érkeztem meg a nélkül, hogy valaki is felismert volna. Hát annyira elváltoztam vagy teljesen elfeledtek már? Valószínüleg mind a két eshetőség fennforgott. Fájdalom és öröm vegyült össze bensőmben, amikor ráléptem a La Roche szakadékainak szikláira. A hegyi patak megáradt, mert hatalmas zúgás közepette rohant tova. Az útról még se lehetett látni, olyan magasra nőttek időközben a partjára ültetett cserjék. Az ösvény valami sánchoz hasonlított, olyan hepehupás lett és a szederbokrok teljesen ellepték, úgyhogy azok tüskés ágai között alig tudtam utat törni magamnak. A kapu új volt és bezárták, egy nehézkes, új kapu csúnya fából, annak a szép, régi, tölgyfa ajtónak helyében, amelynek romjai még ma is ott hevertek az omladozó lépcső alján.

Abban a pillanatban, amikor már meg akartam rántani a csengettyű zsinórját, eszembe jutott, hiszen azt írtam Louandrenak, hogy adja bérbe a birtokot. A kastélyt, amit nem akartam

mindenféle embernek a rendelkezésére bocsátani, magamnak tartottam fenn. Isten tudja, hogy mi történhetett ama három esztendő alatt, amióta életjelt se adtam magamról.

Nem volt bátorságom belépni a kastélyba addig, míg nem tudtam, kik laknak benne. Tehát nem húztam meg a csengettyűt, hanem beosontam a konyhába, ahol minden a takarékos és magányos öreg szolgáló jelenlétére vallott. Az egyik sarokban egy öreg, szentképekkel ékesített szövőszék állott. Felismertem benne az öreg Katalin, anyám annyi éven keresztül hűséges cselédje tulajdonát.

A szobákba vezető ajtók mindegyike be volt zárva, de még jól emlékeztem, hogy az ócska konyhaszekrény melyik fiókjában szokta tartogatni Katalin a kulcsokat, amikor mindannyian elmentünk hazulról. Valóban meg is találtam őket ott, ahol kerestem, s azután bementem az ebédlőbe, a szalonba, majd abba a szobába, ahol szegény anyám kilehelte lelkét. Az elköltözött karosszéke még mindig ugyanazon a helyen volt a kályha mellett, ahol szegény olyan szívesen elüldögélt. A tűpárnában is még ugyanúgy benne voltak azok a fényesfejű gombostűk, ahogyan azokat szegény anyám beletűzte. A nagy, feketeszegélyű gyászjelentés ott lógott egy keretben, üveg alatt a falon.

Jó ideig elmerültem ábrándjaimba, amikor az öreg Katalin, akit meglepett, hogy a lakószobákban találta a kulcsot, belépett a macskájával. Ez a buta állat fulladozott a méregtől és a féle-

lemről, de az úrnője is osztozkodott kandurja érzelmeiben és sikoltozva, de egyúttal fenyegetődzve kiszaladt, mert közönséges tolvajnak tartott.

Utána kellett szaladnom, százszor meg kellett magamat neveznem és meg kellett esküdnöm arra, hogy valóban a szegény Jean de La Roche vagyok, különben az egész vidéket fellármázta volna. Először is borzalmasnak talált ebben az idegenszerű, félig tengerészruhában, azután meg már nem az a karcsú, finom fehérkezű, fehérnyakú és gondosan ápolt hajú fiatalember voltam, mint amilyennek éltem az emlékezetében, hanem napbarnított arcú, sűrű, fekete szakállas, széles vállú férfi. Még a hangom is erőteljesebb és mélyebb lett.

Végre meggyőződött és elhitte, hogy valóban én vagyok én. Akkor azután örömében sírva fakadt és hajlandó volt a kérdéseimre felelni:

Amikor tekintettel a családi hagyományokra, először az egyik idősebb nagybátyám után érdeklődtem, akit különben is csak nagyon távolról ismertem, a jó lélek meglepetve nézett rám.

— Hogyan! — fakadt ki. — Hát a gróf úr nem is tudja, hogy a nagybátyja meghalt?

— Semmit se tudok. Honnan is tudhatnám? Éppen most érkeztem meg és még senkivel se beszélhettem.

— Akkor hát a gróf úr azt se tudja, hogy most nagyon gazdagnak tetszik lenni?

— Én? Én lennék nagyon gazdag? Talán

csak nem azért, mert ez a nagybátyjám meghalt?

— De bizony, éppen azért! Gaston de La Roche úr a legnagyobb nyomorban halt meg. Halála után azonban kitűnt, hogy nagyon zsugori volt az öreg, aki mindent sajnált saját magától és kamatot kamatra halmozott, úgyhogy kereken körülbelül ötszázezer frank maradt utána, amit a gróf úr örökölt. Nos, talán még a végén nem is tetszik önnek az egész dolog? Mennyire örülne a szegény boldogult nagyságos grófné, ha most még életben lenne!

— Igazad van Katalin! Talán lenéz most az égből és örül. Na, hát akkor én is meg vagyok elégedve, nagyon meg vagyok elégedve. Most azonban mesélj már valamit Louandréról, az én öreg barátomról is. Remélhetőleg még az élők sorában van, mert különben talán már elmondtad volna a temetését.

— Louandre úr, hála az Istennek kitűnő egészségnek örvend. És éppen most jut az eszembe, hogy ma van az ő napja. Ugyanis rendszerint minden hónap huszonnyolcadikán eljön, hogy lezárja a számadásokat, elrendelje a szükséges javításokat és általában utána nézzen, hogy minden rendben legyen. Elhiheti, hogy csak az ön érdekét tartja a szeme előtt. Csak az szomorítja, hogy már-már kénytelen halottnak tartani önt, mert már én is ezt hittem. Az egész rokonság hasonlóan gondolkodik. Mindenki belenyugodott már abba, hogy semmit se hallanak önről, és biztosan akad olyan is köztük, akik nem na-

gyon fognak örvendeni a visszatértének, mert most már nem olyan megvetendő vagyonnal rendelkezik. Különösen az a Bressac úr, az...

— Hadd, Katalin, ne is említsd azokat az embereket, akik arra várnak, hogy majd egy szép napon halálhíremet halljak, sokkal jobban szeretem, ha nem tudok semmit se. Tehát, amint mondtad, ma ide várod Louandre urat?

— Úgy van, majd pompás reggelit készítek a kettőjük számára. Ha tehát tovább is beszélgetni akar velem, akkor bizony ki kell jönnie a konyhába, ahol gyermekkorában olyan szívesen hallgatta, ha mialatt a burgonyát hámoztam elmondtam, az óriások történetét és más meséket.

Követtem a derék Katalint és segítettem neki a reggeli elkészítésében. Csak úgy bámult, amikor látta, hogy mennyire emlékszem, hol tartogatja az egyes dolgait, míg engem az ejtett bámulatba, hogy annyi esztendő telt el, de ő egy hajszálnyit se engedett a régi szokásaiból. Mindent elmondott, ami régebbi környezetemre vonatkozott. De amikor végre erőt vettem magamon és megkérdeztem, hogy vajjon most ki gazdálkodik Bellevueben, azt felelte, hogy ezt bizony ő nem tudja, mert nem is törődik olyan emberekkel, akik tíz mérföldnyire laknak La Rochetól és akik cseppet se érdeklik...

Ez a kitérő válasz némi nyugtalanságot keltett bennem.

— De azt csak tudnod kell, — folytattam, — hogy a Butler-család visszatért-e Franciaországba, hogy vajjon...

— Valamennyien életben vannak, ez minden, amit mondhatok, — felelte röviden.

Katalin tanuja volt kétségbeesésemnek és annak az okát is jól ismerte. Lovet és Hopet gyűlölte, mert szerinte ezek okozták minden bánatomat. Nem lepődtem meg, hogy nem akar róluk beszélni, de lassan az a gondolat támadt bennem, hogy Love bizonyára már férjhez ment azóta. Mivel nagyon féltem attól, hogy esetleg sejtelmem valónak talál bizonyulni, nem mertem egyenesen megkérdezni.

Louandre megérkezett. Megtiltottam Katalinnak, hogy elárulja jelenlétemet és letelepedtem az ebédlőben, aminek zsalugátereit félig leeresztettem. Néhány pillanattal később hallottam, amint Katalin, utasításomnak megfelelően így szólt a jegyzőhöz:

— Igen, igen, menjen csak be! Majd együtt reggeliznek. Egy idegen utas, aki híreket hozott a gróf úrról.

— Végre! Remélhetőleg jó hírt hallok! — kiáltott fel Louandre. — Gyorsan, uram, — folytatta felém közeledve, — beszéljen, beszéljen! Él még a gróf?

— Él és elég jól megy a sora!

Hangom hallatára a jegyző összerezzent. Ismerősnek tűntem fel előtte, de néhány pillanatig habozva nézett rám. De az alakom tévútra vezette és amikor kijelentettem, hogy Jean de Roche nemsokára visszatér, kinyitotta az ablakokat és figyelmesen az arcomba nézett. Majd hirtelen átölelt és örömében sírva fakadt, akárcsak előbb

a derék Katalin. A külsőmmel azonban nagyon meg volt elégedve. Sokkal férfiasabbnak tűntem fel, mint azelőtt.

— Többek között, — mondta, amikor végre egyedül maradtunk, — remélem tudja már, hogy gazdag lett, sokkal gazdagabb, mint amilyen volt abban az időben, amikor átvettem azt az örökségét. Mert amióta, már három esztendeje semmi hírt se kaptam ön felől...

— De én se magától!

— Úgy? No, ezt mindjárt gondoltam!... Biztosan mindig oda írtam, ahonnan már tovább ment! Ilyesmi elő szokott fordulni. Tehát tudja meg, hogy három esztendő óta az ön javára uzsoráskodtam. Talán kicsit túlzásba esem ugyan, amikor az uzsora kifejezést használom. Tiszteletben tartom a törvényeket és csak arra szorítkoztam, hogy tőkéjét és érdekeit minél jobban megvédjem. De ha most önnek úgy tetszik és elkezdi az ablakon az utcára szórni a pénzt, semmi közöm sincsen többé hozzá. De remélem, hogy valamilyen csinos kreolnőt hozott magával és hogy nemsokára egy pár derék csemetével örvendeztet meg bennünket.

— Se feleségem, se gyermekeim nincsenek még, drága jó Louandre úr! Eszembe se jutott, hogy megházasodjam!

— Valóban? A becsületszavára mondja ezt?

— A becsületemre állítom! Talán már az ellenkezőjét híresztelték?

— Úgy van! És pedig olyan határozottan állították, hogy magam is elhittem. Unokaöccse,

Louis de Bressac, volt az a kópé, aki ezt a hírt elterjesztette, sőt...

— Ne is folytassa, mert úgyis tudom, kedves barátom, mit akart mondani: még maga Love is hitelt adott neki. Bressac mindenesetre szerelmes belé...

— Love? Hát ki beszél még Lovéról?

— Én, kedves jegyző úr!

— Az ördögbe is! Hát még mindig gondol rá?

— De még mennyire! De amint látja, még nem haltam bele. Tehát nem kell úgy beszélnie velem, mintha még mindig az az éretlen tacskó lennék, aki öt évvel ezelőtt voltam. Mondja ki mindjárt a tiszta igazat! Love férjhez ment!

— Ha a tiszta igazat akarja hallani: Love nem ment férjhez és nem is fog férjhez menni soha. Ne is gondoljon rá többet.

— És miért nem akar férjhez menni? Mi történt megint? Az öccse...

— Az öccse olyan egészséges, akárcsak ön vagy én, apja ugyancsak, Black szintén és semmi se történt velük. De miért érdeklődik annyira utánuk? Még mindig szereti azt a leányt? Hát annyi idő alatt se tudta elfelejteni? És most, amikor meglehetősen gazdag...

— Beszéljen csak róla, kedves barátom! Mindent tudni akarok. Majd azután beszélhetünk rólam is!

— Rendben van! Mivel mindenáron így akarja, mindent elmondok, amit tudok, de ha megengedi, majd hozzáteszem a magam véleményét is...

XIV.

— Öt esztendővel ezelőtt Love még csak egy csinos kis leányka volt, aki a maga nyugodt módján szerette önt. Ma Love már egy nagy, szeretetreméltó, de ugyanolyan nyugodt teremtés, aki valószínűleg már diadalmaskodott az ön iránti érzelmei felett. Olyan módon nevelték és már talán vele is született az a tulajdonsága, hogy csak mindig másokra, és sohase magára gondol... Miután tehát Love Butler ön miatt talán egy keveset szenvedett és talán két esztendeig gyászolta az ön emlékét, látható megelégedettséggel vette tudomásul, hogy ön megházasodott. Állítólag valami gyönyörű kreolnőt vett el feleségül. Brassac úr, amint azt ön helyesen megjegyezte, udvarolt Lovének és ezt a hírt is ő találta ki. És azután még sietett mindenkinek elujságolni, hogy Butler kisasszony hálát ad a jó Istennek, hogy végre megszabadult az ön különcségeitől.

— Egy szép napon azután Bressac minden ok nélkül félholtra verte a paripáját és agyonlőtte a vadászkutyáját. Nemsokára azután kiderült mérhetetlen haragjának az oka. Mert amikor látták, hogy többet be se teszi a lábát Bellevuebe, minden további magyarázat nélkül tudták, hogy ő is, mint annyian előtte és utána, kosarat kapott.

— Love mindenesetre egy-két könnyet hullathatott, amikor hallott az ön házasságáról. Véletlenül én is jelen voltam akkor. Bressacot nem nagyon hatotta meg az érzelmeknek ezen meg-

nyilvánulása, én azonban megszorongattam a derék leány kezét és megkérdeztem tőle, hogy vajjon fájlalja-e az ön elvesztését és vajjon arra számított-e, hogy ön soha se fog megházasodni.

— Nem, — felelte nyiltan. — Cseppet se sajnálom, hogy ez a házasság, amely annyi akadályt gördített közénk, nem jött létre. De nem is reménykedtem abban, hogy La Roche grófja nem fog elfelejtkezni rólam. Ez nemcsak ostobaság, hanem egyenesen őrültség lett volna a részemről. Ez a hír egy kissé elfogódottá tett, de azért cseppet se lepett vagy szomorított meg.

— Akkor hát talán örömében sír, kisasszony? — kérdezte szellemesen Bressac.

— Lehet! — felelte kurtán a leányka. — Ön azt állítja, hogy a gróf most boldog, hogy olyan csinos felesége van. Hálát adok érte az Istennek, mert annyira becsülöm az ön rokonát, hogy örömömben vagy bánatomban sírok, aszerint, amint jól vagy rosszul megy a sora!

— Ez minden, nem mondott se többet, se kevesebbet és Bressac úr szemtelenül hazudik, mint minden szoknyavadász. Az, amit ő nem tud, de amit én tapasztaltam, hogy Miss Love, aki addig folytonosan csak álmodozva járt-kelt, attól a pillanattól kezdve megint olyan vidám, eleven és tevékeny, mint amilyen volt abban az időben, amikor még nem ismerte önt. Ez talán azzal magyarázható, hogy feltette magában, hogy hajadon marad, felismerve, hogy csak ez az egyetlen módja annak, ha teljesen a családjának akarja szentelni az életét. Az utóbbi három évben több-

ször nyíltan ki is fejtette előttem ezt a nézetét. Nem régen is ezt mondta nekem: „Ne is beszéljen előttem a házasságról. Nagyon boldognak érzem így is magam. Apámnak most már teljesen nélkülözhetetlen munkatársa lettem és azt is be kell vallanom, hogy azokat a tanulmányokat, amikkel kezdetben csak pusztán kötelességből foglalkoztam, most már nagyon megkedveltem."

— Így beszél és így gondolkodik az a leány, aki most már majdnem olyan tudós, mint az apja. Nagy a gyanum, hogy az apja neve alatt irogatni is szokott. Butler papa jól van és talán nagy veszteséggel eladta volna Bellevuet, ha én nem védtem volna meg a gyermekei érdekét. Szerencsére a birtok ment maradt minden megterheléstől és az a derék ember most már nem is tudná rászánni magát arra, hogy értékes gyüjteményeit elszállíttassa onnan. Sikerült a veszteségeket, más úton behozni. Bellevuet szeretném megtartani Love számára legalább is addig, amíg élek, mert különben ő apja kedvéért képes lenne tönkretenni saját magát. Ez ellen különben úgyis érzem, hogy hiábavaló minden küzdelem. De azért lehetséges, hogy mégis csak sikerült megmentenem a helyzetet. Esetleg Butler még idejében meg is halhat. Ezért ugyan kár lenne, mert akaratlanul is megkedvelteti magát mindenkivel. De ha leányának már egyszer valamikor úgyis csak meg kell siratni a halálát, akkor hát legalább azt szeretném, ha annak maradna valamije az apja után.

— Most már remélhetőleg meggyőztem önt

teljesen arról, hogy Love sohase lesz hajlandó korlátozni a szabadságát, mert minden idejét a családjának szenteli. Nem titkolom, hogy Lovet saját leányomként szeretem, ámbár nem elég temperamentumos, s ámbár nagyon szereti a tudományokat, amiért azután megfeledkezik saját magának az ápolásáról is — s ezt az utóbbit bármelyik nőnél kárhoztatandónak tartom. De azért még mindig meg van benne a világ ifjúságának minden jó tulajdonsága, ami párosult az irgalmas nővérek erényeivel. Ezért tehát nemcsak, hogy nem tanácslom önnek, hogy felkeresse őket és megint beleszeressen, hanem egész határozottan ellenezném, abban a szent meggyőződésben, hogy ezzel csak megint haszontalan gondot venne a nyakába.

Louandre nagyon határozottan beszélt és kíváncsian várta a válaszomat, de én bizony most az egyszer adós maradtam neki a felelettel. Akaratom ellenére is bele kellett nyugodnom a tényekbe és az, amit hallottam, annyira lehűtött, hogy csepp kedvem se volt ahhoz, hogy sajnálkozásomnak szavakkal adjak kifejezést.

— Amint látom, — vette fel Louandre megint a szót, — ez éppen elég gondolkozni valót ad önnek.

— Hogyan képzeli, — válaszoltam — hogy ötesztendei komoly megfontolás után, még gondolkoznom kell a hallottakon?

— Hiszen nem is önt féltem. Látom, hogy testben lélekben megerősödve tért vissza és éppen ezért nem remegek attól, hogy véletlenül

meg találna halni szerelmi bánatában. Egyes-egyedül csak Lovéért aggódom. Isten tudja, hogy az öccse, ha viszontlátná önt, nem esne-e vissza abba a beteges rögeszméjébe, hogy a házasság elrabolná tőle a nővérét. Ezzel azután újra kezdődnének a fiatal leány nyugtalankodásai és gondjai. És ez annál nagyobb igazságtalanság lenne vele szemben, mert azt hiszi, hogy teljesen lezárta a multat és vigasztalan vénleányságnak néz elébe. Természetesen még csak huszonnégyéves, és még most is olyan csinos, mint volt, legfeljebb gyermeki báját vesztette el.

— Röviden — vágtam közbe mosolyogva öreg barátom szavába, — maga azt hiszi, hogy én is olyan fiatalon jöttem vissza, mint ahogy elmentem. Ezt ugyan nagyon kellemes hallanom, de kénytelen vagyok kijelenteni, hogy téved és hogy azzal az elhatározással jöttem haza, hogy valami érdekházasságot kötök. Számítok ennél önre is. Majd talál nekem megfelelő feleséget.

— Erről már lehet beszélni! — kiáltott fel a jegyző örvendezve. — Most már a helyes úton jár fiatalember! Jótállok érte, hogy nagybátyja örökségével elég szép számban válogathat. Majd gondolkozom róla és majd még visszatérünk erre a dologra. Csak egy zavarja meg a viszontlátása felett érzett őszinte örömömet: az, hogy nem tudott valamivel később jönni.

— Miért kellett volna valamivel később jönnöm?

— Üzleti érdekei diktálják így. Ebben a pillanatban is pompás üzletre nyílik kilátás. A tőké-

Jét szépen lehetne gyümölcsöztetni. C. báró birtoka...

És most Louandre elmerült a részletkérdésekbe, ámbár nekem alapjában teljesen mindegy volt az egész. De derék barátom annyira belovalta magát a dologba, hogy halálosan megsértődik, ha nem helyeslem a terveit. — Ha ön most nem lenne itt, — tette hozzá — tizennégy nap mulva készen lennék az üzlet lebonyolításával. Ha azonban megszimatolják, hogy hazaérkezett, akkor a feltételek, amelyek most kellő konkurencia hiányában elég szerények, azonnal megszilárdulnának, mert az emberek rögtön kisütnék, hogy én valószínűleg ön számára dolgozom, míg senki se sejtené ezt, ha meghagynánk őket abban a hitben, hogy ön valahol Kínában vagy Isten tudja merre csatangol. Nem volna kedve viszontlátni Párizst vagy mindjárt végleg itt akar maradni?

— Valóban el akartam menni előbb Párizsba, hogy kissé tájékozódjam az ottani viszonyok felől és a világban. Ha akarja, akár holnap reggel elutazom.

— Jó lesz!... Valóban nagy szívességet tesz ezzel nekem. Nagyon sokat adok arra, hogy vagyonát a lehető legjobb állapotban adjam a kezébe. Azt hiszi, el lehet titkolni a visszaérkezését? Kivel találkozott eddig?

— Katalinon kívül egyetlen lélekkel se beszéltem itt, ő meg hallgat, mint a sír. Gyalog, minden kíséret nélkül jöttem. Útközben se hinném, hogy felismert volna valaki.

— És képes lenne arra, hogy elkerülje Bellevuet és elmenjen innen tíz-tizenkét mérföldnyire, a nélkül, hogy elárulná inkognitóját?

— Ezt annál is inkább megtehetem, mert se szolgám, se paripám nincsen.

— Akkor hát majd ellátom mindennel, amire Párizsban szüksége lehet. Reggel utazzék el és ma ne hagyja el a kastélyt. Kizárt dolognak tartom, hogy itt megláthassa valaki, mert az emberek a sziklavárat lakatlannak gondolják. Így jelentékeny nyereségről és egyúttal valami jó házasságról biztosíthatom... Majd szerzek én önnek asszonyt, csak bízza rám... Június közepe felé jöjjön vissza, ez minden, amire kérem...

XV.

Amikor megint egyedül maradtam a kopár, puszta házban, sokkal jobban éreztem a magány nyomasztó voltát, mint megérkezésem első pillanataiban. Néhány óra mulva már olyan levert voltam, hogy elhatároztam: ezt a helyet, amelyhez annyi szomorú emlék fűződik, csak feleséggel az oldalamon keresem fel megint. Annyira szerettem volna menekülni az elől a búskomorság elől, amely mintegy rámhullott a komor falakról. Végre úgy döntöttem, hogy néhány óra hosszat pihenek és majd éjfél tájban odább állok.

Felöltözve dobtam magam anyám ágyára, ahol gyermekéveimben is annyit pihentem s ez-

alatt anyám mellettem álmodozott vagy sírdogált. De az álom elkerülte szememet és mindinkább szorongatóbb érzés lett úrrá felettem. Nemsokára már nem bírtam ki tovább. Felkeltem és az ablakhoz siettem, hogy kissé összeszedjem magam. A hold sápadt fényt árasztott a vidékre, a patak vadul morajlott és Katalin kutyája keservesen vonított.

Felkaptam az útitáskámat és útra keltem. Egész éjszaka vándoroltam a nélkül, hogy egy teremtett lélekkel is találkoztam volna és a felkelő nap már azokban az erdőkben talált, amelyek Chaise-Dieut veszik körül.

Sajátságos érzelmekkel láttam viszont azokat az erdőket, amelyeken annyiszor mentem keresztül, hogy Bellevuebe jussak. Mivel nem akartam, hogy a község lakói esetleg meglássanak, félre fordultam a falu irányából és keleti irányban folytattam utamat. Azt reméltem, hogy majd Issoir környékén felülhetek a postakocsira. Az éjszaka harmat esett. Ez az évszak a legkellemetlenebb Franciaországban. A nyár alig tart két hónapig és a tavasz egyenesen kiállhatatlan. A homokos talaj mégis megkönnyíti a járást, ha már elolvadt a hó. Azért is siettem, hogy felmelegedjem és azt reméltem, hogy hamarosan elérek ahhoz a parasztházhoz, ahol, mint emlékeztem, igen sokszor étkeztem vadászataimon. Majdnem félholt voltam már az éhségtől és az álmosságtól. De a nemrég irtásra ítélt erdőrészlet arra kényszerített, hogy kerülőt tegyek. Még egy félóra hosszat csak mentem, de azután kimerülten

meg kellett állanom. Teljesen eltévedtem. Végre egy kolomp szavát hallottam és arrafelé tartottam. A kis pásztor annyira megijedt a hosszú szakállamtól, hogy sebesen elrohant, még a tarisznyáját is ott hagyta, amelyben azután némi kenyeret és egy fasajkát találtam. Elvettem a kenyeret és egy ötfrankost tettem be a tarisznyába helyette. A sajkát megtöltöttem frissen fejt tejjel és miután így elvertem az éhemet és eloltottam szomjamat, egy védett helyet kerestem ki magamnak, hogy leheveredhessem, mert az álmosság miatt még arra se voltam kíváncsi, hogy merre lehetek.

Soká és mélyen alhattam. Amikor felébredtem, a tehénpásztor tarisznyája és a tehenek eltűntek. Most megint csak találomra kellett tovább mennem. Miután útra keltem, kénytelen voltam elismerni magamban, hogy valóságos vadember lett belőlem, mert a szabad ég alatt, a kemény földön olyan jól tudtam aludni, míg a nagy tollas ágyban és a szülői ház falai között valósággal fojtogatott a levegő.

Azon a gyalogösvényen, amelyre abban a reményben léptem, hogy majd visszavezet Chaise-Dieu felé, csak még jobban eltévedtem. Hirtelen már nem sudár fenyőfák, hanem barátságos, világoszöld cserfák vettek körül. Mivel folytonosan hegynek mentem, hogy valami kilátópontra érjek, nem is csodálkoztam azon, hogy olyan régióban vagyok, ahol ezek a szép fák tenyésznek, amelyek a felhőket és a nedves szeleket szeretik. Mivel sehogy se akartam feljutni a hegytetőre,

megint csak lefelé kezdtem menni és amikor azután végre nyírfákra akadtam, megszűnt minden kétség; a Belleveube vezető úton voltam.

— Nem, nem — mondtam bosszusan, — ezt nem szabad megtennem. Most már természetesen addig kell tovább mennem ebben az irányban, míg rendes útra nem érek, azután azonban majd balra fordulok. Most már tudom, merre vagyok és ne mondják rólam, hogy a lábam arra visz, amerre nem akartam menni.

Kiérve az útra, az izzadságban fürödve, letelepedtem egy forrás szélén. Megismertem a kristálytiszta vizét, a helyét, sőt még azokra a kövekre is emlékeztem ott útközben. De azért biztonság okáért mégis csak megkérdeztem az egyik arramenő fuvarost.

— Úgy van, amint ön gondolja, — mondta. — Ha tovább is ebben az irányban halad, egy negyedóra mulva már a Bellevue kastélynál lehet. Most azonban senki sincsen otthon. Az uraság ma reggel Issoirba kocsizott.

Tehát, ha a lehetőség szerint ki akarom kerülni őket, akkor csak nyugodtan folytatnom kell a Bellevue felé megkezdett utamat.

A bellevuei dombok nem voltak nagyon magasak, de nagy tömegben halmozódtak fel egymás hegyén-hátán és majdnem egy órára volt szükségem ahhoz, hogy a magas fenyőfáktól a bizarr útkanyarulatokon keresztül lejussak a patak mentén ültetett diófákhoz. Ennek, a parkon végignyúló dombláncnak a hátát különféle növényi takaró fedte, ahol a sápadt nyírfa találko-

zott az elegáns bokrokkal és a büszke fenyővel. Olyan volt az egész, mint valami árnyékolt óriási szőnyeg, amely tarka színpompájával valósággal üdítő látvány az emberi szemnek. A természetnek ez az öntudatlan harmóniája nem tudom már miért, de Love első ifjúságára emlékeztetett. Amikor tekintetemet felemeltem a magasba és láttam, hogy hogyan tekintenek ki a háromszor is szikláktól koronázott magas hegyek az erdők alkotta keretből, ezt mondtam magamban: — Így takarta el nála is a bűvös, édes ifjúság bája megközelíthetetlen, kőszívét.

XVI.

Minden hiába volt. Louandre hiábavaló figyelmeztetései és keserű csalódásom ellenére is éreztem, amint ez a szerencsétlen szerelem ellenállhatatlan erővel megújul. Hiába okoskodtam, hogy Love már nem az a bájos gyermek, aki volt — nem tudtam úrrá lenni szenvedélyem felett. Megint magam előtt láttam azt a helyet, ahol találkozásunk első napján átadtam neki apja üzenetét s most is úgy éreztem, mintha minden pillanatban elő kellene bukkannia fekete ponnyján, lebegő tollal a kalapjában. Majd ahhoz a fenyőcsoporthoz értem, ahol valamikor a fűben ült, míg öccse a fákon mohot szedett. Ezen a helyen ugrándozott, mint valami fiatal cica. Valamivel lejebb megint az a hely következett, ahol egy szép napon megleptem, amint papírcsónakokat bo-

csátolt a patak vízére, hogy ezzel is szórakoztassa zsarnok öccsét.

Hirtelen eszembe jutott minden, amit az előző nap hallottam Louandretól és végtelen szomorúság fogott el. Elképzeltem magam előtt szegény Love jövőjét: vagyonát apja eltékozolja, Bellevue a derék jegyző fáradozása ellenére is dob alá kerül és a családot száműzik ebből a paradicsomból, ahol pedig olyan jól érezte magát. Ki tudja, nem kerül-e Love olyan helyzetbe, hogy kénytelen lesz saját maga munkával megkeresni a mindennapi betevő falatját? Akkor bizony mégis csak el kellene válnia szeretett hozzátartozóitól és valami kétes nevelőnői állást kellene elvállalnia. Akkor bizonyosan keservesen megbánja, hogy egykor visszautasították azt a hű barátot, aki olyan szívesen lett volna a család támasza...

Csak tegnap fogadtam meg Louandrenak, hogy majd keresek magamnak valami élettársat és ez a család, amely egykor olyan szép reményeket keltett bennem, most már ne is létezzen többé a számomra?... A fenyegető romlás felé halad és én különféle házassági terveket főzök az agyamban, a helyett, hogy a megmentésére sietnék.

Most egyszerre borzalmasnak tűnt fel előttem ez a gondolat.

— Nem, — mondtam magamban, — nem fogok megházasodni! Szabad akarok lenni, hogy megmenthessem ezt a szegény Lovet, ha gyermeki és testvéri szeretete, amik elraboltak tőlem, arra kényszerítenék, hogy hozzám forduljon se-

gítségért. Ha évek is telnének el addig, akkor is türelmesen várakozom.

Eszem ellenkezett ezekkel a romantikus tervekkel, de szívem most az egyszer nem engedett. Így bolyongtam napestig a parkban és nem is gondoltam arra, hogy szállás után nézzek. Nem akartam Bellevuet elhagyni addig, míg nem tisztáztam teljesen a lelkemben forrongó érzelmeket. A szerelmem győzedelmeskedett. Egyenesen a tehenészetbe mentem, ahol nem ismertek rám. Meglehetős álmatlan éjszaka után Issoire felé mentem. A Butler-család, mint minden tavasszal vagy ősszel, most is valami földtani és növénytani kirándulásra ment. Pontosan elmondattam magamnak az útirányukat és elhatároztam, hogy én is ezt az irányt követem. Viszont akartam látni Lovet, hiszen attól nem igen kellett félnem, hogy felismer. Mindenáron tisztázni akartam ezt a kérdést, vajjon még mindig szeretem-e, mert, ha a jelenléte esetleg teljesen hidegen hagyna, akkor még az emlékét is teljesen kitörlöm szívemből.

Issoirba érve, ahol a Butler-család az éjszakát töltötte, megtudtam, hogy aznap kora reggel mentek tovább. Azt azonban már nem tudtam megállapítani, hogy a Dore és Saint-Nectaire közti úton hol fognak legközelebb megtelepedni. Saját kocsijuk, a kocsis meg egy szolga is velük volt. Csak rövid utakat tettek meg naponta és minden pillanatban megálltak, hogy megvizsgáljanak egyes növényeket és ásványokat. Issoirban aludtam és másnap gyalog vágtam neki a Saint-Nectairebe vezető útnak.

Egyik magányos úton egy házalóval találkoztam, aki egy fa alatt pihente ki fáradalmait. Eszembe jutott, hogy ezek az emberek néha kész ruhákat is kínálnak megvételre a falusi embereknek. Ennek véletlenül nem volt eladó ruhája, de elvezetett egy közeli kunyhóhoz, ahol, amint azt egyik társa neki megígérte, találnom kellett ilyesfélét. Rövid gyapjúnadrágot, kék vászonblúzt és azonkívül durva inget vettem. A szalmakalapom már úgyis eléggé használt volt és minden formáját elvesztette. Durva parasztcipők egészítették ki az öltözékemet. Szakállamat ollóval megnyírtam, hogy azt a látszatot keltsem, mintha már egy hete nem borotválkoztam volna. A legszükségesebb papírjaimat és a Louandretól kapott pénzt zsebrevágtam. Így távoztam a bokrok közül, ahol átöltöztem és ahol szántszándékkal végighemperegtem egypárszor a poros földön, ruhámat a fákhoz, tüskebokrokhoz dörzsöltem, hogy meglehetősen viseltessé tegyem.

Merészen és bátran mezítláb folytattam az utamat, egy csapszékben falatoztam valamit és azután könnyedén tovább lépdeltem az erdőben, amely egyenesen Saint-Nectaire felé vitt. Ezt az utat, amelyet nem egyszer bejártam, olyannak ismertem, mint amelyet kocsival nem lehet járni. De különös szándékomnak nagyon is megfelelt. Ugyanis a közelben van egy természettudományi ritkaság, ami ezeknek a vulkánikus talajhoz szokott embereknek lelkében nem vált ki ugyan semmiféle csodálatot, de Butlert valószínűleg csa-

logatni fogja. Talán száz láb magas salaktömb, amely egy hegyi patak partján emelkedik és olyan vékonynak, lyukacsosnak és törékenynek látszik, hogy az ember szinte attól fél, hogy a következő pillanatban össze kell roppannia. És mégis már számos évszázad óta áll ezen a helyen és ha a széléről elkaparjuk a szenet és a hamut, észrevesszük, hogy azt bizony valami érces anyag alkotja.

Most visszaemlékeztem arra, hogy egyszer beszélgettem is Butlerrel erről a geológiai látványosságról, amelyet a tudósok „Dyke"-nek hívnak. Ki tudja, hogy vajjon nem éppen oda fel akart-e menni, hogy azt szemügyre vegye. Emlékeztem rá, hogy Love mindig rajongott azért a vadregényes helyért és szinte biztos voltam benne, hogy ott lesznek. Akaratlanul is meggyorsítottam lépteimet, hogy minél hamarébb utólérjem őket. Végre megpillantottam az óriási salaktömb vörhenyes színét; messziről villámtól kettéhasított fatörzshöz hasonlított. Kocsit az egész környéken sehol sem lehetett látni.

Nem mertem a környékbeliektől kérdezősködni, mert attól féltem, hogy az emberekben gyanut keltek és még értesítik a Butler-családot. Hogy azt a gyanútlan színezetet adjam a dolognak, mintha csak a dolga után járó szegény örpög lennék, kis batyumat egy vastag húsángon a vállamra kaptam. Amikor végre megkerültem a Dykét, friss női lábnyomot fedeztem fel és nem messze egy L. B. monogrammos zsebkendőt találtam. Leírhatatlan zavarral kerítettem birto-

komba ezt a drága ereklyét és gyorsan meginf útrakeltem. Love legfeljebb egy negyedórával ezelőtt hagyhatta el ezt a helyet. Amikor bekanyarodtam egy szikla mögé, elegáns, kényelmes fogatot pillantottam meg, amelyet két pompás paripa röpített tova, a bakon két szolgaféle ült. A kocsi csak lépésben haladt, ezért szép lassan nyomon követhettem. Most megállították. Love és Hope kiszálltak.

Love talán egy félfejjel magasabb lett, mivel azonban egyúttal meg is erősödött, alakja semit se vesztett az eddigi arányosságából. Haját még mindig rövidre nyírva viselte, mert ő azt az időt, amit a többi nők hajuk ápolásának kényelenek szentelni, sokkal hasznosabb dologra is fel tudta használni. Lehet különben, hogy csak azért tette ezt, mert tudta, hogy ez a hajviselet illik legjobban hozzá. Mint mindig, úgy most is ízlésesen volt öltözve, de azért ruhája ment volt minden kacérságtól. Mindig ki tudta választani azt, ami termetének, arcszínének a legjobban megfelelt. Járása és mozdulatai olyan kecsesek voltak, mint hajdan, ez se vesztette el természetes báját. Most hirtelen visszafordult, hogy fehér anemonakot szedjen és ezért nyugodtan az arcába nézhettem. Ejnye, mit hazudott az a Louandre! Hiszen most majd még egyszer olyan szép, mint esztendőkkel ezelőtt.

XVII.

Igen, vídám, friss, fiatal és gondatlan volt. Magas, kellemes hangja, őszinte kacagása, mint valami diadalmas harsona hangzott fel megzavart életem romjai felett. Olyan ügyesen, mint valami zerge, kúszott fel a sziklákra, hogy még szebbé tegye a hatalmas virágcsokrot, amit a kezében tartott. Minden melegebb ruha nélkül kitette magát a hűvös szélnek, de a fivéréről már nem feledkezett meg annyira, mert megparancsolta az őket kísérő szolgának, hogy hozzon valami melegebb ruhafélét a kocsiról a fiúnak. Éppen ekkor jelent meg Butler feje a kocsi ajtajánál. Majdnem semmit se változott, csak a szürke haja lett hófehér, de éppen ezért arca még rózsásabbnak, még vídámabbnak látszott. Hope se az a hirtelen nőtt gyerek volt, mint amilyennek Louandre leírta. Éppen olyan elegáns és jól megtermett, mint a nővére, csinos, előkelő arccal, amely inkább udvarlásság, mint a gyengédség vonásait viseli magán. A két szolgát nem ismertem; ez megnyugtatott.

A testvérek körülbelül tíz percig mehettek előttem és utólérték a kocsit, amely éppen egy meredek helyen, tehát lassan ment lefelé. Hallottam, amint Love így szólott a szolgához: — Maradjon a lovak mellett... ha a kocsis el találna szunyókálni... nagy veszedelem keletkezhetik...

Valóban, az út alig volt valamivel szélesebb, mint a kocsi. Az egyik oldalon meredek sziklafal, a másik oldalon tátongó szakadék volt. Én

a lovak és a szakadék között mentem. Love többször visszafordult és úgy látszik, hogy a jelenlétem megnyugtatta. Azonban hamarosan akaratlanul is feléje rohantam.

Egy tehéncsorda élén bika közeledett és az úton keresztben megállott. Rekedten és tompán bőgött, ami mindig az izgatottságának és bizalmatlanságának a jele. A csorda mellett nem volt senki se és Love csak bátran tovább ment előre, és nem is ügyelt a vezető figyelmeztető szavára. Tudtam, hogy a bika, amely a szabadban nevelkedett és amely ugyan a pásztorával szemben nagyon szelíd, idegen közeledtére rendszerint megvadul. Aggodalmamban tehát meggyorsítottam lépteimet. Hope, aki férfinek érezte magát és meg akarta védeni a nővérét, megforgatta feje felett a botját és oldalba találta vele a bikát. Ez Lovet súlyos veszedelembe döntötte, mert az állat egyetlen mozdulattal éppen szembe fordult vele. Szerencsére sikerült hatalmamba kerítenem Hope sétapálcáját és azzal hatalmasat vágtam az állat orrára, ami a legjobb módszer arra, hogy az ember ura legyen ezeknek az állatoknak. A bika mintegy elkábulva megállott és amikor rámpillantott és látta, hogy meg akarom ismételni az ütést, megfordult és elrohant. Most még csak arról volt szó, hogy a lovak meg ne ijedjenek a bőgésétől. A szolga vitézül a kocsi mögé menekült, míg a kocsis, aki már nem tudott leugorni a bakról, olyan szorosra fogta a gyeplőt, hogy megakadályozza a lovak eliramodását. Én követtem a bikát és kényszerítettem, hogy tovább

menjen azon az úton s ne okozzon több kellemetlenséget.

A testvérek között, úgy látszik, valami civakodás keletkezett. Hope, aki kétségtelenül azt képzelte, hogy kéretlen közbelépésem nélkül is végzett volna a bikával, nem is akart tudni arról, hogy nekem köszönetet mondjanak, míg Love mindenáron azt akarta, hogy a szolga vezessen engem eléje. Attól féltem, hogy esetleg felismer, tehát átadtam az utóbbinak a fiatalúr sétabotját és a bika után szaladtam, azt a látszatot keltve, mintha az enyém lenne. Az állatot behajszoltam a legelső szakadékba és azután elrejtőzködtem a hegyoldalban, míg a szolga torkaszakadtából kiabált utánam.

Amikor láttam, hogy lemondtak a keresésemről, ismét visszatértem az útra és engedtem, hogy növekedjék a távolság köztem és a kocsi közt. Így egy órával később értem Saint-Nectaire-be, mint a Butler-család és nyugodtan folytattam az utamat, hogy majd a falun kívül eső parasztházak egyikében megpihenjek. Nemsokára már megint úton voltam és utam most vulkanikus eredetű kőtömbök sorfala között vezetett tova. A Dianavölgy bejáratánál, a Muroli kastéllyal szemben megállottam. Ez egy hatalmas dykén fekvő pompás rom.

Útitársaim semmiképen se kerülhették ki Murolt. Valóban, láttam is őket nemsokára és ekkor előre siettem a romokhoz, hogy ott elrejtőzzem. Számos kecskenyájjal találkoztam, amelyek valóságos farkasétvággyal szaggatták a sűrű

lombokat. Nagyon könnyű volt ebben a labirintusban, a hűbérúri korszak egyik legerősebb várában rejtekhelyet találnom. Ez a rom a világ legszebb és leghatalmasabb romjai közé tartozik. Vöröses fényben ragyog, mint az a dyke, amelyen épült, félelmetes alapjával majdnem egynek látszik és a színnek ez az egyformasága, amelyhez néhol az alakok egyformasága is csatlakozik, kelti azután a végtelen méretek látszatát.

A muroli kastély belseje felülmúl minden képzeletet: merész átjárások, amelyek szédületes sziklahasadékokat hidalnak keresztül, kisebb és nagyobb termek, amelyek néhol lépcső nélkül, csak úgy a levegőben látszanak lebegni. A tornyok és kiugrók lépcsőzetesen folytatódnak a domb lábáig. Címerpajzsokkal ékesített ajtók, félig már rombadőlve. Reneszánckorbeli elegáns lakosztályok, amelyek kicsiny, titokzatos udvaraikkal majdnem elvesznek az épülettömb oldalszárnyai között — és mindez romokban, s köztük tenyésznek a különböző áthatóillatú vadvirágok.

Ráakadtam Lovere, aki egy üres ablaknyílásban üldögélt, ahonnan fenséges kilátás nyílott az egész völgyre. Közvetlen közelében, mozdulatlanul állottam. A terem felét elfoglaló levendulabokor rejtett el előle. Egyedül volt. Teljesen elmerült az ég szemlélésébe, amelyen fenyegető felhők kezdtek gomolyogni s a felhőkből néhol egy-egy villám cikázott ki: saját lelkemnek tükörképe. Csak néztem a leánykát, aki olyan nyugodtan, elragadtatva üldögélt ott, mintha nem

is ennne nyomasztó hatással kedélyére az egyedüllét. Ki tudná megfejteni a gondolatait? Őt esztendő zajlott el fürtös fejecskéje felett, a nélkül, hogy egy szál haja is megszürkült volna, a miattam való bánat vagy nyugtalanság következtében.

És engem meg úgy epesztett az utána való vágy, mint szerelmem első napjaiban. Bejártam az egész világot a nélkül, hogy elfelejtettem volna, míg ő biztosan minden este nyugodt lelkiismerettel elaludt s talán még az álmait se zavarta meg kínjaimra való emlékezés.

Olyan megrendülésféle fogott el, amely már majdnem határos volt a gyűlölettel... De most márvány arcán hirtelen egy fénylő pontot pillantottam meg, amit azonban kezével gyorsan eltüntetett; egy könnycsepp volt, amelyet több is követhetett, mert a zsebkendőjét kereste, mely azonban már az én birtokomban volt. Kinyitotta a kicsiny marokkinbőrtáskáját, amit az övén viselt, kivett belőle egy másik zsebkendőt, gondosan megtörülgette a szemét, mintha csak örökké mosolygó arcáról a bánatnak minden nyomát le akarná törülni. Azután felemelkedett és eltűnt a romok között.

Istenem! Mire vagy kire gondolhatott? Apjára vagy a testvérére, akik boldogságát, vagyonát veszélyeztetik? Lehetetlennek tartottam, hogy rám gondolt volna, én nem lehettem könnyei oka. Mert engem biztosan boldognak, kigyógyultnak vagy pedig halottnak hisz. Leültem ugyanarra a helyre, melyet az előbb elhagyott. Valóságos sze-

relemféltés környékezett. Talán szeretett valakit, akiről, mint rólam, le kellett mondania és az a szerencsétlen, akinek sorsát irígylésreméltónak találtam, talán itt is van valahol és most vettek néma, fájdalmas búcsút egymástól!

Künn elkezdett dörögni az ég és villámlott. Kitört a vihar. Felemeltem azokat a gyöngyvirágokat, amelyek Love kezéből estek ki, amikor nagyon elmerült a gondolataiba. Gyerekesen kerestem rajtuk kiömlött könnyei nyomát.

Amikor az apja vidám arca és az öccse nyugodt hányavetisége meggyőzött arról, hogy Lovenek ebben a tekintetben nincsen aggodalomra oka, s amikor a család elmenetele után átkutatva az egész környéket, senkinek a nyomára se bukkantam, féltékenységem is elaludt és így a kiömlött könnyekből csak saját magam számára merítettem új reményeket. Miért is ne vágyódhatna ez a szép lélek a szerelem után, miért is ne sajnálhatná a multat? És ha ez már így van, talán mégis sikerülhet az, hogy feleségül jön hozzám?

XVIII.

Igen, ezek a végzetes könnyek döntötték el a sorsomat és most már gondolkodás nélkül a Butler-család nyomába szegődtem. Amint az emberektől hallottam, egy hétig Mont-Dore falvában akartak időzni. Ezért én is oda indultam. Estefelé, kilenc óra tájban, zuhogó esőben meg is érkeztem és egy kőtörőnél találtam menedéket,

aki elég messze lakott a falutól. Ez az ember évekkel ezelőtt a vezetőm volt és most eszembe jutott ez a józan, derék férfi.

— Ferenc, — szólottam hozzá, — maga nem ismert meg engem, de már régi barátok vagyunk. Valamikor nagyon meg voltam elégedve magával és magának se volt oka velem szemben az elégedetlenségre. Álruhában járok és íme, most magára bízom a pénzes erszényemet, mert ez kóborlásaim közben csak terhemre lehetne. Őrizze meg a titkomat és az emberek előtt mondjon valami régi barátjának, aki magát jött ide meglátogatni — nem válik a kárára! Ügyeljen arra, hogy senkinek se tűnjék fel a jelenlétem. Nem lesz valami könnyű dolga, mert, amint azt jól tudom, egyik vezető mindig irígykedik a másikra, de egy hétig én is vezető akarok lenni és kerülni akarok minden veszekedést, ami esetleg szükségessé tenné azt, hogy megnevezzem magam. Nem emlékszik, mit szokott mindig mondani, ha valami veszélyes részhez értünk, amit meg akartunk mászni? „Minden lehetséges, ha az ember akarja."

— Becsületemre — felelte Ferenc — most már emlékszem magára, habár a nevét nem is tudom. Azon a napon vezettem a Pokolszakadékhoz, mikor az a nagy kőzápor esett. A legrövidebb úton mentünk. Lehet már annak nyolc vagy tíz éve is.

— Lehetséges — mondtam röviden, mert nem is akartam, hogy a nevem is eszébe jusson. — Nos, elfogadja az ajánlatomat?

— El, ha nem valami rossz szándék vezeti.

— Esküszöm magának mindenre, amit szentnek tart, hogy semmi más cél nem vezet, csak az, hogy szeretnék egy leánnyal sokat együtt lenni és beszélgetni. Ő még nem ismer engem és lehetséges, hogy egyszer a feleségem lesz.

— Ejnye! — kiáltott fel Ferenc. — Már sokszor megesett ez velem. Ha semmi más szándéka nincsen! Pénzzel mindent meg lehet csinálni és ami a hallgatást illeti, ugyanúgy megbízhat akármelyik pajtásomban, mint bennem. Majd mindenről gondoskodom és addig is legyen vendégem szerény kunyhómban.

Most mindenekelőtt arról volt szó, hogy a Butler család, amely ugyan már többször járt fent a Monte-Doren, Ferencet válassza vezetőnek. E cél érdekében meg kellett vesztegetnie a régi vezetőt, hogy bennünket ajánljon első sorban és a többieket tartsa vissza és akadályozza meg, hogy ellenem, mint tolakodó ellen, fellépjenek. Nem sokat törődtem azokkal a diplomáciai fogásokkal, amikkel ezt a derék Ferenc elérte, egyszerűen megelégedtem azzal, hogy megfizettem a konkurrenseink hallgatását.

Megérkezésem után két nappal már minden rendben is volt. Ferenc csak a ruhámmal nem volt megelégedve, nagyon is újnak tartotta arra, hogy hétköznap egy vezető magára öltse. Egy ócska, vidrabőrrel fedett sapkát, csíkos ujjast és egy ujjatlan selyemkabátot adott kölcsön. A nadrágtartómat is le kellett tennem, s helyébe egy piros, kötélszerűen összecsavart övet kerített

a derekam köré. Szakállamat és hajamat a saját ízlése szerint nyírta meg. Mivel ugyanolyan napbarnított voltam, akárcsak ő, kénytelen volt elismerni, hogy most már hibátlan vezető vagyok. Ennek az új átöltözködésnek az az előnye is volt, hogy Butlerék nem ismerhették fel bennem ugyanazt az embert, aki a Saint-Nectairebe vezető úton a bikát megfékezte. Valóban, se a Butler család, se a szolgaszemélyzet nem vett semmit se észre s még csak különösebb figyelmükre se méltattak, amikor hozzájuk csatlakoztam.

Mivel az utóbbi napokban folyton esett, a mélyebb útakat elöntötte a víz és itt bizony csak lóháton lehetett előbbre haladni. A hegy lábától azután visszaküldték a most már feleslegessé vált állatokat. Butler inkább gyalog akart menni és gyermekei követték a példáját. Három vezető volt velük. Ferenc apósa vezette Butlert, azután jött Ferenc Loveval és én pedig Hopet választottam magamnak, mivel még se mertem túlközel lenni a nővéréhez. Mindegyikünk egy-egy hátizsákot cipelt, azonkívül egy táskát, a növényeknek és az ásványoknak, egy kalapácsot, egy ásót és élelmiszereket, csőköpenyeket, tartalékcipőt és egyéb ruhadarabokat, meg eszközöket.

Nem volt szükség Ferenc utasításaira, hogy tudjam, mik egy mintavezető kötelességei. Mindig az illető előtt halad az ember, minden harmadik lépésnél ügyel arra, hogy vajjon gyorsabban vagy lassabban kell-e járni, kiválasztja a kedvező útat, lába hegyével a felesleges köveket

ügyesen eltolja az útból, nehezebb helyeken megfordul és kezet ad s ha a turista a segítséget visszautasítja, a veszélyesebb helyeken olyan módon kapaszkodik meg, hogy ha a védence megcsúszna, vagy lezuhanás veszélye fenyegetné, fel tudja tartani. Mindez nagyon könnyű, sőt édes mesterség lett volna, ha Loveval van dolgom. De így bizony vissza kellett tartanom magam, ha fivére, aki csak valami egyszerű málhás állatnak tartott engem, türelmetlen, megvető mozdulattal utasította el magától segítő kezemet. Mert az aránylag könnyen mozgó ifjú nem volt nagyon erős, hiányzott nála az a tapasztalat és az a biztos tekintet, amire egy hegymászónak okvetlen szüksége van. Kétszer vagy háromszor, akaratával dacolva sikerült megmentenem őt a lezuhanástól és mivel ő ennek ellenére is mindig csak előre akart menni, Love közelembe jött és ezt súgta a fülembe: — Kérem, barátom, maradjon a közelében, mert ő még nagyon tapasztalatlan. Csak arra vigyázzon, hogy ő észre ne vegye, mennyire szemmel tartjuk.

Ez nem valami könnyű feladat volt a számomra s amellett még a jóízlésemmel is ellenkezett. Úgy véltem, hogy az arcom se tetszik a fiatalembernek, ámbár nem egykönnyen ismerhetett fel. Love azzal a szokásos egykedvűséggel beszélt velem, amit mindig észrevettem rajta, amikor az alárendelt emberekkel beszélgetett. De azért kiérzett szavaiból az a tisztelet is, ami a gyakorlott vezetőnek szólott. Látszat kedvéért falusiasan viselkedtem és vezető társaimmal

tiszta auvergnei tájszólásban beszéltem, amiben szerencsémre teljesen járatos voltam.

Ámbár a Monte-Dore meglehetősen magas és meredek, nyáron még a hölgyek elé se gördít nagy akadályokat a megmászása. Másként áll azonban a helyzet abban az évszakban, amelyet Butlerék választottak. A gyalogútak majdnem mindenütt elmosódtak és felázott tőzegrétegből hatalmas darabok leváltak, amelyek minden pillanatban aláomlással fenyegettek meg bennünket. A talaj se volt mindenütt elég szilárd ahhoz, hogy a lábunk biztos támaszpontot találjon rajta és számtalan helyen valósággal át kellett másznunk a letöredezett sziklák vagy a gyökerestől kidőlt fák felett. Ott, ahol a talaj nem volt csúszamlós, gyerekjáték volt a tovahaladás még az idős Butler számára is, aki különben is még elég biztos lábú ember volt. De voltak bizony olyan pillanatok is, amikor valósággal reszkettem, ha láttam, hogy a rettenthetetlen Love milyen bátran kúszik tova a sikamlós talajon.

Amikor végre felértünk a magasan fekvő fennsíkra, szerencsésen elhagytuk a veszélyes helyeket és most már szabadjára engedhettem védencemet.

Ezen a fensíkon az igazi pásztoréletnek valósággal költői képe tárult elénk. Az ezekben a magasságokban oly gyakori buja fű minden tavasszal hatalmas virágos szőnyegként terül el lábunk előtt. Négy hónapig élnek itt a pásztorok csordáikkal. A pásztorok kicsiny, úgynevezett sajtcsináló kunyhókban laknak. Amilyen ve-

szélytelen, olyan fárasztó a járás ezen a kövér, puha fűvön. A végtelen puszta, amelynek terméketlen talajából egyetlen fa, egyetlen bokor se emelkedik a magasba, olyan álmodozó, búskomor hangulatot teremt, amelyet alig tud elűzni a jelenlévő csendesen legelésző állatokat körülvevő nagy némaság.

Love leheveredett a fűbe egy közeli tehéncsorda mellé s a tehenek bizalmaskodva közeledtek feléje és a kezét nyaldosták, hogy sót kapjanak. Ezek a szép állatok nagyon szelídek, de nemsokára annyira körülvették Lovet szarvaikkal, azt tartottam, ideje, hogy közelebb menjek és megvédjem az esetleg túlságosan szemtelen tolakodásukkal szemben. Persze vigyáztam arra, hogy tettem ne legyen feltűnő, mert még mindig attól féltem, hogy felismer és kezdetben csak azt akartam látni, hogy a hangom nem kelt-e benne fel bizonyos emlékeket. A nélkül, hogy felém fordult volna, többféle kérdést intézett hozzám a tanyai életről, a sajtoskunyhók lakóinak szokásairól. Sőt még azt is tudni akarta, hogy kisgyerek koromban nem voltam-e én is tehénpásztor. Habozás nélkül igennel feleltem és mivel véletlenül ezeket a dolgokat is tanulmányoztam utazásaim alatt, szakszerűen felelhettem és azért válaszaim se voltak feltűnők. A hangom már semmit se jelentett Love szívének. Úgy beszélgetett velem, mint valami idegennel, akivel véletlenül került össze. Ebben a pillanatban nagyon melegen tűzött le rá a nap és láttam a homlokán gyöngyöző verej-

tékcseppeket. Kinyitottam a nálam lévő nagy ernyőt és a feje fölé tartottam. Nem nagyon szokta ilyesmivel elkényeztetni magát, de mivel biztosan azt hitte, hogy napidíjamat derekasan ki akarom érdemelni, hát nem tett semmi ellenvetést se. Megkérdeztem, hogy nem szomjas-e és be se várva válaszát, elrohantam és frissen fejt kecsketejjel kedveskedtem neki. Mosolyogva ivott belőle és azután megkért, hogy apjának meg az öccsének is vigyek tejet.

A mikor megint visszatértem melléje, megkérdezett, hogy vajjon házas ember vagyok-e és vannak-e gyermekeim. Találomra feleltem neki valamit, azt mondtam, hogy egy szép, derék feleségem, három leányom, meg két fiam van.

— Nagyon szereti a feleségét? — kérdezősködött tovább. — Hiszen csak eléggé szerethet olyan szép asszonyt, aki annyi derék gyermeket nevel magának.

— Meghiszem azt — feleltem lelkesülten.

Szerepem kezdett szórakoztatni és most már minden hazugságra készen voltam.

De Hope megóvott attól, hogy továbbra is valótlanságokat kelljen mondanom, mert felszólította a növérét, hogy járjanak egyet körbe a legelő körül.

Utánuk mentem és feszülten figyeltem beszélgetésük minden szavára. Angolul társalogtak egymással, de most már ezt a nyelvet is tökéletesen értettem és ezért azt hittem, hogy majd valami olyasvalamit hallhatok, ami a jövőmre vonatkozik. De semmit se tudtam meg. Csak a nö-

vénytanról beszélgettek és csak úgy mellesleg említették meg Junius Blackot, akivel homlokegyenesen ellenkeztek a véleményeik. Ez a név nagyon kellemetlenül érintett, különösen azért, mert Love, öccse támadásával szemben derekasan védelmezte a viselőjét. Úgy beszéltek róla, mint megszokott asztaltársukról, de azt már nem említették, hogy ebben a pillanatban merre lehet és tulajdonképen miért is nem vett részt ezen a kiránduláson. Arra nem is gondoltam, hogy Bellevueben érdeklődhettem volna Black után is. Talán azért maradt otthon, hogy a drága gyüjteményeket nyugodtan elrendezhesse.

Egy teljes héten keresztül úgy megrakodva, mint valami öszvér, követtem Hope lépteit. Néhanapján Loveval is váltottam egy-két szót, aki nagyon mulatott bánatos feleleteimen. Egyszer, amikor anyanyelvén öccsével rólam beszélt, kijelentette, hogy őt érdeklem, mert öt gyermeknek vagyok az apja, akiket kenyérrel kell ellátnom. De azért, úgy látszik, Ferenc mégis csak inkább a kedvére volt, mert annak víg kedélye és parasztos tréfái nagyon mulattatták. Hope csak akkor szólott hozzám, ha éppen parancsolni akart valamit, vagy amikor édeskésen felszólított, hogy ne érjek hozzá a kezemmel. Butler úr maga volt a megtestesült jóság és gyengédség és azért úgy velem, mint társaimmal, mindenkor apai jóindulattal beszélt.

Ezen egy hét alatt meggyőződtem arról, hogy Love már nem is gondol rám, mert egy szóval se említette meg a köztem meg szeren-

csétlen ismerőse közötti nagy hasonlóságot, amit tehát észre se látszott venni. De most már nem sokat aggódott többet az öccse miatt, teljesen megbízott vezetői képességeimben.

Egy szép napon azt mondta apjának angolul, hogy a három vezető között, ha nem is éppen a legvígabb, de azért a legmegbízhatóbb emberük én vagyok.

— Szép, szép! — bólongatott az öreg Butler — az a derék fickó majd valami külön borravalót kap tőlem.

— Úgy is lesz! — erősködött Love. — És én meg majd valami ruhafélét veszek a feleségének, aki állítólag nagyon szép és akit ő nagyon szeret.

— Ejnye, megmondhatnád neki, hogy holnap reggel elvezethetne a házához. Legalább láthatod a feleségét és válthatsz vele egy-két barátságos szót.

Love most hozzám fordulva, francia nyelven megkérdezte, hogy merre lakom. Már meglehetősen meguntam az alakoskodást és azért egy pillantást vetettem Ferencre, aki helyettem kijelentette, hogy nem vagyok idevalósi. És egy másik pillantásomra megtörve a jeget, elkezdett beszélni.

— Jacques sógorom — mondta rám mutatva — valahol Delay mellett lakik egy községben, amit önök biztosan nem ismernek: La Roche a neve.

— La roche — sur Bois? — kérdezte Love.

— Igen — vettem át most már magam a

szót. — Néhanapján az ottani erdőkben dolgozom. Talán hallott már valamit Jean de La Roche grófról?

— Igen — felelte Love kurtán, egy pillanatig mereven a szemembe nézve.

— Mi van veled, kedvesem? — kérdezte az apja, már szintén rámszegezve tekintetét.

— Nem látod, hogy ennek ugyanolyan a szeme, meg a homloka . . . sőt még az a szomorú nevetése is, mint szegény Jeanunknak? — Ezt nagyon gyorsan, szinte lihegve mondta, majd hirtelen félre fordult. Minden szava tőrként szúrt bele a szívembe.

— Igazad van! — felelt Butler elgondolkozva.

Közben egy vadregényes vidéken fekvő fűrészmalomhoz érkeztünk, ahol a család, szokásának megfelelően, a fűbe heveredett és el akarta fogyasztani az uzsonnáját. Amikor mindent rendbehoztunk, a közelükben kellett helyet foglalnunk és azután Love kiosztotta az élelmiszeradagunkat. Most hirtelen azzal a kérdéssel fordult hozzám, hogy ismertem-e a fiatal De La Roche grófot.

— Természetesen, ismertem — feleltem. — Most azonban már nagyon régen külföldön él.

— Ahol meg is házasodott — tette hozzá élénken a leány.

— Hát ami azt illeti — feleltem határozott hangon — ezt is csak úgy mondják, mint azt, hogy már meg is halt. Én azonban azt gondolom, hogy se az egyikből, se a másikból egy szó se igaz.

— Hogyan? — tört ki Loveből. — Mit tud erről? Újabban megint hallott talán róla valamit?

— A kastélyának öreg kulcsárnője, aki nekem a nagynénim, egy hete kapott tőle levelet és akkor azt mondta nekem, hogy az emberek mindig csak összevissza hazudnak, mert az urunknak esze ágába se volt, hogy megházasodjék.

— Papa — mondta most izgatott hangon és angolul a leány — hallod, mit beszél ez az ember? Becsaptak bennünket! Ő még él és talán még mindig gondol ránk!

— Nos, gyermekem — mondta Butler, aki egy kissé zavarba jött — ha él, akkor adjunk azért hálát a jó Istennek. De mire akarsz következtetni abból, hogy még mindig nem házasodott meg?

— Semmire ... — felelte ridegen a leány rövid godolkozás után. Azután hozzám fordulva, rámparancsolt, hogy küldjem oda az öccsét.

Ebben a pillanatban valósággal gyűlöltem. Felkerestem Hopet, aki ez egyszer leereszkedett és szóba állott az egyik favágóval. Ridegen tudtára adtam, hogy várják, majd besiettem az erdőbe, avval az elhatározással, hogy nem is akarom többé látni ezt a kőszívű teremtést.

De csakhamar utánam szaladt a derék Ferenc. Ismerte életemnek teljes regényét, hiszen kénytelen voltam apránként mindenbe beavatni.

— Hová akar menni? — kérdezte tőlem. — Jöjjön csak! Most is magáról beszél! Tudni sze-

retné, hogy vajjon Monsieur Jean mikor fog visszajönni. Tőlem is megkérdezte, de mivel nem tudtam, hogy önnek mi lenne a kellemes, azt feleltem, hogy én bizony ezt nem tudom. Később azonban hozzátettem, hogy én is ismertem szegény uraságodat, sokszor voltam vele sétálni és hogy később azután azt hallottam, hogy valami nagy bánat érte: egy büszke kisasszony miatt, aki nem szerette őt viszont.

— És mit felelt minderre a kisasszony?

— Megkérdezett, hogy vajjon ismerem-e az illető leányka nevét, s amikor erre tagadó választ adtam, megnyugodott.

— Akkor hát hagyjuk csak meg a nyugalmában! Nem térek vissza hozzájuk és holnap reggel elutazom.

— Azt már csak nem teszi! — kiáltott Ferenc és iparkodott rábeszélni arra, hogy maradjak. — Nagyon élénken vitatkozik az öccsével. Nem értem ugyan, hogy mit beszélnek egymással, de sokat emlegetik az ön nevét. Legalább most megtudhatja, hogy miről beszélnek. Jöjjön vissza gyorsan, mert ha most ilyen haragosan elmegy, még kitalálják, hogy kicsoda is maga tulajdonképen és ezért még az apjuk megorrolhatna rám. Gondolja meg jól, hogy megfogadta, hogy nem hoz engemet kellemetlen helyzetbe és hogy milyen károm származna abból, ha kitudódna, hogy belekeveredtem egy ilyen szerelmi kalandba.

Beláttam, hogy a derék Ferencnek igaza van. Vadszedret szedtem és azután elvittem Mr.

Butlernek, aki, mint ezt jól tudtam, nagyon szerette azt a gyümölcsöt. Nagyon szépen megköszönte. — Ez a derék fiú mindenre gondol — mondta — szeretném megtartani a szolgálatomban. Jacques, nem messze lakom a maga falujától és ha esetleg kedve lenne ahhoz, hogy nálam keressen munkát, mindenkor szívesen látom.

— Igen, igen! — tette hozzá Love — jöjjön oda, de feleségestől! Nagy kedvem lenne megismerkedni a feleségével!

Úgy véltem, hogy ezt bizonyos gúnnyal mondja és hogy felismert, mert ajka körül titokzatos mosoly játszadozott, ami tetőtől talpig megremegtetett. Hopere néztem, aki nem figyelt ránk, mert úgy látszik, valamiért duzzogott. Nemsokára azonban a nővére békítgette és iparkodott felvidítani az öccsét és teljesen megfeledkezett arról, hogy kikérdezzen Jean De La Roche gróf visszatérte felől.

XIX.

Egy órával később egy völgybe ereszkedtünk alá, amelynek közepéről zöld domb emelkedett. Ezt valamikor egy erőd koronázta. Ez a La Roche Vendeix, egy Puy de Dôme-szerű domb. Egykori elődjének ma már nyoma sincsen. Love szerette volna látni a romokat és felmászott a dombra, ámbár meglehetősen zuhogott az eső. Követhettem volna őt, mert Butler meg a fia kissé elfáradva a sok járkálástól, egy pajtafélében kerestek menedéket az eső elől és

ezért semmi szükségük se volt rám. De valami bosszúállás kóválygott a fejemben és már vágytam arra, hogy ennek az átkozott napnak is vége legyen. Egykedvűen néztem Miss Love után, aki könnyű kaucsukgallérjába burkolózva, fejét beborítva a csuklyával, inkább valami kapucinus baráthoz, mint egy szép leányhoz hasonlított. Éppen azon voltam, hogy nevetségesnek találjam a leány viselkedését, amikor megütötte a fülemet a saját nevem. Hope mondta ki és ez azután figyelmessé tett az apjával folytatott beszélgetésére. Mögöttük egy szikladarabhoz támaszkodtam annak az embernek a tartásával, aki szunnyadozik és így egy szót se vesztettem el az angolnyelvű beszélgetésből.

— Esküszöm, apám, — mondta ekkor éppen Hope, — hogy még mindig nagyon fájlalja, hogy nem mehetett férjhez és hogy még mindig arra a Jean de La Rochera gondol. Ezért azután nem boldog s ha nem is mondja ki nyiltan, de engem tart boldogtalansága okának. Ha a véletlenség megint felszínre hozza a mult emlékeit, akaratlanul is szemrehányó tekintetet vet rám és elszomorodik. Emlékezz vissza arra a napra, amikor a muroli romoknál voltunk. A nagy dyke megtekintésénél véletlenül szóba került a gróf is. Boszszantani akartam azzal, hogy ejnye, milyen jól emlékezik Jean de La Roche leírásaira — és ezen megharagudott ő, aki sohase szokott haragudni. Hiszen te is csodálkoztál rajta.

Butler egy darabig hallgatott, majd bizonyos ünnepélyességgel szólalt meg:

— Fiam, komolyan azt gondolod, hogy nővéred gyászolja a mult eseményeit?

— Komolyan azt hiszem. Hiszen azt már te is észrevetted, hogy sokszor titokban kisírja magát és mivel ez nemcsak először történik meg vele, most már nem is sajnálom, csak bosszankodom rajta, ami bizony nem szép tőlem. De hát nem szomorú dolog, amikor valaki, akit az ember annyira szeret, szerecsétlenek érzi magát!

Butler néhány pillanatig makacs hallgatásba merült. Nagy izgalomba hozhatta, hogy ilyen szokatlan kérdésekkel kell foglalkoznia. De végre is győzedelmeskedett egykedvűsége felett és olyan szigorúsággal kezdett fiával beszélni, amire nem is tartottam volna képesnek.

— Hope, — kezdte. — Nem szoktam szemrehányást tenni senkinek se, de még csak a rendreutasítás se az én ízlésem szerint való dolog. De a mai nap lehullott a lepel bizonyos szívbeli ügyekről, amelyeknek horderejét ma még te nem értheted. Éppen azért, mivel most már elég idős vagy, tisztázni kell előtted azt, hogy a te környezeted nem élhet örökké a te kívánságaid szerint. Te rám és nővéredre olyan mértékben féltékenykedtél, hogy a haláloddal fenyegetődztél, ha egy idegen embert vennénk fel a családba. Akkor még nem tehettél róla. Akkor még nagyon is fiatal voltál és nem volt annyi erkölcsi erőd ahhoz, hogy legyőzted volna a téged uraló szenvedélyt. Azonkívül az egészségedet is komoly veszedelem fenyegette. De ma már, kedves fiam, hála az Istennek, makkegészséges vagy és az értelmed is megvilágosodott.

Még ma is makacskodnál, ha testvéred férjhez akarna menni és elrontanád a boldogságát?

— Már látom, hogy megint valami újat terveztek és hogy milyen örömmel hallottátok, hogy az a Jean de La Roche nem halt meg és nem házasodott még meg.

— És ha úgy is lenne? Mondd ki, mit gondoltál magadban, Hope, követelem!

Hope nem felelt azonnal, hanem mérgében széttépte a keztyűjét és darabokra hasogatva a földre dobta.

Hope, — kiáltott rá az öreg Butler, akit ez a néma válasz teljesen kihozott a sodrából. — Te egy nagyon elkényeztetett, önző gyermek vagy. A nővéred feláldozta magát kettőnk kedvéért. Erre magam is elég későn jöttem rá, s elég lelkiismeret-furdalást is érzek miatta. Te azonban szépen el szeretnél síklani fölötte, mert nagyon kényelmetlennek találod, ha szemrehányással halmoznának el. Rendben van! Ma először lépek fel veled szemben apai tekintélyemmel! Meg fogom kérdezni a leányomat, hogy vajjon szeret-e valakit és ha igen, akkor esküszöm, hogy szívének választottja igenis elfoglalja családunkban az őt megillető helyet. S ha a te egészségedet az e felett érzett haragod veszélyeztetné is, tudd meg, hogy inkább lássalak holtan, mint hálátlannak és gyávának!

Miután ilyen kérlelhetetlenül beszélt, az öreg Butler kimerülten rogyott vissza egy kéve szalmára, amely ülőhelyül szolgált neki. Hope mozdulatlanul, sápadtan, összeráncolt homlokkal ült egy rakás fa tetején. Hosszú hallgatás után, amit

az apa nem akart elsőnek megtörni, a fiatal ember felállott és elhagyni készült a pajtát.

— Hát semmit se tudsz feleni erre? — kérdezte Butler nyomott hangon.

— Nem, — felelt az álszenteskedő gyermek. — Mivel kijelentetted, hogy ez szilárd akaratod, nekem semmi mondanivalóm nem maradt hátra.

Ezzel kiment és egyedül hagyta megsemmisült apját.

Mihelyt ezt látta az öreg, aki teljesen megfeledkezett a jelenlétemről, könnyekre fakadt. Nem bírtam tovább elviselni ekkora fájdalomnak a látását és elhatároztam, hogy leleplezem magam s bocsánatot kérek azért a bánatért, amit nekik okoztam. Amikor megpillantott, aggodalmas arccal megragadta a kezem:

— Derék Jaques-om, siessen a fiam után. Kissé civakodtam vele és most attól félek . . . magam se tudom, mitől! Menjen utána s ha megtalálja, látszólag hagyja magára, de ne tévessze el szem elől. Menjen barátom, siessen. De . . . tette hozzá, még egyszer visszahívva, — ne mondja meg neki, hogy én aggódom érte. Magának is vannak gyermekei és így tudja, hogy nem szabad nekik mindenben engedni, különösen, ha nekik nincsen igazuk.

Engedelmeskedtem és egy darabon követtem Hopet. Láttam amint eltűnik az erdőben,, levetődik a földre, fejét a kezébe rejti és teste görcsösen meg-megrándul. De ez a krízis nem soká tartott. felemelkedett, vadul fel és alá szaladgált, dühében a fák lombjait tépdeste, amelyeket azután szét-

szórt a földön. Lassanként nyugodott, álmodozni kezdett, majd hirtelen felemelkedett a helyéről, hogy visszatérjen és akkor nem messze magától megpillantott engem.

— Jaques, — mondta teljesen közvetlenül, — jöjjön ide! Igaz az, hogy Jean de la Roche gróf életben van? Visszatért a hazájába? Látta őt?

— Életben van — feleltem kurtán.

— És még nőtlen?

— Még nőtlen.

— És most merre van? Az emberei ugyanis ezt nem tudják megmondani.

— Az öreg kulcsárnő biztosan tudja.

— Ha tehát most egy levelet írnék, akkor átadná azt a kulcsárnőnek, hogy biztosan a rendeltetési helyére érjen?

— Sokkal jobb lesz, ha postán küldi el azt a levelet. Az útszélén láttam is egy postaládát.

— Akkor hát várjon, mindjárt megírom és maga majd bedobja a levelemet, de ezt senkinek se szabad látnia.

A hátizsákomból elővette a szükséges írószereket és gyorsan teleírt egy egész oldalt. Azután bezárta a levelet, megcímezte a kulcsárnőnek és átadta nekem.

Úgy tettem, mintha eltávoztam volna, de néhány lépéssel arrább megálltam és kibontottam a levelet. A következőket tartamazta:

— Kedves grófom! Három hosszú esztendő óta ma hallottam megint magáról először és olyan boldognak érzem magam, mert még mindig az

élők közt van, hogy azonnal írnom kell önnek. Ne csodálkozzék azon, hogy tőlem kap levelet, akit már biztosan el is felejtett. Éppen nem rég töltöttem be a tizenötödik évemet és ezért már nem vagyok többé gyermek. Visszaemlékszem arra a jóságra, amivel ön viseltetett mindenkor velem szemben és arra az érdeklődésre, amivel egészségemet kísérte. Most hála az Istennek teljesen jól vagyok már és hozzátartozóim, akik különben szívélyesen üdvözlik, szintén nem adnak okot semmiféle panaszra se. Mind a hármunknak az az őszinte kívánsága, hogy viszontláthassuk önt és remélem, hogy hamarosan visszatér majd Franciaországba.

Szívélyesen üdvözli

Hope Butler.

Őszintén szólva, a levélnek okos, óvatos hangja nagy csodálatba ejtett. Semmi más célja nem volt, minthogy bennem reményt keltsen anélkül azonban, hogy bárkit is pellengérre állítson, hiszen egy serdülő ifjú írta. Hopehez visszatérve, közöltem vele, hogy sikerült észrevétlenül teljesíteni a megbízását és most már ideje lesz visszatérni az apjához, hogy folytathassák az útjukat. Ellenkezés nélkül követett. Butler a pajta előtt várt reánk, látszott rajta a nagy belső nyugtalanság. Amikor azonban megpillantotta kedves csemetéjét, azonnal magára öltötte fajának szokott hidegvérűségét. Hope hozzámént és kezet fogott az apjával. Úgy néztek egymásnak a szemébe, mint két párbajozó ellenfél. Bár egy szót se váltottak

egymással, a fiú büszke, nyílt arca elárulta eléggé, hogy sikerült önmaga felett győzelmet aratni és apjának könnyes szeméből ki lehetett olvasni a csendes, áitatos apai áldást.

Egy pillanatig a legboldogabb embernek tartottam magam a földön. Látszólag eltűnt minden akadály házasságom elől és talán bizakodva néztem volna a jövőbe, ha Love igazán szeretne. De az ő szerelme olyan langymeleg volt, olyan sok önuralommal párosult! Milyen keveset sírhatott, ha egyetlen könnye is öccse meg az apja szemében olyan nagy aggodalomra adott okot. És vajjon nem saját maga mondta-e Lounadrenak, hogy érettebb megfontolás után sokkal boldogabbnak érzi magát függetlenségében és hogy az élet nem elég hosszú ahhoz, hogy a kedvelt természettudományok mellett még szerelemre is legyen ideje?

Könnyedén, mint valami madár szállott le a domb oldalán. Csúnya csuklyáját leeresztette s már megint megtalálta szokott kedves, könnyed modorát. Hozzánk visszatérve, szeme megint olyan tiszta volt és megint olyan meggondolatlanul mosolygott, mintha semmit se hallott volna rólam. Tovább is játszam bolond szerepemet? Nem jöttem már teljesen tisztába a felől, amit tudni akartam? Tudom, hogy ő még mindig olyan elbűvölő szépség, akit én még mindig szeretek s azt hiszem örökké is szeretni fogok és ahogy a szive ugyanúgy nem változott, mint a külseje, az nála gyengéd, őszinte barátságra igen, de érzelmeim melegebb viszonzására sohase számíthatok.

Mialatt ezekkel a fájdalmas gondolatokkal tépelődtem, ő folyton közelebb jött. Hirtelen láttam, amint a nedves fűvön megcsúszik, majd fel akar kelni és megint csak visszaesik, mintha képtelen lenne egy lépést is tovább menni.

Ferenc, aki eddig kísérte, de mert előre sietett, odarohant. Apja meg az öccse, akik látták elesni, szintén a segítségére siettek. De én valamennyit megelőztem, mert kockáztatva, hogy a lábamat töröm, hatalmas ugrásokkal rohantam feléje.

— Semmi baj sincsen, — kiáltotta felénk, zsebkendőjét lobogtatva és kényszeredett mosoly kíséretében. De hatalmasan megrándította a lábát, ami szörnyű fájdalmakat okozhatott neki. Amikor mindenáron a saját lábán akart tovább menni, halottsápadt lett és közel volt az ájuláshoz.

Minden további nélkül a karomba kaptam és a patakhoz vittem, ahol azután apja parancsára lábát bedugta a hideg, folyóvízbe. Azután zsebkendőkből meg nyakkendőkből tépést csináltunk és miután kellően bekötöztük a szegény, kicsiny, dagadt lábacskáját, megint karomba vettem és ahhoz a kocsihoz vittem, amelyet utasaink eddig arra használtak, hogy a keskeny erdei utakon előbbre jussanak. Ez a keskeny falusi szekér bizonyos helyekre előresietett, ahol azután mindig bevárt minket. Egy második, még kezdetlegesebb szekeret béreltek a vezetők számára, hogy a családot követhessék és egyúttal ők is kipihenhessék magukat.

Ezen a napon borzalmas égiháború szakadt a nyakunkba. Mintha csak az egek csatornái nyíltak volna meg. Mi azonban nem áztunk át, mert a derék Butler, akinek a szekere fedett volt, arra kényszerített bennünket, hogy vegyük fel az ő vízhatlan köpenyeit. Ferenc, aki sietett engedelmeskedni ennek a parancsnak, Love köpenyét adta rám. A leány azt üzente, hogy vigyázzak magamra, hogy meg ne hüljek, hiszen az előbb a patakhoz majd onnan a kocsihoz cipeltem őt.

Love köpenyébe burkolódzva átengedtem magam az álmodozásnak, amelynek persze ki lett volna a tárgya, mint a szeretett leányka. Minden fájdalmas gondolatot eltettem másnapra.

XX.

Visszaérkezve a szállodába, megint csak felvettem a karomra, hogy felvigyem a szobájába. Meglehetősen nehéz volt, mint az olyanoknak a teste szokott lenni, akiknek gyakorlott izmai elérték a fejlődés végső fokát.

Hiszen már az is nagy megerőltetésbe került, amikor ezzel a drága teherrel a kezemben le kellett mennem a Roche-Vendeix meredek lejtőjén. De amikor felmentem a szálloda lépcsőjén, hirtlen éreztem, hogy elhagy az erőm. Ha nem akartam elejteni, akkor kénytelen voltam a legközelebbi lépcsőfokra ülni, hogy egy pillanatra kipihenjem magam és őt az ölembe ültettem. Erre nem volt elkészülve és abban a hitben, hogy el fogunk esni, öntudatlanul is átölelte a

nyakamat és így az arca közeledett az én arcomhoz. Poros és elijesztő arcomat elkapva, néhány szóval megnyugtattam. Azután megint felemeltem és felvittem a szobájába. Hope közben elment egy orvosért, a szolgák pedig Butler parancsára forró kámforos lábfürdőt készítettek. Most azután talán a legnagyobb meglepetés ért az életben. Abban a pillanatban, mikor Lovet elhelyeztem a díványon, mintegy belső kényszertől hajtva, mind a két kezével megfogta a fejem és hatalmas, cuppanó csókot nyomott az arcomra, miközben bolondosan felkacagott.

Én megmerevedtem a bámulattól és Butler se akart hinni a szemének.

— Nos, miért bámultok annyira? — kérdezte a még mindig kacagó Love. Gondolkozzatok csak egy kicsit. Mivel adhatom tudtára annak a derék embernek a hálámat, aki dacolva azzal a veszéllyel, hogy összeroppan a terhem alatt, karjában hozott fel ide? Pénzzel nem lehet az ilyen szolgálatot megjutalmazni. Azért azt mondtam magamban: Ha a szükségben segítünk egymáson, akkor megint olyan testvérek vagyunk, mint az emberiség kezdetén és ezért, habár csak egyetlen pillanatra is, úgy akarok bánni Jacques-kal, mint a testvéremmel. Egy szót akarok csak neki mondani, amiben azonban benne van minden, ami a barátságot és a rokonságot kifejezheti és ez a néma szó: a csók. Megértette, Jaques? És most már te is megértetted, apám?

— Igazad van, drága gyermekem — felelte

Butler papa. — A te lelked olyan másképen érez, mint a többi embereké. Menjen, derék Jaques, a viszontlátásra! Mondja meg a feleségének, hogy ma egy szent áldotta meg magát, mert lássa: ez a fiatal leány, aki alig huszonegy éves, nem akart férjhez menni, hogy anyja maradjon az öccsének. Ezért azután büszke lehet arra a csókra, amit a felebaráti szeretettől vezéreltetve, adott magának!

— Bár hozna a jó kisasszonyra boldogságot, — mondtam. — Bár változtatná meg a szándékát és bár találna olyan derék emberre, akit nem felebaráti szeretetből, hanem szívének érzelmeitől vezéreltetve ölelne át.

— No, nézzed csak, milyen szellemes ez az ember! — mondta angolul Love az apjának, miközben én lassan kiürítettem Hope hátizsákját.

— Igen — felelte Butler mosolyogva — és amellett még hasonlít is valakire, akit ismerünk.

Hope egy orvos kíséretében megérkezett. Az csak egyszerű rándulást állapított meg. Két napig teljes nyugalmat parancsolt és azután is pár napig csak a tolószéken mehet ki a leány a szabadba.

Odakint a folyosón a szolgák között ácsorogva tudtam meg, hogy arra vagyok ítélve, hogy negyvennyolc óráig nem láthatom Lovét, hacsak nem találok ki valamit, hogy ott maradhassak a szállodában. Már Ferenccel együtt valami favágónak akartunk beállni, amikor Butler magához hivatott. Megbízott, hogy másnap keressek neki va-

lami növényt, amiről beszéltem nekik és aminek nem sejtette a jelenlétét ezen a környéken.

Egész éjszaka alig aludtam, nem annyira Love lábficamodása, mint az öccse egészsége aggasztott. Tanuja voltam annak a heves idegrohamnak, ami után csak nagy lelkierővel tudta tartani magát. Nővérének elbukása kissé elterelte a gondolatait, de vajjon, ha egyedül marad az a szegény gyermek, nem kapja-e meg megint azt a jellegzetes lázrohamot, ami az életét és az elméjét veszélyeztette?

Éjféltájban felkeltem és sötétben ott bolyongtam a szálloda körül, figyeltem a legkisebb neszre is és mindig azt vártam, hogy majd észreveszem a szolgaszemélyzet szokatlan sürgés-forgását. De minden csendes maradt. Napfelkeltekor kinyílott az egyik ablak és megjelent benne Hope arca. Meglátott és halkan megszólított:

— Már most akar elindulni azért a növényért?

— Igen, uram.

— Várjon! Én is magával megyek.

Néhány pillanattal később hozzám lépett és azután együttesen elhagytuk a falut. Hope sokkal vidámabb volt és sokkal nagyobb előzékenységgel kezelt, mint máskor.

— Meg kell hagyni, nagyon korán tetszett felkelni — jegyeztem meg útközben.

— Ma ez csak kivétel. Nagyon keveset aludtam.

Csak nem beteg?

— Eszemágában sincsen betegnek lenni. Ez csak a tegnapi éjjeli háború hatása, semmi egyéb.

— És a kisasszony? Nem tudja ön, vajjon aludt-e?

— Többször is bent voltam a szobájában, de fel sem ébredt. Nagyon mélyen aludt.

Ezzel azután igyekezetem ellenére is zátonyra került a beszélgetésünk. Meglehetősen meredek úton kellett előrehaladnunk. Mint rendszerint, Hope most is vissza akarta utasítani a segítségemet, de bizony néha-néha kénytelen volt mégis a vállamra támaszkodni. Felérkezve, nemsokára rá is akadtam a keresett növényre.

— Vajjon ez-e az igazi? kérdeztem, tettetve, mintha nem tudnám.

— Bizonyára — felelte. — Magának nagyon kitünő emlékezete van, Jaques és egyáltalában nagyon derék legény. Tegnap is olyan bátran és olyan gondosan cipelte a növéremet, hogy igazán szívem mélyéből kell ezért köszönetet mondanom.

— Egyszóval — mondtam — talán a világ legjobb vezetője is lehetnék, ha nem volnék olyan akaratos, aki rá szeretné kényszeríteni a segítségét azokra az emberekre, akik nem kérnek belőle.

— Valóban, barátom, magának egyetlen hibája a túlzott óvatosság.

— Ejnye, uram, ha tegnap Ferenc a helyén van, növérének se kellene ma negyvennyolc

óra hosszat az ágyban unatkoznia. Pedig a maga nővére kiváló turista.

— Ez igaz. De az ember úgy is eltörheti a lábát, hogy ki se megy a szobájából.

— Ezt én is mondom. De erre sokkal kisebb az esheto'ség, mint idefent. Mert ha ön idefent nem vigyáz, könnyen lebukhat nyolcvanszázlábnyira.

— Ez nekem mindegy, Jaques. Szabadságomat jobban szeretem, mint az életemet — és hajlandó vagyok kétszer annyit fizetni magának, ha nem vigyáz annyira rám, mint amennyit a többiek fizetnek azért, hogy állandóan szemmel tartson. Elfogadja az ajánlatomat?

— Nem, uram, nem fogadhatom el.

— Hogyan, ilyen nyiltan visszautasítja? Hát nem tudja, hogy mit dob ki az ablakon?

— Hátha még ezer frankról is lenne szó! A vezetőknek, fiatal úr, szintén van becsületük, és ezért mindenáron megteszik azt, amit védencük hozzátartozói kívánnak tőlük.

— Ha tehát nekem most hirtelen eszembe jutna az, hogy leszánkázzam ezen a meredek lejtőn, akkor maga megakadályozna ebben?

— Igen, uram, ha kell, még erőszakosan is — feleltem olyan elszántan, hogy csak úgy bámult rajtam.

Hope Butler izig-vérig angol volt. A kötelességérzet ekkora tudatának megvolt rá a hatása. Ettől a pillanattól kezdve teljesen letette előttem merevségét és bizonyos tisztelettel tekintett rám.

— Gondolkozása dícséretreméltó, — vélte — megadom magam. De csak könnyedén érjen hozzám, mert nagyon sovány és érzékeny vagyok.

— A jó vezetőnek — feleltem — olyan vasmarkának kell lennie, mintha vattával lenne kipárnázva. Talán panaszkodott a nővére, hogy nem fogtam elég gyengéden?

— A nővérem nagyon dícsérte magát és azt is elmondta, hogy jutalmul megcsókolta. Maga biztosan nagyon bámult ezen, Jaques, de hát nálunk Angliában az a szokás járja, hogy, ha egy férfi, legyen az egyszerű matróz, karjában visz egy nőt, még ha az illető kirlynő is, csók a jutalma.

— Ezt nem is tudtam — feleltem, de magamban csak nevettem ezen a naiv hazugságon. — A nővére másképen magyarázta. De legyen nyugodt ezért még nem esem bele semmiféle képzelődésbe.

Ezáltal teljesen megnyugtatva, a fiatal ember csak örvendett egészséges felfogásomnak.

— Jaques — mondta kis idő mulva, miközben úgy látszik meghányta-vetette magában a hozzám intézendő kérdéseket. — Maga, úgy-e közelebbről ismerte La Roche grófját?

— Igen, uram.

— Szerette őt a környezete?

— Igen, uram, mert nem volt se rosszakaratú, se kapzsi.

— Azt tudom. Mindig csak jót hallottam

előle . . . De azt is beszélték, hogy valami nagy bánata volt.

— Igen, egy leány miatt, aki nem akart hozzámenni feleségül.

— És ki volt az a fiatal leány?

— Ha jól hallottam, akkor az ön nővére.

— Miből gondolja ezt?

— Akkoriban az a hír járta, hogy a leány angol és van egy kis öccse, aki nem engedi, hogy férjhez menjen.

— És maga természetesen azt hiszi, hogy én vagyok az a kis öcs?

— Igen, uram, ne tessék rossz néven venni.

— Nem, Jaques, nem vehetem rossz néven magától, mert csak igazat mondott és belátom, hogy akkor nekem nem volt igazam. Mit tett volna maga az én helyemben, hogy jóvá tegye ezt a hibáját?

— Írnék annak a fiatalembernek, hogy térjen vissza. De hiszen azt hiszem, tegnap már meg is tette ezt?

— És azt hiszi, hogy visszajön az a fiatalember?

— Ki tudja? Igen, ha feltételezhetné, hogy az ön nővére szeretil De az már biztosan régen megfeledkezett egykori imádójáról.

— Azt még nem tudom. Mielőtt erről érdeklődnék nála, szeretném tudni, hogy vajjon mit gondol La Roche grófja?

— Óvakodjék attól, hogy esetleg hiába hívja vissza. Ez megfoszthatná a józan eszétől

azt a szegény embert. Amikor ön betegen feküdt, olyan beteg lett a gróf is, hogy az embernek szinte a szíve vérzett, ha látta. Közel volt ahhoz, hogy bánatában elköltözzék ebből az árnyékvilágból.

— Ezt nem tudom megértenil — fakadt ki Hope. — Az ember szeretheti ennyire az anyját, a nővérét, de egy idegen leányt . . . Akit alig ismer . . .

— Várjon csak, majd néhány év mulva ön is megtudja, hogy mi is az a szerelem.

— Hope kezébe temette az arcát és mintegy álomba merülve gondolkozott az ismeretlen dolgon.

XXI.

Még nagyon korán volt, amikor hazatértem Butler úr virágaival. A leánya még aludt. Ma nem mentünk kirándulni, mert nem akarták egyedül hagyni a szegény beteget. A vezetőknek tehát nem volt semmi dolguk. Azon gondolkoztam, hogyan férkőzhetnék mégis a család közelébe. Ekkor támadt az az eszmém, hátha rá tudom venni Butler angol cselédségét, hogy ma ők menjenek el kirándulni. Mivel állandóan ott kellett maradniok a lovak meg a podgyász mellett, alig jártak valamit és hogy az időt valamivel mégis agyonüssék, hát teáztak meg rumoztak. Miután Ferencet felráztam egykedvűségéből, felkereste Butlert és megkérte, hogy engedje szabadon mára embereit, hiszen azok is szeretné-

nek egy kicsit mozogni. Mivel ma ugyse lesz semmiféle kirándulás, azért mi is vigyázhatunk a lovakra, sőt az utasok személyes kiszolgálását is magunkra vállalhatjuk. A derék Butler készségesen beleegyezett tervünkbe és a két szolga azonnal el is tűnt a láthtárról. Ferenc sógora megigérte, hogy majd jó messze elviszi őket — Ferenc bement az istállóba a lovak mellé, én pedig felmentem Butler lakásának az előszobájába, azzal a paranccsal, hogy vigyázzak szörnyen a csengetyűszóra és ne aludjam el. Butler Hopeval együtt elmentek, Lovet az őrizetemre bízták. Éppen akkor készült el szobájában az öltözködéssel, amiben a szálloda szobaleánya volt a segítségére. Amikor már felöltözött, kinyitottak minden ajtót és láttam, amint csipkeruhájában a kereveten pihent, oldala mellett egy kis asztalkával, amelyen könyvek, növények, kövek, albumok és egy bogárgyüjtemény volt. Hallottam, amint egy kis kalapáccsal zúzta a köveket. Ez a nyugodt foglalkozás és az egyhangú, száraz kopácsolás megviseli idegeimet — mondtam magamban — te ugyan a saját szíveden is kopácsolhatnál és nem kellene attól félned, hogy összetörik!

Rossz kedvem annyira fokozódott, hogy felálltam és a kis szalonon keresztül, ami elválasztott Love szobájától, a cselédnek odakiáltottam:

— Marguirette, ne engedje, hogy a kisasszony elfáradjon. Hozza csak ide azokat a köveket, majd én is megcsinálom azt, amit ő.

— Ejnye, hát Jaques van itt? — kérdezte Love a szobaleánytól. — Mit akar?

Nem is várva meg, hogy vajjon mit felelne a szobaleány, beszólított a szobába.

— Nagyon jól érzem magam, köszönöm érdeklődését — felelte, amikor mellette álltam. — Mivel egyetlen lépést sem kell tennem, a lábam állapota se rosszabodott és remélhetőleg hamarosan teljesen rendbejön. És így önnek is némi pihenője van, amit bizoyára megszolgált. Borzalmasan tudunk gyalogolni, nemde? Különösen, ha a lábunkat törjük!

És amikor szerepemhez híven, valamit feleltem neki, figyelmesen nézett rám. Elég merszem volt és továbbra is megtartottam hosszú szakállamat, fekete körmeimet, elnyűtt selyemmellémenyet és kötélszerű övemet. Úgy tetszett előttem, mintha szeretné eme farsangi álarc alatt felfedezni az egykori elegáns, ápolt külsejű ismerőst. De amint utóbb kitűnt, vizsgálódásának nagyon is prózai oka volt.

— Amint látom — mondta — maga ebben a melegben is ilyen vastag ruhát visel. Ez nagyon helyes az ilyen változó időjárású vidéken. Majd adok magának szép vörös flanell-mellényt. Kettőt. Apának nincsen szüksége rájuk, mert van neki több is belőle. Marguerite, keresse csak meg abban az útiládában.

Nem akartam elfogadni a ruhadarabokat.

— Ne ellenkezzék — kért — saját magam csináltam ezeket a mellényeket, mert apám, aki

nagyon érzékeny, úgy találta, hogy senki más nem tud olyan simára és puhára varrni, mint ép. Látja — tette hozzá fontoskodva — milyen szép a vörös alapon ez a fehér selyemhímzés. Ha esetleg pajtásai kigunyolnák érte, mondja nekik, hogy ez az utolsó divat . . .

Így csevegve megint csak elővette a kalapácsát és a köveit. Nagy csodálkozására minden magyarázat nélkül kivettem a keze közül.

— Kisasszony — mondtam — önnek nem szabad megerőltetnie magát! Ennek rossz hatása lehet a beteg lábára.

— És hogy gondolatait eltereljem az ásványtanról, az előszobából behoztam egy nagy csokor mályvavirágot. Reggeli sétám közben szedtem. Örömében felsikoltott, amikor meglátta ezen a tájon oly ritka virágocskáknak ekkora tömegét.

— Ezt nagyon helyesen csinálta — mondta. Nagyon szeretem a mezei virágokat!

Mindjárt hozatott is egy vizesüveget és a csokrot maga mellé állíttatta az asztalra, hogy kedvére gyönyörködhessék benne.

— Ezek a virágok — mondtam neki — vízben legalább nyolc napig megmaradnak. Reménhetőleg nyolc nap mulva már nem lesz ön itt.

— Én bizony nem szeretném — válaszolta. — Olyan boldognak érzem magam ezen a helyen. Csak azért imádkozom, hogy ne muljék el a zivatar, különben az egész környéket ellepik a kirándulók.

— Éjnyelt Ha ön nem akarja, hogy azok ide jöjjenek, akkor talán kiállunk az országútra és felboritjuk a postakocsikat.

— Igazán megtenné, Jaques? Képes lenne gyilkolni is csak azért, hogy nekem a kedvemben járjon?

— Felismert — ujjongtam magamban. — Hála az Istennek. Végre már kacérkodik is velel!

De azonnal kijózanodtam, mert gúnyosan ezt tette hozzá: — Ezzel egy kicsit túlozza is kötelességeit, mint mintavezető, kedvesem.

Ebben a pillanatban lépett be a szobába apja meg a fivére, akiknek ezt mondta angolul:

— Amint látjátok, Jaques-kal cseveglem. Nem elég parasztos a modora és már az esze se olyan hamisitatlan paraszti észjárásra vall. Nagyon rosszul tettem, amikor akkora érdeklődést mutattam iránta!

Dühöngve mentem ki az előszobába.

XXII.

Butler és Hope leültek Love szobájában, és órák hosszat olyan nyugodtan dolgoztak, hogy az engem már egyenesen kétségbeejtett.

— Mi keresni valóm van nekem ezen a helyen? — kérdeztem kételkedve. — Mire jó folytatni ezt a komédiát.

Most megérkezett az orvos, azután engemet is behívtak a szobába.

— Jaques — szólított meg Butler. — Leányom holnap hordszékben kimehet a szabadba. Gondoskodjék barátom, négy hordszékvivőről.

— Csak háromra van szükségünk — feleltem — a negyedik majd én leszek.

— Hogyan! Hát maga ahhoz is ért? — kérdezte Love olyan hangon, amiről majdnem ki lehetett érezni a gúnyt.

— Legalább is azt hiszem, hogy értek! — feleltem szemrehányó modorban.

— Abban, hogy egy szerencsétlenül jártat, karjában elég jól tud vinni, nem is kételkedhetem, hacsak nem akarok hálátlan lenni. De a hordszékben sétáltatni valakit, az megint más, mert sokáig tart és nagyon fárasztó.

— Rendben van! Akkor hát keresek majd valamilyen erősebb, ügyesebb és megbízhatóbb embert — jelentettem ki keserűen.

— Lám, milyen érzékeny — mondta Love a hozzátartozóinak. — Ezzel nem is lehet úgy beszélni, mint holmi közönséges vezetővel.

— Sértve érzi magát és igaza is van — felelte Hope. — Nagyon megbízható vezető és általában nagyon derék ember.

— Igazán? Hiszen azt hittem, hogy te ki nem állhatod?

— Bocsáss meg, de megváltoztattam a véleményemet. Ez legalább becsületesen az ember arcába mondja az igazat.

— Ejnye no, akár viszi a hordszéket akár nem — jelentette ki Buttler — velünk jön.

Azután közölte velem másapra szóló parancsait.

— Menjen azonnal — mondta — és jöjjön minél hamarabb vissza. Ha közben valamire szükségünk lenne, majd szólunk Marguirette-nek.

Amikor visszatértem Buttlert egyedül találtam a leányával. Egy gondolat bánthatta. Mereven rám nézett és teljesen visszájára felelt miden szavamra. Borzasztó félelem fogott el.

Biztosan kérdezősködtek felőlem Marguerite-nál és mivel őt elfelejtettem kioktatni, bizonyára azt mondhatta, hogy nem is ismer. De aggodalmam azonnal eltűnt, mihelyt Butler jóakaratúlag ezt mondotta:

— Még nem döntöttünk, hogy mikor és hová megyünk holnap. Üljön le a szalonban Jaques. Leányom éppen most mondta, hogy valamit az ásványtanhoz is ért. Kár, hogy ezt régebben nem tudtam és nagyon kérem, hogy bocsássa rendelkezésünkre a tudását. Egyik angliai barátom ugyanis arra kért, hogy küldjek neki egy kisebb gyüjteményt az itteni kőzetekből. Most már mindenféléből van elég példányunk. Legyen olyan jó és darabolja fel azokat akkorára, hogy elférjenek a gyüjteményben. A leányom azt hiszi, hogy maga ahhoz is ért, hogy geológiai időrendben elrendezze a köveket. Ha valamiben nem volna biztos, akkor csak forduljon hozzánk, majd segítünk.

Engedelmeskedtem. Amikor elhagytam a szobát, figyelmesen ránéztem Lovera. Kisírtak

voltak a szemei. Amíg a kövekkel foglalatoskodtam, hallottam, hogy apjával meglehetősen élénken és izgatottan beszélget. De az a zaj, amit kénytelen voltam csapni, meg az ő igyekezetük, hogy minél fojtottabb hangon beszélgessenek, lehetetlenné tették, hogy bármit is megértsek. Miért nem beszélnek olyan hangosan, mint máskor? Talán rájöttek, hogy értem az angol nyelvet? De hiszen Hopet csak egy vékony deszkafal választja el tőlük és ezért az óvatosságuk éppen úgy vonatkozhatik a fiúra, mint rám. Ezért azután már nem is nyugtalankodtam tovább. Ez a titkos tárgyalás csak folytatása lehet annak a beszélgetésnek, amit Butler Roche-Vendeixben folytatott a fiával, amikor kijelentette, hogy megkérdezi leányát, vajjon még mindig szereti-e Jean de la Rochet s ha igen, akkor hozzáadja feleségül. Butler ünnepélyes és kételkedő hangja ezt majdnem bizonyossá tették. Love azonban olyan halkan válaszolt, hogy bármilyen hosszú szüneteket is tartottam, mégse tudtam semmit se kivenni szavaikból. Egy kínos félóra eltelte után Butler felemelkedett, átölelte a leányát és bement Hope szobájába.

Egyedül maradtam Loveval. Most már tovább nem tudtam uralkodni magamon, tudni akartam a sorsomat és elszántan beléptem a szobájába. Azonban alig vetettem egy pillantást rá, leereszkedő mosolya teljesen megzavart és elhatározásom ingadozni kezdett.

— Mit akar Jaques? — kérdezte ugyanolyan

hangon, mint amikor fent a legelőkön megszólította a teheneket: — Nincsen sóm a számotokra, derék állatjaim!

Valamit kérdeztem tőle, ami éppen az eszembe ötlött a kövek osztályozását illetőleg és ő szakszerű felvilágosítást adott.

Bensőmben izzó dühhel, tértem vissza a helyemre. Türelmetlenül vártam, hogy mikor jönnek már vissza a szolgák. Amikor megérkeztek, azonnal kimenekültem a hegyek közé, hogy rosszkedvemet kiszellőztessem. Kétórai céltalan bolyongás után a clermonti úton találtam magamat. Egy kölcsönvett lovon egy poros lovas közeledett felém. Legnagyobb bámulatomra Junius Blackot ismertem fel az illetőben.

— Jó ember — kiáltott felém, — nem tudná megmondani, hogy melyik szállodában szállott meg egy angol család, amely vagy egy hete ezen a környéken tartózkodik?

Megneveztem az illető szállodát, de közben megfeledkeztem arról, hogy elváltoztassam a hangomat. Hiszen Black amúgy se ismer fel engem. De ez egyszer elszámítottam magam. Junius illedelmesen megemelte a kalapját és így szólott:

— Bocsánat, gróf úr, nem tudtam, hogy visszatért Franciaországba és ezért nem ismertem fel azonnal.

Elfáradva a folytonos ámításba, megkérdeztem, hogy megy a sora, és csodálkozásomat fejeztem ki éles szeme felett.

— Istenem — mondta, — nagyon sokan vannak az önök társadalmi osztályában, akik álruhába öltöznek, hogy mentesek legyenek holmi politikai üldözéstől. Ön amint tudom még nem gyanús, de mivel messziről jöhetett, hát biztosan azt hitte, hogy itt fenekestül felforgatva talál mindent.

— Nem, uram — feleltem. — Ezt egy pillanatig se hittem. És ami a félelmet illeti, még semmi se ijesztett meg a nagy világon. Csak azért öltöttem álruhát, hogy felismerhetetlenül viszontláthassam Miss Butlert.

— Miss Butlert? Nagy ég! Hát még nem házas ember?

— Sohase voltam házas és annyira szeretem még mindig, hogy magamra öltöttem ezt a parasztgúnyát, csakhogy mint a szolgája a közelében lehessek.

— Ó, milyen különös gondolat! — tört ki Blackból és a kantárt a vezetőnek dobva, leszállott lováról, hogy gyalog kísérjen le a meredek lejtőn. — Ez nagyon, de nagyon romantikus! Különben is sohasem hittem az ön házasságának a hírében... De Miss Love bizonyára mindjárt felismerte önt?

— Ezzel nem vagyok tisztában. Egy hete vagyok a vezetőjük és ha fel is ismert, nem árulta el. Kérem, uram, ne áruljon el maga se, hacsak nem akarja kihívni a haragomat.

— Érdekes! Valóságos regény!... De én nem értek ezekhez a dolgokhoz és nem hinném, hogy helyesen tenném, ha hallgatnék. Minden-

esetre nagyon, de nagyon megváltozott ön és az álruhája is kitűnő. De végül is mégis csak La Roche grófja és nem közönséges vezető, akinek a szerepét játssza. Butler úrnak meg a leányának pedig meg van a joga arra, hogy...

— Akármire is lenne joguk, nagyon kérem, hallgasson!

— Nem, ezt nem ígérhetem meg. Nem is tudom, miért kellene többre becsülnöm az ön jóakaratát, mint a Butler család becsületét.

— És azonkívül már régóta ellenséges szemmel néz engem.

— Nagyon csalódik, uram, ellenkezőleg: mindig nagyra becsültem önt. Hiszen mindannyiunknak nagy segítségünkre volt. Ön folytathatta volna a fiatal Hope nevelését és így a kisasszony többet dolgozhatott volna és nekem is több időm maradt volna a gyüjteményünk rendezésére. Röviden szólva, örülnék, ha ez a házasság végre létrejönne.

— Ennek azonban most már örökre vége. Majd elmondom, hogy miért. Miss Butlerből hiányzik az az érzés, ami a boldogsághoz feltétlenül szükséges. Azért jöttem ide, hogy erről meggyőződjem... és most elmegyek. Elég bánatom van amúgy is, azért ne tetézze ezt még azzal is, hogy kigúnyolásomra nyujt alkalmat a Butler családnak. Ki kényszeríti magát arra, hogy elárulјon?

— Az igazság, uram. Junius Black nem szokott hazudni, de a tettetéshez se ért.

— É szerint valami kifogásolni valót talál abban, hogy álruhába öltöztem?

— Eltalálta. Csak azt a mentséget találhatom ki az ön számára, hogy a szerelme kényszerítette erre és magam se tudom, hogy mire nem volnék képes, ha a szerelem befészkelhetné magát az agyamba. Eddig azonban ez nem történt meg és remélem, hogy sohase fog megtörténni. De azt azonban jól tudom, hogy a szerelem lehetetlen dolgokra képesíti az embert... Akárhogy is van a dolog, semmit se igérek, megértette?

— Ejnye, hát akkor tegyen úgy, ahogyan jónak látja. Én pedig most megyek. Isten áldja. Black úr! Mondja meg Miss Lovenak, hogy nagyon sokat szenvedtem és soha többet se fogom az útját keresztezni. Isten magával!

Black, akinek hideg külseje érző szívet takart, megható ügyetlenséggel karon ragadott.

— Nem, drága barátom, nem! — kiáltotta. — Nem szabad, elmennie tőlünk, mert jól tudom, hogy a k... szony... Hitemre, csak kimondom: mindig azt véltem észrevenni, hogy Miss Love vígasztalhatatlan a maga távozása miatt. Ha most megint el találna menni, akkor talán a tudományokat is elhanyagolná, szomorú, esetleg beteg is lenne! Nem, uram, önnek nem szabad távoznia, inkább szívesen megígérem, hogy hallgatok. Igen, most már bírja a szavamat!

Blacknek ez a meleg részvéte jótékony balzsam volt szegény szívemre. Könnyekre fakadtam és úgy zokogtam, mint valami gyermek. Ju-

nius, aki le akarta győzni a fájdalmamat és bátortalanságomat, leült mellém az útszélre és olyan naivan kérdezősködött a lelkemet teljesen betöltő érzelmekről, amelyekről neki halvány fogalma se volt. Végre nagynehezen megértett.

— Hallja — mondta — most már mindent értek. Ön szerette őt, amikor az még csak kis gyermekleány volt. Ön, aki már akkor is meglett ember volt, azt követelte ettől a fiatal teremtéstől, aki eddig csak a saját hozzáartozóit szerette, hogy ugyanolyan határtalanul viszonozza az érzelmeit és áldozza fel ezért akár a legszentebb kötelességeit is, amikor a fivére élete forgott a kockán! Egyszóval kedves barátom, maga nagyon is szerénytelen és türelmetlen volt! Azt hiszem, erre már akkor rájöttem, amikor a Bar kráterénél láttam magukat, pedig úgy tettem, mintha semit se vennék észre... De ez most nem is tartozik ide. Ha akkoriban több belátása lett volna és türelmesen vár, talán nem történt volna meg az, ami így közben megtörtént. Ha nem megy el, hanem esetleg [illegible] vagy két évig tovább reménykedik, ma már esetleg három éve boldog házasember lehetne, mert körülbelül három esztendeje annak, hogy Hope túl van minden veszélyen. Gondolja meg csak, a maga elutazása olyan szakításfélét hozott létre...

— Bocsánat, kedves uram — ellenkeztem élénken. — Nem egészen úgy esett meg a dolog. Ő volt az, aki visszaadta a szavamat.

— És miért, a manóba is, miért adta vissza? Hát nem tudja, milyen kínos hangú levelet írt

neki az ön kedves anyja? Hiszen azt írta Mr. Butlernek, hogy sokkal jobb lenne az ön számára, ha nem volna semmi reménye, mint hogy állandó kétségek környezzék. És mivel Hope abban az időben még nagyon beteg volt, nem tehettek mást, minthogy visszaadták az adott szavát.

— Na, talán kissé túlozták is annak a fiúnak a betegségét!

— Ellenkezőleg! Bizalmasan elmondhatom, hogy az orvosok mindig valami elmezavartól féltek, amit az idegek esetleges túlingerültsége ki is válthatott volna. Hála Istennek, most azonban már nem kell ilyesmitől aggódni. De elhiheti, hogy akkoriban nem igen aludtunk rózsákon.

— Mindez igaz lehet — de ugyanannyira igaz akkor hát az is, hogy Love teljesen elfelejtett és amint hiteles kútforrásból értesültem, csak gratulált saját magának, hogy nem ment férjhez.

— És ha ez úgy is lenne? És hogyan követheti pont ön, aki egyszerűen cserbenhagyta őt, hogy örökké gyászolja önt? Nem kellene belátnia azt, hogy Miss Love egy nő, akire ön csak feltekinthet? Én, hála Istennek, nem vagyok szerelmes, de ha egy olyan leányért kellene küzdenem, mint Love Butler, sokkal szerényebb lennék önnél és nem venném zokon tőle, hogy öt hosszú esztendőn keresztül megszünt kissé imádni a tökéletességemet. Azt mondanám magamban, hogy valószínűleg nem vagyok méltó

rá és szívesen eltöltenék a lábai előtt további öt évet abban a reményben, hogy végül mégis csak felvirrad a boldogságom hajnala.

Junius olyan lelkesedéssel beszélt, hogy nem tudtam megszabadulni attól a gondolattól, hogy ő is fülig szerelmes Miss Loveba. Valószínűleg erről saját maga se tudott, mert addig beszélt a lelkemre, amíg nem látta bűnbánatomat. Ezerszer igaza volt ennek a derék ifjúnak. Praktikus érzékével és helyes ösztönével mindjárt rámutatott arra az útra, amelyen haladnom kellett volna és amelyen ezentúl feltétlenül járnom kell. Miután elkísértem a szálloda kapujáig és miután mégegyszer megújította az igéretét, visszatértem a hegyek közé.

XXIII.

Nem engedtem addig nyugtot a testemnek, míg vissza nem nyertem lelkem egyensúlyát. De a sokórás ténfergés mindössze csak óriási kimerültséget okozott, ami azután, mikor visszatértem a szállodába, azonnal lezárta szememet. Éjfél után kettőkor Ferenc felébresztett és megkérdezte, hogy valóban szándékom-e cipelni a hordszéket, ha igen, akkor itt van az ideje, hogy útra keljünk, mert a Bütler család nagyon szeretné a hegytetőről látni a napfelkeltét.

— Miért ne cipelhetném én is ugy azt a hordszéket, mint mások?

— Mert ahhoz érteni kell. Teremtettel Nem tréfadolog, amikor az embert befogják egy hordszékbe s azután azzal loholhat hegynek fel, hegy-

nek le, ugrálhat a hegyipatakokban egyik kőről a másikra és közben arra is kell ügyelnie, hogy mindig lépést tartson a pajtásával. Gondoljon csak a védencére és ránk. Ha ön felbukik és lezuhan, mielőtt kiszabadítaná magát a szíjakból, akkor valamennyien elvesztünk. A kisasszony az életét bízza magára, erről nem szabad megfeledkeznie!

— Éppen azért akarom cipelni azt a hordszéket, Ferenc. Menjünk!

Egy órával később már úton is voltunk. Love egy hordszékben ült, vagyis jobban mondva kényelmesen feküdt. Gyorsan keresztülmentünk a zöld, keskeny völgyön, amelyet még fehér reggeli köd takart. Ezen a szelíd emelkedésű lejtőn a hordszékvivőknek aránylag könnyű munkájuk volt. Négyen voltunk, hogy időnként felválthassuk egymást. Mivel nem akartam magamra terelni Love figyelmét, amíg nem beszéltem Blackkel, hátra maradtam és a többieknek engedtem át a cipelést. Black, Butlerrel, Hopeval és Ferenccel a hordszék mögött mentek.

Junius saját magától keresett fel és félrevont, hogy Butler ne hallja. Angolul beszéltem vele, mert a társam ott maradt a közelben. Ezzel azután nagy örömöt okoztam szegény Blacknek.

— Hogyan? Ilyen gyorsan és jól beszéli a nyelvünket? Miss Love el lesz ragadtatva, ha megtudja. De elárulom magának, kedves barátom, hogy ő még mitse sejt. Megkíséreltem, hogy önre tereljem a beszédet, amikor is megkérdeztem, vajjon nem hallottak-e önről valamit. But-

ler úr így felelt: — Igen, hallottunk. Úgy látszik, hogy jól mehet a sora és nem házasodott meg amint azt egyesek állították... De Love rövidesen azzal intézte el a dolgot, hogy ez a hír csak egy bizonyos Jaquestől származik, aki talán rosszul értesült. Azután mindjárt elváltunk egymástól, mert ki-ki korán akart lefeküdni, hogy idejében talpon lehessen.

Most arra kértem Blackot, hogy többet ne is emlegessen. Mi mehet végbe ennek a csodálatos leánynak a lelkében? Amikor az eddigi hordszékvivők elfáradtak, megálltak, hogy leváltsuk őket. Amikor azonban már magamra akartam akasztani a szíjakat, a leány odahívta az apját.

— Nagyon jól éreztem magam, papa — mondta, cseppet se vagyok fáradt. Nem is tudnék kényelmesebb hegymászást elképzelni, ha meg tudnék feledkezni arról, hogy mennyit kell miattam ezeknek a derék embereknek kínlódniok. És látom, hogy nektek is nehezetekre esik velünk tartani. Azért arra kérlek benneteket, hogy menjetek előre. Különben se lehetséges a hordszékkel feljutni a Sancy tetejére. Tehát majd lent maradok a hegy lábánál és mivel ott még nagyon hűvös van, nem is bánom, ha sokkal később érek oda, hogy ne kelljen sokáig várnom rátok.

Butler csak azt kifogásolta, hogy a leánya akkor a vezetőkkel egyedül maradna, mert ő meg Hope nagyon szeretnék látni a napfelkeltét. Black nyíltan kijelentette, hogy ő bizony aszt-

mája miatt nem tud annyira sietni, mint a hordszékvivők.

— Ejnye — felelte Love, — egyáltalában nem értem, miért ne maradhatnék egyedül ezekkel az emberekkel. Különben is... Ezzel hátrafordult, hogy mintegy azt mondja, hogy én nem vagyok tőle messze. De sokkal közelebb voltam, mint hitte és ezért nem fejezte be az utolsó mondatot. Sajátságos mosoly játszadozott az ajka körül. Butler most hozzám fordult és a lelkemre kötötte, hogy Lovet egy lépést se engedjem tenni. Majd még figyelmeztette halkan valamire Ferencet is. Biztosan azt kérte tőle, hogy ne tévesszen el bennünket szem elől, mert nem tudja, hogy én vajjon elég jó hordszékvivő vagyok-e. Amikor Hopevel együtt eltávozott, Love ránkparancsolt, hogy várjuk meg Blackot. Amikor az utolért bennünket, szemére vetette, hogy miért nem gondoskodott magának egy lóról és nagyon sajnálta, hogy ez neki se jutott az eszébe.

— Hiszen tudhattam volna — mondta, — hogy maga sohase törődik saját magával és nagyon félek, hogy ez a hosszas menetelés beteggé teszi. Nem lehetne — kérdezte hirtelen Ferenctől — itt a közelben valahol egy lovat keríteni?

Ferenc, aki sohase jött zavarba, amikor valamire megkérték, azonnal ajánlkozott, hogy majd az egyik alig negyedórányira lévő kunyhóból szerez egy lovat és azzal, mint valami nyíl már el is rohant.

— Majd ezen a helyen megvárjuk s mihelyt magának lesz egy lova, azonnal elindulok én is.

Love székét ama sziklatömb mellé támasztották, amelyen Black letelepedett... Bámulatomra egyszerre csak megtörte a jeget.

— Tudja? — kérdezte hosszas hallgatás után, — hogy Jean de La Roche visszatért?

— Igazán? — kérdezte Love hidegvérrel. — Már annyi mindent beszéltek felőle, hogy ebben is kételkedem.

— De azt legalább elhiszi — folytatta Black, aki nem is figyelt kérlelő mozdulatomra, — hogy él és nem házasodott meg?

— Talán elhiszem — felelte Love. — De a visszatértében nem tudok hinni.

— Miért?

— Mert nem hinném, hogy a hozzám való szerelme olyan erős lenne, hogy visszavezetné hazájába, amit szintén nem szeret többé.

— Mit hallok? Miért ez a kételkedés, kisasszony?

— Mert ha ő nem kételkedett volna bennem, s ha egy cseppet szeretett volna, akkor korábban visszatért volna Franciaországba.

— Én is ezt mondtam neki — felelte Black őszintén...

— Ejnyel Csak nem látta? — kérdezte hirtelen Love és akarva, vagy akaratlanul, egy oldalsó pillantást vetett rám.

— Igen, láttam őt... — válaszolt Juntus

zavartan. — Azt hiszem... Clermontban találkoztam vele...

— Hát még azt se tudja biztosan? — kacagott Love. — Nos, magától ez is kitelik. És nem beszélt rólam? Mit mondott?

Szegény Junius barátomra félelmes pillantásokat vetettem, ami annyira kihozta a sodrából, hogy elfelejtett válaszolni.

— Miért hallgat? Úgyis szóról szóra tudom, hogy mit mondhatott magának. Azt mondta, hogy szívtelen teremtés vagyok, aki képtelen igazán szeretni valakit... Ha majd Clermontban vagy más valahol megint találkozna vele, mondja meg neki, hogy sokkal jobban szerettem, mint azt megérdemelte, mivel nem bízott bennem és nem hagyott arra időt, hogy tisztába jöjjek a saját érzelmeimmel. Honnan tudhatnám, hogy jelenleg hogyan gondolkodik rólam? Én akkoriban egy fiatal, kevéspénzű embert szerettem, akivel talán egyszer megosztottam volna szerény hajlékát és boldogságát. Jean de La Roche ma már gazdag, világot járt, megismerkedett a világ legszebb asszonyaival és ezekkel szemben nyomorúságos aggszűznek érzem csak magam, aki olyannal foglalkozik, amivel a nők közül egyik sem.

— De ilyet csak nem hisz el saját magáról! — fakadt ki a tüzes Junius. — Csak a buták félnek az okos asszonyoktól. A szellemes férfi azonban egyenrangú élettársat keres, akit nemcsak szerethet, hanem becsülhet is, aki intelligens

gyermekkel ajándékozhatja meg az urát, akik valamikor majd szülcik büszkeségei és örömei lehetnek.

A derék Junius teljesen belemelegedett a beszédbe.

— Igaza van, kedves Black úr — válaszolta Love, — így kellene ennek lenni, s még se így van. Mi már nem tehetünk róla, ha annyira ellenszenves az emberek legtöbbjének szemében a tudós, tanult nő és ez az előítélet, sajnos, erősebb, mint a józan belátás!

Megérkezett a ló és Black barátom kissé sután, de mégis felpattant a hátára. Ferencnek kellett mellette fognia a kantárt, ami a mi előremenetünket hátráltatta. Ezért elhatároztuk, hogy a tudóst a vezetővel hátrahagyjuk. Társam elől, én meg hátul felkaptuk a hordszéket. Love látszólag észre se vette a jelenlétemet.

XXIV.

A hordszék elülső vivője valóságos Herkules volt. Leclerque volt a neve. Ferenc azért választotta ezt az embert a páromnak, mert tudta, hogy ez az óriás, ha esetleg én elfáradnék vagy akármi baj történne is, könnyen megmentheti a helyzetet.

Elég gyorsan mentünk. Love csak akkor vett észre, amikor keresztülmentünk a Dordogneon. Ez a hegyi patak meglehetősen megáradt és azok a kövek, amelyeken egyenletesen kellett

ugranunk, nagyrészt víz alatt voltak. Megfordult és mintha meglepődne a látásomon, mosolygott és könnyed fejbólintással üdvözölt.

— Talán fél a kisasszony? — kérdeztem egy hatalmas ugrás közben.

— Csak maga miatt — felelte szemrehányó hangon é amikor mégis szerencsésen a másik partra vittük, hozzátette: — Most már elég. Remélem, hogy itt van valahol a helyettese.

— Vagyis más szóval — feleltem — nem bízik bennem?

Nem felelt, de amikor félig felém fordította az arcát, megint láttam rajta azt a félig szomorú, félig gúnyos mosolyt, ami néha Leonardo Da Vinci Giacondájához tette hasonlóvá.

Egy félórával később utólértük a két Butlert, de nem álltunk meg, hanem merészen neki vágtunk a hegyoldalnak és így hamarosan megelőztük társainkat. Most azután megszűnt a gyalogösvény. Fűcsomókon kellett keresztülmásznunk, amiket a zuhogó eső vert a bokrokra. Már majdnem teljesen kimerültem, de azért csak kitartottam és tovább cipeltem Lovet a Dordogne forrásáig, amely egy széles hóréteg alól bukkant elő.

Itt letettük a hordszéket, hogy bevárjuk a társaság többi tagjait. Leclerque, egész hosszában elterült a földön. Love magához intett és rámparancsolt, hogy a csípős szél ellen terítsem magamra a köpönyegét.

— Maga egy ostoba önfejű! — szidott. —

Mindenáron ezt a hordszéket akarta cipelni, amihez sohase szokott hozzá és most még ráadásul halálosan meg akar fázni!

Szép szeméből hullottak a könnyek és eddig sápadt arca lángvörös lett. Kedélyének az a változása majdnem megfosztott a józan eszemtől. Tehát mégis csak szeretett, a szíve érzelmeit még se tudta eléggé elrejteni előttem! ...

Ez a gondolat örömmel töltött el. De az örömöm nem tarthatott sokáig, hiszen minden pillanatban attól remegtem, hogy megint találkozom megvető, közömbös pillantásával.

A nélkül, hogy megfordulna, megtörte a néma csendet.

— Azt hiszi — kérdezte felmutatva a Sancy csúcsára, — hogy apám meg fivérem idejében felérnek még, hogy láthassák a napfelkeltét?

— Azt nem hinném — feleltem. — De ön nem szeretné látni?

— Tudom — felelte, — hogy az a világ legszebb színjátéka. De mivel ez lehetetlen, nem is gondolok rá.

Én erre a máris alvó Leclerquehez közeledtem és felráztam.

— Cimbora — suttogtam a fülébe, — nem akarsz ötszáz frankot keresni?

— Ezer örömmel!

— Akkor hát kelj fel és segítsd felvinnem a kisasszonyt a keresztig!

— Az ördögbe is! Ilyen még nem történt meg velem. Lehetséges egyáltalában feljutni oda?

— Persze, hiszen azt a kőkeresztet is csak fel kellett oda vinni. Akarsz ezer frankot?

— Nem én, mert megértem az urat. Ötszáz frank teljesen elegendő nekem, de arra kérem, hogyha bajom lenne, akkor gondoskodjék öreg apámról. Rajta kívül senkim sincs a világon!

— Ezt akár esküvel is fogadom neked.

— Tehát megteszed?

— De ön? Hiszen ön ezt nem bírja ki!

— Talán olyan rossz hordszékvivő vagyok? Kifárasztottalak?

— Nem! Sokkal jobban végezte a dolgát, mint akárki más. Eleget teszek kívánságának. Előre!

— Várj csak! Előre megmondom neked, hogy a kisasszony ellenkezni fog velünk. Talán fél. Ezzel azonban ne törődj. Csak mindig menj előre. Majd én vezényelek.

— Ez rendben volna, de akkor kell lenni valakinek, aki engedelmeskedik is. Van valami innivalója?

— Igen. Itt van egy kis szíverősítő — mondtam és odaadtam neki a pálinkásüveget.

— Hova akarnak menni velem? — kiáltott fel Love, amikor látta, hogy felemeljük a hordszéket.

— Csak két lépéssel arrébb — feleltem, — nagyon fázunk ezen a helyen, mert alaposan kiizzadtunk.

Többször is megkérdezte, hogy nem lenne-e már ideje megállanunk, mi azonban csak mindig

tovább mentünk felfelé és azt mondtuk, hogy még nem érkeztünk a megfelelő helyre. Amikor elértük a sziklaorom lábát, kijelentette, hogy ő nem akar továbbmenni. Mi azonban már nekirugaszkodtunk és amikor láttam, hogy fel akar emelkedni a helyéről és Leclerque kabátját meg akarja rántani, határozottan rászóltam: — Miss Love, már késő. Ha nem marad nyugton, mind a hárman lezuhanunk.

Most már, igaz, hogy görcsösen belekapaszkodva a széktámlájába, de nyugton maradt és alig mert lélekzetet venni.

Leclerque lihegése után következtetve, emberfeletti munkát végezhettünk. De én semmi fáradtságot se éreztem, azt hiszem nem is voltam normális állapotban. Mindent feltettem egyetlen egy lapra: vagy szeret vagy meghalok. De azért mégis összerogytam, amikor felértünk az oromra. Leclerque hirtelen kibujt a szíjazat közül, leszaladt az oromról és bebujt a bokrok közé, mert nem akarta magát kitenni a hideg szélnek.

Én egy pillanatra elvesztettem az eszméletemet és amikor megint kinyitottam a szemem, bámulva néztem szét magam körül. Mindent elfelejtettem és álmodozva néztem az alattam lévő mélységbe, meg a lábam alatt koválygó felhőkre. Ragyogva emelkedett ki a nap a felhők közül és áttörte a ködöt, ami mint valami végtelen tenger ráfeküdt a földre. Egy szempillantás alatt elém tárult földgolyónk minden szépsége. Egyedül, teljesen egyedül voltam. Bután mereszt-

tettem rá szemem az üres hordszékre. Mit keres itt ez a pirosra, sárgára festett bútordarab? Itt, annál a trigonometriai szögpontnál, amely Közép-Franciaország legmagasabb csúcsát jelzi? Hirtelen visszaemlékeztem Lovera és rekedtem felkiáltottam. Mi lett belőle? Most valami hűvösséget éreztem a homlokomon — az ő kezét. Mellettem térdelt, a köpenyébe takart és a karjába zárt.

— Jean de La Roche — mondta, — tehát az volt az akaratod, hogy itt haljál meg? Akkor ketten halunk meg, mert én, ezt esküvel fogadom, már éppen eleget szenvedtem miattad és nélküled nem megyek le erről a hegyről!

— Nem! Nem fogok meghalni, mert nem is halhatok meg, ha te szeretsz — kiáltottam fel és felkeltem fektemből. Visszaültettem megint a székébe, és a lábához ülve, megtudtam, hogy már régen, még az első nap felismert.

Hogyne ismertelek volna fel? — mondta. — Amikor annyira szeretlek és képedet esztendők óta itt őrzöm a lelkemben! ...

XXV.

Még mindig Love lábánál térdeltem, amikor hangok verődtek a fülünkbe. Közeledett a társaság. Sietve közölte velem Love, hogy apját csak előtte való nap világosította fel Jean de la Roche gróffal való azonosságomról. Hope azonban még nem tud semmit se és könyörgött, hogy pár napig várjak, míg előkészíthetik erre a fiút.

— Ne árulj el semmit se a történtekről — kérlelt — és menj holnap Bellevuebe, majd ott találkozunk. Közben majd tudtára adom apának az elhatározásomat, aminek azt hiszem, csak örülni fog.

•

Két nappal később rendes alakomban állítottam be Bellevuebe és néhány óra mulva a Butler-család is megérkezett. Hope örömében a nyakamba ugrott.

— Maga ugyan lóvá tett engem — mondta, — de egy feltétellel megbocsátok: ha az a másik tréfa, ahogy útközben be akartak csapni, csakugyan tréfa marad.

— Hogy maga is tudja — mondta Butler és kacagva ölelt a keblére — közöltük az ifjú úrral, hogy ön álruhában megjelent. Azt mondtuk, hogy így akarta előttünk eljátszani a becsületét s elérni azt, hogy leányom elfogadja De Bressac házassági ajánlatát.

— És Love az egész komédiát komolyan végigjátszotta — tette hozzá a fia. — Már majdnem elhittem, hogy azt az embert, akit a legjobban utálok a világon, akarják mint sógort a nyakamba varrni. És maga mellett történt lándzsát, amikor kijelentettem, hogy Lovenek nincs joga máshoz menni feleségül, csak magához.

— Még tovább is mentél — mondta Love nevetve. — Azt mondtad, hogy La Roche gróf feségévé kell lennem. Most is megmaradsz a vényed mellett?

— Igen — felelte az öccse melegen. — Ez az egyetlen módja annak, hogy megint boldog legyek, mert megszüntem az lenni azon a napon, amikor sírni láttalak.

— No, akkor éppen idejében érkeztem — mondta Louandre, aki észrevétlenül belépett a szobába, — hogy megszerkesszem a házassági szerződést!

— — — — — — — — — — —

Immár tíz esztendeje annak, hogy Love meg én boldog házasok vagyunk. Ha ezt a boldogságot részben a saját munkámnak tulajdonítom is, be kell vallanom, hogy annak az előidézésében mégis kedves nagylelkű feleségemnek van nagyobb része, akit csak később értettem meg igazán. Az az előítélet, amelyet fiatalabb éveimben a tanult nőkkel szemben tápláltam, tökéletesen eltűnt lelkemből. Persze, mert Love nemcsak tanult nő, hanem egy hívő, felvilágosodott lélek, akiben a magas képzettség és a kiváló szellemi tulajdonságok igazi női méltósággal párosultak. Jó annak a férfinak, akinek megadatott, hogy egy ilyen élettárs oldala mellett zarándokoljon végig az életen!

VÉGE.